

T.C.
ATILIM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
İŞLETME YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

TURİZM AÇISINDAN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK YAKLAŞIMI VE
SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM – ÇEVRE İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ:
CUNDA (ALİBEY) ADASI ÖRNEĞİ

Yüksek Lisans Tezi

Mehtap Arslan

Ankara – 2021

T.C.
ATILIM ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
İŞLETME YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

TURİZM AÇISINDAN SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK YAKLAŞIMI VE
SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM – ÇEVRE İLİŞKİSİNİN İNCELENMESİ:
CUNDA (ALİBEY) ADASI ÖRNEĞİ

Yüksek Lisans Tezi

Mehtap Arslan

Tez Danışmanı

Prof. Dr. Mehmet Mithat Üner

Ankara – 2021

KABUL VE ONAY

Mehtap ARSLAN tarafından hazırlanan “Turizm Açısından Sürdürülebilirlik Yaklaşımı ve Turizm-Çevre İlişkisinin İncelenmesi: Cunda (Alibey) Adası Örneği” başlıklı bu çalışma, 29/04/2021 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından İşletme Ana Bilim Dalı, İşletme Programında Yüksek Lisans Tezi olarak oy birliği ile kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Mehmet Mithat ÜNER (Başkan-Danışman)

Dr. Öğr. Üyesi Kemal Gürkan KÜÇÜKERGİN (Üye)

Doç. Dr. Kadri Gökhan YILMAZ (Üye)

Prof. Dr. Dilaver TENGİLİMOĞLU

Enstitü Müdürü

ETİK BEYANI

Atılım Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Yönergesi 'ne uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasını;

- Akademik etik kurallar çerçevesinde hazırladığımı,
- Tüm bilgi, belge değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu,
- Tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi,
- Bu ödevde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu bildirir,

Aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi beyan ederim.

Mehtap ARSLAN

...../...../2021

ÖZ

ARSLAN, Mehtap. Turizm Açısından Sürdürülebilirlik Yaklaşımı ve Sürdürülebilir Turizm - Çevre İlişkisinin İncelenmesi: Cunda (Alibey) Adası Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2021.

İşletmelerin kuruluş itibarı ile iki önemli amaçları vardır. Varlıklarını sürekli kılabilmek ve kar elde edebilmektir. Bu iki önemli amacın uzun vadede sağlanabilmesi sürdürülebilirlik kavramını ortaya çıkarmıştır. Dolayısı ile üretimin devamlılığının sağlanabilmesi için insan ve çevre odaklı bir yaklaşımın benimsenmesi gerekmektedir. Başka bir şekilde ifade edersek sürdürülebilirlik, günümüz insanların ihtiyaçlarını, doğal kaynakların tükenmesine ve çevreye zarar vermeden karşılayabilmesidir.

Sürdürülebilirlik kavramının gün geçtikçe öneminin artması tüm işletmeler için artan rekabet ortamında başarının devamlılığı için fırsat görülmektedir. Başlıca konuları çevresel, ekonomik, sosyal ve kültürel sürdürülebilirlik olan bu yaklaşım, işletmeler için maliyetleri azaltıcı bir rol oynamasının yanında, geleceğe yönelik stratejik kararlar alınmasında kolaylık sağlar.

Dünya ekonomisinde önemli bir yere sahip olan turizm sektörü için de sürdürülebilirlik prensiplerinin uygulanmaya başlaması, turizmin çevreye verdiği olumsuz etkilerin azaltılmasına, yerel halkın sosyal ve kültürel değerlerinin korunmasına, o ülkede ki turizmin tüm paydaşlarının ekonomik olarak kalkınmasına yardımcı olur.

Dünya turizmi için önemli bir lokasyon olan Akdeniz bölgesinde yer alan Türkiye'nin, turizmdeki payını arttırmak ve küresel rekabete katılmak için sürdürülebilirlik yaklaşımının uygulanması önem teşkil etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sürdürülebilirlik, Sürdürülebilir Turizm, Cunda Adası

ABSTRACT

ARSLAN, Mehtap. Examination of the sustainability approach in terms of tourism and the relationship between sustainable tourism and environment: Case study of Cunda (Alibey) Island , Master Thesis, Ankara, 2021.

Businesses have two significant goals as of their establishment, which are to be able to sustain their assets and to make a profit. The achievement of these two goals in the long term has revealed the concept of sustainability. Accordingly, human and environment-oriented approach should be adopted in order to ensure the continuity of production. In other words, sustainability is the ability of today's people to meet their needs without destroying natural resources and harming the environment.

The increasing importance of the concept of sustainability is seen as an opportunity for the continuity of success in the competitive environment for all businesses. This approach whose main issues are environmental, social and cultural sustainability, plays a role in making strategic decisions for the future as well as playing a cost-reducing role.

The implementation of sustainability principles for the tourism sector, which has an important place in the world economy, helps to reduce the negative effects of tourism on the environment, protect the social and cultural values of the local people, and help all the stakeholders of tourism in the country to develop in economical aspects.

Located in the Mediterranean basin which is an important region for tourism, implementation of sustainability approaches is crucial to be able to participate in global competition and to increase the share of Turkey in tourism sector.

Key Words: Sustainability, Sustainable Tourism, Cunda Island

TEŞEKKÜR

Tezimle ilgili yardımlarını esirgemeyen değerli danışmanım Prof. Dr. Mehmet Mithat ÜNER'e, yazım aşamasında bilgi ve tecrübelerini benim ile paylaşan değerli hocalarım Doç. Dr. K. Gökhan YILMAZ ve Dr. Öğr. Üyesi Kemal Gürkan KÜÇÜKERGİN'e desteklerinden dolayı çok teşekkür ederim.

Eğitim hayatım boyunca benim yanımda olan ve desteklerini esirgemeyen çok değerli aileme yürekten teşekkür ediyorum.

İÇİNDEKİLER

ÖZ	i
ABSTRACT	ii
TEŞEKKÜR	iii
İÇİNDEKİLER	iv
KISALTMALAR DİZİNİ	vii
TABLOLAR DİZİNİ	viii
ŞEKİLLER DİZİNİ	xi
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

İŞLETMELERDE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KAVRAMI

1.1. Sürdürülebilirlik Tanımı	3
1.2. Sürdürülebilirliğin Tarihsel Gelişimi	4
1.3. Sürdürülebilir Kalkınma	8
1.3.1. Ekonomik sürdürülebilirlik	10
1.3.2. Çevresel sürdürülebilirlik	11
1.3.3. Sosyal sürdürülebilirlik	13
1.4. Kurumsal Sürdürülebilirlik	14

İKİNCİ BÖLÜM

TURİZM VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK

2.1. Sürdürülebilir Turizm Tanımı	17
2.2. Sürdürülebilir Turizmin Ortaya Çıkması ve Gelişimi	19
2.2.1. Sürdürülebilir turizm ilkeleri	20
2.2.2. Sürdürülebilir turizm amaçları	22
2.3. Sürdürülebilir Turizm ve Çevre İlişkisi	24
2.4. Sürdürülebilir Turizm Uygulamaları Örnekleri	26

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

CUNDA (ALİ BEY) ADASI VE TURİZM

3.1. Cunda Adası'nın Konumu	29
3.2. Cunda Adası'nın Tarihi.....	30
3.3. Cunda Adası'nın Sosyo-Kültürel Yapısı.....	33
3.4. Cunda Ada'sında Turizm.....	35
3.5. Cunda Adası'nda Sürdürülebilir Turizm ve Çevre İlişkisi	52

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

4.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi	59
4.2. Araştırmanın Yöntemi.....	60
4.3. Veri Toplama Yöntemi	60
4.4. Araştırma Evren ve Örneklemi	60
4.5. Araştırma Hipotezleri.....	61
4.6. Araştırma Bulguları.....	69
4.6.1. Güvenilirlik analizi.....	69
4.6.2. Katılımcıların demografik profiline ilişkin tanımlayıcı analizler.....	69
4.6.3. Katılımcıların verdikleri cevaplara ilişkin analizler	71
4.6.4. Hipotez Testleri ile İlgili Bulgular	78
4.6.4.1. Katılımcıların cinsiyetine göre önermeleri değerlendirmelerine ilişkin analizler	78
4.6.4.2. Katılımcıların gelir düzeyine göre önermeleri değerlendirmelerine ilişkin analizler	83
4.6.4.3. Katılımcıların yaş grubuna göre önermeleri değerlendirmelerine ilişkin analizler	88
4.6.4.4. Katılımcıların eğitim durumuna göre önermeleri değerlendirmelerine ilişkin analizler	93

4.6.4.5. Katılımcıların medeni durumuna göre önermeleri değerlendirmelerine ilişkin analizler	98
SONUÇ VE ÖNERİ	105
KAYNAKÇA	109
EKLER.....	117
TURNİTİN RAPORU	125
ÖZGEÇMİŞ.....	133

KISALTMALAR DİZİNİ

BIST	: Borsa İstanbul A.Ş
DATUR	: Doğu Anadolu Turizm Geliştirme Projesi
GRI	: Kurumsal Sürdürülebilirlik Raporlaması
IUCN	: Uluslararası Dünya Koruma Birliği
SDSN	: Sürdürülebilir Kalkınma Çözümleri Ağı
TÜSİAD	: Türk Sanayicileri ve İş İnsanları Derneği
UN	: Birleşmiş Milletler
UNDP	: Turizm Bakanlığı Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı
UNEP	: Birleşmiş Milletler Çevre Programı
UNWTO	: Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü
WCED	: Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu'nun
WTO	: Dünya Turizm Örgütü

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1. Sürdürülebilir Kalkınmanın Sosyal Boyutları.....	14
Tablo 2. Sürdürülebilir Turizmin Yararları	23
Tablo 3. Sürdürülebilir ve Sürdürülebilir Olmayan Turizm Faaliyetleri	26
Tablo 4. Yıllara Göre Ayvalık’a Gelen Turist Sayısı.....	37
Tablo 5. Ayvalık İlçesi Mavi Bayraklı Plajlar	55
Tablo 6. Kitle Turizmini / Ekolojik Turizmi Tercih eden Turist Profilinin Kıyaslanması.....	57
Tablo 7. Güvenilirlik Analizi	69
Tablo 8. Katılımcıların Cinsiyet Grubuna Göre Dağılımı.....	69
Tablo 9. Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre Dağılımı.....	70
Tablo 10. Katılımcıların Medeni Durumuna Göre Dağılımı.....	70
Tablo 11. Katılımcıların Eğitim Durumuna göre Dağılımı	70
Tablo 12. Katılımcıların Aylık Gelir Düzeyine Göre Dağılımı	71
Tablo 13. Katılımcıların Sürdürülebilir turizm hakkında bilgiye sahip olup olmadıklarına dair verdikleri cevap	71
Tablo 14. Katılımcıların Cunda Adası’na daha önce kaç kez gittiklerine dair cevapları	71
Tablo 15. Katılımcıların “Cunda Adası’na tekrar gitmeyi düşünüyor musunuz” ifadesini değerlendirmesi	72
Tablo 16. Katılımcıların “Bölgenin turizm potansiyeli şimdiye kadar tam olarak Değerlendirilmiştir” ifadesini değerlendirmesi	72
Tablo 17. Katılımcıların “Sürdürülebilir turizmin uygulanması bölgedeki turizmin gelişmesini sağlayacaktır” ifadesinin değerlendirmesi	72
Tablo 18. Katılımcıların “Sürdürülebilir turizm uygulamaları ve gelişimi için bölgede bir birim oluşturulmalıdır” ifadesinin değerlendirmesi	73
Tablo 19. Katılımcıların “Sürdürülebilir turizm bölgenin doğal, kültürel ve ekolojik değerlerinin korunmasına katkı sağlayacaktır” ifadesinin değerlendirmesi	73

Tablo 20. Katılımcıların “Sürdürülebilir turizm ilkeleri doğrultusunda bölgenin doğal ve kültürel dokusuna uygun yeni konaklama olanaklarına ve turizm yatırımlarına izin verilmelidir” ifadesini değerlendirmesi	73
Tablo 21. Katılımcıların “Sürdürülebilir turizm için yerel halkın refahının en üst düzeye çıkarmak için istihdama katılmalarının sağlanması konusunda çalışmalar yapılması gerekir” ifadesini değerlendirmesi	74
Tablo 22. Katılımcıların “Yerel girişimcilerin bölgenin doğası ve kültürü ile ilgili ürünler geliştirip satmaları konusunda desteklenmeleri Sürdürülebilir turizm çalışmalarına katkı sağlar” ifadesini değerlendirmesi	74
Tablo 23. Katılımcıların “Sürdürülebilir turizmin uygulanabilmesi için bölge çalışanlarının, çevresel, sosyal, kültürel, ekonomik, kalite, güvenlik ve sağlık gibi konulardaki sorumluluklarına dair düzenli eğitim almalıdır” ifadesini değerlendirmesi	75
Tablo 24. Katılımcıların “Sürdürülebilir turizm geleceğe yönelik bir pazarlama aracıdır” ifadesini değerlendirmesi	75
Tablo 25. Katılımcıların “Sürdürülebilir turizmin gelişimi için sunulan hizmetler talebe göre değil arza göre yapılmalıdır” ifadesini değerlendirmesi	76
Tablo 26. Katılımcıların “Sürdürülebilir turizm uygulamaları bölgenin turizmde markalaşma sürecine katkı sağlar” ifadesini değerlendirmesi	76
Tablo 27. Katılımcıların “Sürdürülebilir turizm gelişimi için tüm paydaşların (yerel halk, sivil toplum örgütleri, yerel yönetimler, kamu, turizm yöneticileri) bu sürece katılımlarının sağlanması gerekir” ifadesini değerlendirmesi ..	76
Tablo 28. Katılımcıların “Bölgenin hangi özelliği sizi etkilemiştir” ifadesini değerlendirmesi	77
Tablo 29. Katılımcıların “Sürdürülebilir turizm için bölgede çevrenin bozulmasına neden olan Deniz, kum, güneş üçlüsüne dayalı kitle turizmi yerine alternatif turizm çeşitlerinden sizce hangisine önem verilmelidir” ifadesini değerlendirmesi	77
Tablo 30. Katılımcıların “Sürdürülebilir turizmde itici güç (yönlendirici) sizce hangisidir” ifadesini değerlendirmesi	78
Tablo 31. Katılımcıların cinsiyetine göre önermeleri değerlendirmelerine ilişkin Analizler	80
Tablo 32. Katılımcıların gelir düzeyine göre önermeleri değerlendirmelerine ilişkin Analizler	85
Tablo 33. Katılımcıların yaş grubuna göre önermeleri değerlendirmelerine ilişkin Analizler	90

Tablo 34. Katılımcıların eğitim durumuna göre önermeleri değerlendirmelerine ilişkin analizler	95
Tablo 35. Katılımcıların Medeni durumuna göre önermeleri değerlendirmelerine ilişkin Analizler	100
Tablo 36. Hipotez Testlerinin Sonuçları	103

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 1. Sürdürülebilir Kalkınma Üç Sütun Modeli	9
Şekil 2. Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri	9
Şekil 3. Sürdürülebilir Turizm Hedefleri	21
Şekil 4. Cunda Adası ulaşım haritası	29
Şekil 5. Cunda Adası Mührü.....	31
Şekil 6. Taksiarhis Kilisesi içi restorasyon öncesi ve sonrası.....	39
Şekil 7. Taksiarhis Kilisesi dışı restorasyon öncesi ve sonrası.....	40
Şekil 8. Sevim ve Necdet Kent Kitaplığı	41
Şekil 9. Agia Triyada Kilisesi.....	43
Şekil 10. Agios Dimitrios Kilisesi	44
Şekil 11. Agios Nikolaos Kilisesi kalıntısı	44
Şekil 12. Ayışığı Manastırı Restorasyon öncesi ve sonrası	46
Şekil 13. Tımarhane adası.....	47
Şekil 14. Tavuk Adası.....	48
Şekil 15. Despot evi Restorasyon öncesi ve sonrası	50
Şekil 16. Cunda Evleri	51

GİRİŞ

Sürdürülebilirlik yaklaşımı, sahip olduğumuz tüm kaynakların korunmasını, alınan tedbirler ve gerçekleştirilen uygulamalarla en etkin şekilde kullanılmasını ifade eder. Bu kavram kaynakların sınırlı olduğunu varsayarak, küresel ısınma, çevre kirliliği, biyolojik çeşitliliğin azalması gibi tehlikeleri çevresel faktörler kapsamında ele alan, insan odaklı bir yaklaşımdır.

Günümüz endüstri faaliyetlerinin, sürdürülebilir kalkınmanın da üç temel boyutundan olan sosyal, çevresel ve ekonomik faktörler ayrılmaz bir parçası olmuştur. Dolayısı ile bu faaliyetlerin gerçekleştirilmesi için sürdürülebilirlik anlayışının temel boyutlarıyla yapılandırılması ve işlevlendirilmesi gerekmektedir. Sürdürülebilirliğin uygulanması için, var olan olumsuz bir durumun tespit edilip ona göre hareket edilmesi yani öncelikle ölçümlenebilir ve izlenebilir bir hale getirilmesi gerekmektedir (Çalışkan, 2012). Bu nedenle günümüzde işletmeler gelecekteki varlıklarını sürdürebilmek ve hedeflerine ulaşabilmek, yatırım fırsatlarını görebilmek, risk değerlendirmelerini yapabilmek için, ekonomik, çevresel ve sosyal unsurları içine alan sürdürülebilirlik raporları yapmaktadırlar.

Ülke ekonomileri için önemli bir gelir kapısı olan turizm, Türkiye ekonomisinin de gelişimine ve büyümesine katkı sağlayan bir sektördür. Türkiye turizmde çeşitli stratejiler uygulayarak turist sayısının arttırmak ve buna bağlı olarak da bu faaliyetlerden yüksek gelir elde etmek istemektedir. Zira Türkiye'nin bu alanda hak ettiği payı alabilmesi ve bu başarının devamlılığının sağlanabilmesi için başta turizmin öne çıktığı illerde sürdürülebilirlik yaklaşımının uygulanması gerekmektedir.

Bu çalışma da birinci bölümde sürdürülebilirlik tanımı, sürdürülebilir kalkınma ve kurumsal sürdürülebilirlik hakkında genel bilgiler verilmiştir. İkinci bölümde de sürdürülebilir turizm kavramına, turizm sektöründe ki sürdürülebilirlik yaklaşımına ve uygulamalarına yer verilmiştir. Üçüncü bölümde de tezin sürdürülebilir turizm-çevre ilişkisinde inceleme alanı olan Cunda Adası'nın tarihi ve sosyo-kültürel özelliklerine, turizm unsurlarına ve çevre ilişkisi sürdürülebilir turizm kapsamında ele alınmıştır.

Dördüncü bölümde ise araştırmanın amacına, önemine ve veri toplama yöntemine yer verilmiştir. Cunda Adası'nı ziyaret etmiş olan turistlerin sürdürülebilir turizme karşı duyarlılığını ölçmek için yapılan anket sonuçlarının analizlerine ve elde edilen bulgularla da sonuç kısmında bir değerlendirmeye gidilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

İŞLETMELERDE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK KAVRAMI

1.1. Sürdürülebilirlik Tanımı

Sürdürülebilir kalkınma, bugün ve gelecekte tüm insanlar için yaşam koşullarının iyileştirilmesini, ihtiyaçların karşılanması ile refah düzeyinin artmasını ve ekolojik dengenin korunmasını ifade etmektedir (Voigt, 2009: 54).

Sürdürülebilirlik kelimesinin kökenine bakacak olursak; kökü Latince olmakla birlikte “sustenere” (sürdürmek) kelimesine dayanmaktadır. Kavramsal açıdan ise ormancılık, balıkçılık ve toprak bilimlerine dayanmakta olup, ilk olarak bu bilim dallarında kullanılmıştır. Maden işçisi olarak çalışan Carlowitz tarafından 18. Yüzyılın sonunda madencilik sektöründe kullanılan direklerin kereste plantasyonlarının verimliliğini artıracak şekilde yararlanılması ve sürdürülebilir (nachhaltig) niteliğe sahip olması ile ilgili kullanılmıştır. Daha sonraki süreçte ise sürdürülebilirlik kavramı, ekoloji ve tarım gibi alanlarda verimlilik kavramı ile özdeşleşmiş ve “engellere rağmen verimliliği koruyabilme” olarak tanımlanmıştır (Becker,1997:2).

Son zamanlarda sürdürülebilirlik kavramı hemen hemen tüm alanlara yansımış, günlük hayatın bir gerekliliği olarak ortaya çıkmış ve tarımın, şehirlerin, bankaların, turizm sektörünün, teknolojinin vb. birçok sektörün temel ilkesi haline gelmiştir.

Yukarıda belirttiğimiz gibi sürdürülebilirlik birçok farklı alanda uygulanmaya başlamıştır. Hepsinin ortak özellikleri ise insanı merkeze almalarıdır. İnsanın geleceğini konu edinmeleri ve hangi alan için düşünülüyorsa o alanın kaynaklarının korunmasını amaç edinen bir yaklaşımdır(Beyhan, Ünügör,2005:79).

Geniş kitlelerce bu kavramın önemsenmesi ve kabul görmesi aslında 1987 yılında Birleşmiş Milletler bünyesi altında çalışmalar yapmakta olan Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu’nun yayınlamış olduğu “Ortak Geleceğimiz” isimli rapora

dayanmaktadır. Bu rapor sanayileşmenin ve küreselleşmenin çevre üzerinde yarattığı tahribat ve olumsuz sonuçlara çözüm getirmek amacıyla yayınlanmıştır. Bu raporda ki tanıma göre sürdürülebilirlik; günümüz insan ihtiyaçlarının, bizden sonraki nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılayabilme yeteneğini riske atmadan, yani bizler gelecek nesillerin yaşamlarından çalmadan karşılanabilmesidir (Report of the World Commission on Environment and Development, 2014).

Dünya nüfusunun gitgide artması, artan nüfus ile birlikte doğal kaynakların sınırlı olmasından dolayı ihtiyaçların karşılanmasındaki zorluklar, bizi daha planlı ve dikkatli hareket etmeye mecbur bırakmıştır. Ekosistemin bozulması, Küresel iklim değişikliği gibi çevresel sorunlar, insanların ellerindeki doğal kaynakları nasıl kullanacakları konusunda bir dönüşüme sokmaya mecbur bırakmıştır. Elimizdeki kıt kaynakların verimli kullanılması dışında, sosyal anlamda da çalışmalar yapılması gerekmektedir. Zaten sürdürülebilirliğin başarıya ulaşması için sosyal, çevresel ve ekonomik hedeflerin bir arada uygulanması gerekmektedir.

Ekonomik büyümenin sağlanabilmesi için doğal kaynakların tüketilmesinin kontrol altına alınması, çevre kurallarına harfiyen uyulması, temel amaç olan gelecek nesillerin yaşama hakkının sağlanması atılması gereken öncelikli adımlardır (Müller,1996:177). Uzun vadeli bir ekonomik kalkınmanın şartlarını oluşturabilmek için sürdürülebilirliğin temeli olan çevrenin korunması amacını prensip edinmemiz gerekmektedir.

Artık sürdürülebilirlik birçok firmanın kurumsal stratejilerinin temel dayanağını oluşturmakta, günümüz işletmeleri için finansal raporlamalar kadar, sürdürülebilirlik raporları da önem bir yer tutmaktadır.

1.2. Sürdürülebilirliğin Tarihsel Gelişimi

Sürdürülebilirlik kavramı aslında ilk olarak çevreciler tarafından 1960 ve 1970’lerde ortaya atılmıştır. Çevreciler hızlı sanayileşme ve nüfus artışının çevre üzerindeki olumsuz etkilerine ve geri dönülemez bir tahribata yol açacağını dile getirmişlerdir. Bunun içinde insanların, şirketlerin bir önlem alması gerektiğini

savunmuşlardır. Ama insanların sürdürülebilirlik kavramının önemini anlaması 1984 yılında tespit edilen Antartika üzerindeki ozon deliği olmuştur. İnsan kaynaklı oluşan bu tahribat artık sürdürülebilirliğin hayata geçmesini sağlamıştır.

İlk olarak 1968 yılında merkezi İtalya’da kurulmuş olan, insanlık, yaşam ve gelecek konuları hakkında araştırmalar yapan Roma kulübü’nün çevre ve ekonomik büyüme arasındaki ilişkiyi ortaya atmasıyla başlamıştır. Sanayileşme süreci boyunca yaşanması muhtemel hammadde kıtlığı ve çevresel problemler sebebiyle insanlığın yok olma tehdidi ile karşı karşıya kalabileceği vurgulanmıştır (Meadows ve diğerleri,1972:45)

Sürdürülebilir kalkınmanın ilk ciddi adımı 1972’de İsveç’in başkenti Stockholm şehrinde 113 ülkenin biraraya gelmesiyle İnsani Çevre Konferansı toplanmıştır. Bu toplantıda Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP) kurulmuştur. Konferansta insan yaşamı ve geleceği üzerine, çevre kirliliğinin önlenmesi, gelecek nesillere mümkün olduğunca bu doğal kaynakların aktarılması konuları görüşülmüş böylece sürdürülebilirlik kavramının temel dayanakları ortaya konulmuştur.

Daha sonraki çalışma daha çok ekolojik bir yaklaşımla sürdürülebilirlik kavramının gelişmesine yardımcı olan Dünya Koruma Stratejisi, Uluslararası Doğal Kaynakları ve Doğayı Koruma Birliği, Dünya Yabani Hayat Fonu ve Birleşmiş Milletler Çevre Programı tarafından 1980 yılında yapılmıştır. Çevre konusunda dar bir bakış açısına sahip olduğu gerekçesiyle eleştirilere maruz kalmıştır. Bu nedenle 1984 yılında çerçevesi yeniden belirlenmiştir.

1987 yılında Birleşmiş Milletler Sekreterliğinin isteği üzerine dönemin Norveç başbakanı Gro Harlem Brundtland başkanlığında yirmi ülke temsilcisinin katılımıyla gerçekleşmiştir. Dünya Kalkınma ve Çevre Komisyonu tarafından “Ortak Geleceğimiz Raporu” olarak da bilenen Brundtland Raporu hazırlanmış ve bunun akabinde Birleşmiş Milletler Genel Kurulu’na sunulmuştur. Meadows tarafından ortaya atılan dünya sisteminin dengeli bir şekilde devam ettirilmesi ve eko-gelişme kavramı, Dünya Çevre ve Kalkınma Komisyonu’nun (WCED) yayınladığı Brundtland Raporu’nda ilk kez resmi bir kavram olarak tanımlanmıştır (Akgül, 2010:135).

Ortak Geleceğimiz Raporu’nda ele alınan sürdürülebilir bir kalkınmanın gerçekleşmesi ve uygulanması için hedeflenen yedi temel ilke şu şekildedir(Eş,2008):

1. Büyüme sürecinin hızlandırılması
2. Zaruri ihtiyaç ve gereksinimlerin yani hayati ihtiyaçların karşılanması
3. Nüfusun devamlılığı
4. Kaynak düzeyinin artırılması
5. Teknolojinin yönlendirilmesi
6. Risk Yönetiminin sağlanması
7. Çevre ve ekonominin bir arada işlevselleştirilmesi

Raporun en önemli özelliği sanayileşmeyi ve kalkınmayı çevre faktörleriyle değerlendirmesidir. Ekonomik gelişim ve çevre bütün olarak değerlendirildiğinde sürdürülebilirliğin başarıya ulaşma şansının yüksek olduğuna işaret etmişlerdir.

Brundtland Raporu’ndan sonraki süreçte sürdürülebilir kalkınma konusunda, “Yeryüzünü Önemsemek” adlı bir çalışma daha hazırlanmıştır. Bu Raporda sürdürülebilir kalkınma ilkeleri üzerinde çalışılmış olup daha çok ekonominin sürdürülebilirlik konusu üzerinde durulmuştur. Ayrıca, yaşamsal kaynakların devamlılığı konusuna ek olarak sürdürülebilir bir yaşam kalitesi konusu üzerinde durulmuştur (Akgül,2010:135).

Birleşmiş Milletler Çevre Kalkınma Konferansı, 1992 yılında Brezilya’nın Rio de Jenerio kentinde 179 devlet başkanının katılımıyla bir toplantı yapılmıştır. 166 ülkeden 18 bin katılımcı ile 400 bin kişinin izlediği bu toplantı dünya liderlerinin bugüne kadar yaptıkları en büyük çevre toplantısı olarak kayıtlara geçmiştir. Rio’daki zirveden çıkan önemli 5 sonuçtan biri olan “Gündem 21” belgesi sürdürülebilirlik konusunda iş ve hükümet politikaları ile kişisel tercihlerde gelecek yüzyıl için bir rehber niteliği taşımaktadır. 1996 yılında “Birleşmiş Milletler İnsan Yerleşimleri Konferansı” İstanbul’da Habitat 2 Kent Zirvesi” başlığı altında yapılmıştır. Konferansta özellikle sivil toplum örgütlerinin önemine vurgu yapılmış; gönüllü kuruluşların sürdürülebilir kalkınma ve yaşamda önemli rol oynadıklarına ve desteklenmeleri gerektiği üzerinde durulmuştur. (Tunçluer,2010:7-8).

2002 yılında ise Johannesburg’da “Dünya Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi’nde” (World Summit on Sustainable Development), Rio bildirgesi, Gündem 21 ve Rio + 5 Forumu’nda ele alınmış olup uygulamaların ne derece gerçekleştirilip gerçekleştirilmediği, faydalı olup olmadığı, hangi problemlerin ortaya çıktığı ve bunlara yönelik hangi önlemlerin alınması gerektiği ele alınmıştır (earthsummit.ca).

Daha sonra 2012’de Dünya Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi’nin 10. yıldönümünde tekrar Rio De Janeiro’da toplanılmıştır. Konferans sonucunda “İstedğimiz Gelecek” isimli bildirme kabul edilmiştir.

Kalkınma için evrensel bir çerçeve ortaya koyan, ülkeler tarafından 2000 yılında kabul edilen ve 2015 yılı için hedefler koyan Binyıl Bildirisi ve Binyıl Kalkınma Hedefleri, daha sonra “Gündem 2030; BM Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri” olarak Eylül 2015’te revize edilmiştir. En son Temmuz 2016’da New York’ta BM Sürdürülebilir Kalkınma Yüksek Düzeyli Siyasi Forumu düzenlenmiştir (www.mfa.gov.tr).

2030 sürdürülebilir kalkınma hedefleri olarak belirlenen ve 2016’da yürürlüğe giren bu bildiri ile hükümetlerin, sivil toplum kuruluşların, vatandaşların, ülkelerin ortak hareket etmesiyle hedeflerde başarıya ulaşılmaya çalışılacağı belirtilir (UN,2015).

Cambridge Üniversitesi tarafından yayınlanan, Sürdürülebilir Kalkınma Çözümleri Ağı (SDSN) Global Direktörü Prof. Dr. Jeffrey ve Bertelsmann Stiftung uzmanlarından oluşan bir ekip tarafından hazırlanan 2020 Sürdürülebilir Kalkınma Raporu 30 Haziran’da New York’da açıklanmıştır. Raporun içeriğinde bulunan sosyal içerme, kamu hizmetlerine erişim, küresel işbirlikleri gibi önemli kavramlara değinilmiş, dünyayı etkisi altına alan COVID-19 salgını ile mücadele ve yarattığı ekonomik krizin etkilerini sonlandırmak için yol gösterici evrensel ilkelere de yer verilmiştir. Raporda ayrıca COVID-19 ile etkin mücadele için halk sağlığı stratejilerinin önemine vurgu yapılmıştır. Ülkelerin sağlık krizlerine verdikleri tepkileri analiz ederek, yetkililerin alması gereken önlemler ve dersler hakkında fikir verilmektedir. COVID-19 salgını ile başarılı bir şekilde mücadele etmiş ülkelerin

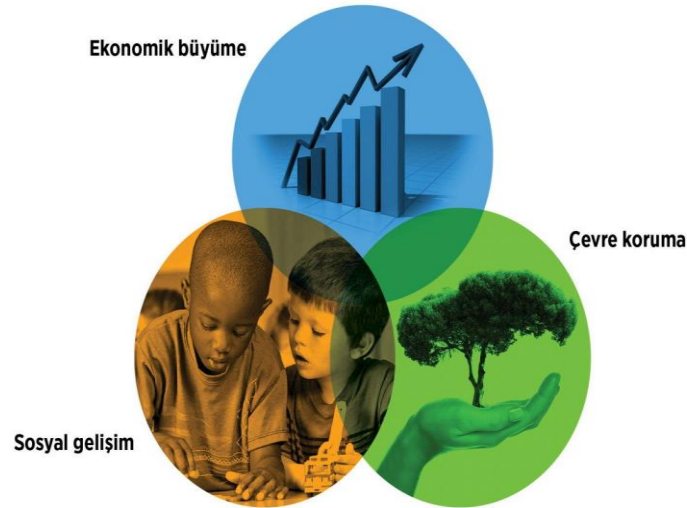
olduğunu gösteren bu rapor, 33 OCD ülkesinde COVID-19'a erken yanıtın etkisi üzerine bize yeni bir endex sunmaktadır. Güney Kore en başarılı ülke olmak üzere, Baltık Ülkeleri ve Asya Pasifik ülkeleri de bu yeni endexe girmeyi başarmış ülkeler arasındadır (unsdsn.boun.edu.tr.).

1.3. Sürdürülebilir Kalkınma

Kalkınma ifadesi tek başına kullanıldığında sosyo-ekonomik bir kavramı çağrıştırmasına rağmen sürdürülebilirlik kelimesi ile birlikte kullanıldığında kapsamı genişleyerek ekonomik büyümeden sosyo-kültürel gelişmeye ve çevrenin korunması gibi konularını da içeren ve bu alanlarda meydana gelen ilerlemeleri de içine alan bir anlam içermektedir (Munier,2005). Kalkınma, sadece mal ve hizmet üretimi ve bundan kazanılan girdileri içermez, eşitlik, adalet, özgürlük, sağlık, gelir dağılımında dengeyi içinde barındıran bir kavramdır. Bu şekilde bakıldığında sürdürülebilirlik eşitlikçi bir sosyal amaç olarak algılanabilir (Altuntaş ve Türker, 2012:39-64).

Teknolojik gelişmelerin ve ilerlemelerin yaşandığı, dijital çağ olarak adlandırılan günümüzde bile birçok insan gıda, sağlık, eğitim gibi bazı temel ihtiyaçlara bırakın eşit derecede yararlanmayı bu imkanlara dahi ulaşamamaktadır. Bu nedenledir ki insanlara eşit fırsatlar sağlayacak bir ekonomik büyümenin oluşturulmasının önünü açmak gerekmektedir.

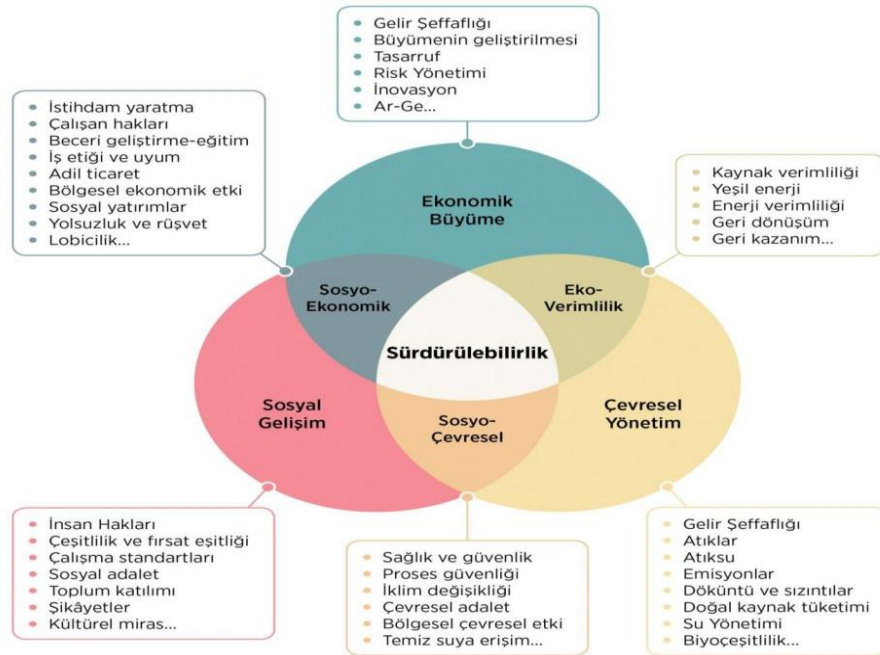
Sürdürülebilir kalkınma, İşletmelerde uzun vadede dengeli kararlar alınabilmesi için ekonomik, çevresel ve sosyal boyutların bir arada değerlendirilmesini ve doğal sermaye olan kaynakların gelecek nesiller düşünülerek daha özenli davranılmasını ve dikkatli tüketilmesini ifade etmektedir (Tüm, 2014:58-81). 1987 yılında WCED tarafında sürdürülebilir kalkınma tanımı 3 ilkeyle özetlenmiştir. Bu 3 ilke ekonomik, sosyal ve ekonomik refaha dayanmaktadır (Bansal,2004:198)

Şekil 1. Sürdürülebilir Kalkınma Üç Sütun Modeli

Kaynak: (Anatolianpr.com)

Çevre, ekonomi ve sosyal gelişmeyi birbirinden ayrı olarak düşünmek ve bu yönde uygulamalar geliştirmek çıktıların hedeflenenenden uzaklaşmasına neden olur. Bundan dolayı dengeli bir gelişim sağlanmalı ve bugünün dünyasına yakışan bir şekilde insanların eşit düzeyde imkanlardan yararlanmasına izin verilmelidir (Çetin, 2019:625).

Şekil 2. Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri

Kaynak: Ekolojist.net

Yukarıdaki şekilde de görüldüğü gibi sürdürülebilirliğin uygulanması ve başarıya ulaşması için ekonomik, sosyal ve çevresel boyutlarıyla değerlendirilmesi gerektiğini söylemiştik. Sürdürülebilir kalkınma hedefleri, herkes için daha iyi ve daha sürdürülebilir bir yaşam ve geleceğe ulaşmanın püf noktasıdır. Sosyal boyutlarıyla baktığımızda; yoksulluk, eşitsizlik, adaletsizlik gibi sorunlar, çevresel boyutlarıyla değerlendirdiğimizde; iklim değişiklikleri, doğal kaynakların tüketimi, çevresel atıklar, ekonomik boyutuyla ise; refah ve gelir düzeyi, istihdam, yolsuzluk, rüşvet gibi konular sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmadaki çalışılması gereken konulardır.

1.3.1. Ekonomik sürdürülebilirlik

Sürdürülebilirlik kavramına ekonomik açıdan bakarsak, üretim sürecine zarar veren tüm unsurları denetleyen ve ortadan kaldıran, mal ve hizmet üretiminde sürdürülebilirliği göz önünde tutan ve borçların yönetilebilir düzeyde devamlılığını tespit eden bir yapısı vardır (Harris, 2000:21-29).

Ekonomik açıdan sürdürülebilirliği tanımlarsak, ekonomik faaliyetlerle çevresel unsurlar arasındaki arayıştır diyebiliriz. Ekolojik çevrede var olan kaynakların zaman içinde azalması ve yenilenememesi riskiyle karşı karşıya kalınması halinde bu durum işletmelerde uzun vadede maliyet artışlarına sebep olabilecek ve bu sebeple ekonomik sürdürülemezlik oluşabilecektir (Kuşat, 2012:227-242).

Ekonomik sürdürülebilirliğin ilk hedefini refah ilkesinin yani insanların yaşam standartlarının yükseltecek, mal ve hizmetlerin piyasaya sunulması olarak ifade edebiliriz(Holiday, Schmidheiny, Watts, 2002:14).

Ekonomik refahını sağlayamayan bir toplum kendi geleceğini tehlikeye atmış sayılır. Ekonomik gelirle ilişkili yararlarla sahip olamayanlar sosyal adaleti zedeleyerek çevresel bütünlüğünde zarar görmesine neden olacaktır (De Simone, Popoff, 2000:3).

Yeryüzündeki her kaynağın sınırlı olduğu, bu kaynakların insanların yaşam kalitesini arttırabilecek ve mümkün olan en adil şekilde dağıtılablmesinin yolunun bulunması gerekir. Dünyadaki bu ekonomik sistemin insanların ihtiyaçlarına cevap verebilmesi, her türlü adaletsizliğin ve eşitsizliğin ortadan kaldırılması ekonomik sürdürülebilirliğin de konusudur. Ekonomik sürdürülebilirlik uygulanırken çevresel sürdürülebilirlik olarak bahsedeceğimiz ekolojik sürdürülebilirlik de bir taraftan hayata geçirilmelidir. Böylece işletmeler için hammadde olan doğa yani doğal kaynaklar hoyratça kullanılmayacaktır.

1.3.2. Çevresel sürdürülebilirlik

Çevresel sürdürülebilirlik bizden sonraki kuşakların ihtiyaç duyacağı yaşamsal kaynakların varlığının yok olma tehlikesi ile karşı karşıya kalmasının önlenmesidir. 2872 sayılı Çevre Kanunu'nun "Tanımlar" başlıklı 2. Maddesine göre çevre tanımında ise, "canlıların yaşamları boyunca ilişkilerini sürdürdükleri ve karşılıklı etkileşim içinde bulundukları biyolojik, fiziksel, sosyal, ekonomik ve kültürel ortam" diye belirtilir (Kızılböğa, Batal,2012:192).

Çevreyi sadece yaşamımızı sürdürdüğümüz bir alanı ifade etmesinin yanı sıra milyonlarca canlının da yaşadığı dev bir ekosistem olarak tanımlayabiliriz. Yaşamımızı devam ettirebilmek için gerekli olan hem biyolojik hem de fiziki ihtiyaçlarımızı karşıladığımız iktisadi çevre, aynı zamanda geleceğe aktarılması gereken kültürel ve tarihi mirasların bütünüdür. Ancak insanoğlu gereksinimlerini her yıl karşılarken, 100-150 bin arasında canlının neslini tüketmekte, ekolojik sisteme de geri dönülemez zararlar vermektedir.

Kısacası çevresel sürdürülebilirlik; işletmelerin doğaya zarar vermeden ya da en az zarar verecek seviyede faaliyetlerde bulunmasını ve çevrenin gelecek nesiller göz önünde bulundurularak korunmasını ve dengenin bozulmamasını ifade etmektedir (Gençoğlu ve Aytaç, 2016:51-66) Çevresel sürdürülebilirliğin başarıya ulaşabilmesi için doğal kaynak tüketiminin en alt düzeye indirilmesi ve malzeme kullanımında yenilenebilir ürünlerin tercih edilmesi gerekmektedir (Akgül, 2010:135-159).

Çevreyi iktisadi, kültürel ve tarihi çevre diye ayırırsak; iktisadi çevre işletmelere hizmet veren kaynaklar olarak tanımlarız. İşletmeler hammadde ihtiyaçlarını çevreden sağlar. Doğal olarak bu kaynağı ne kadar verimli kullanırsak, tükenmesini engellersek o kadar uzun vadede kullanma imkanımız artar. Sanayi devrimiyle başlayan çevre kirliliği ve sorunları bugün bizi ağır bir bilanço ile karşı karşıya bırakmaktadır. Sanayi kuruluşlarının çevreye bıraktığı kimyasal atıklar, konutlarda kullanılan fosil yakıtlar, motorlu taşıtlardan çıkan egzoz gazları suların ve havanın kirlenmesine neden olmuştur.

Küresel ısınma özellikle endüstri faaliyetlerinde kullanılan kimyasal maddelerin kullanımından sonra oluşan gaz atıklarının atmosferde sera gazı etkisiyle oluşmaktadır. İklim değişikliği ve küresel ısınma sadece insan ve çevre için değil dünya ekonomisi için de bir tehdit oluşturmaktadır. Uluslararası finans kuruluşlarının verilerine göre her yıl %2 ile %4 arasında bir artış göstermektedir. Artık günümüzde uluslararası yatırımcılar yatırım yaparken fizibilite incelemelerinde pazara ve kaynaklara yakınlık parametrelerine bakarken, yatırım yapacakları yerin küresel ısınma risklerinde ne kadar etkileneceğine de bakmaktadırlar(Sevim,2009:100).

Kültürel tarihi çevre de en az iktisadi çevre kadar önemlidir. Tarihsel değerlerde yenilenemeyen kaynaklar arasında yer almakla birlikte tahrip olunduğunda yenisinin yapılması mümkün olmayan bize kalan önemli bir mirastır. Bizim bu mirasa sahip çıkıp gelecek nesillere de bu tarihi eserleri görme ve kullanma imkanı vermemiz gerekmektedir. Her geçen gün yok olma tehlikesi ile karşı karşıya olan kültürel ve tarihi çevrenin bize bir hava su gibi gerekli olduğunun bilincine varmalıyız.

Günümüzde ekonomik sürdürülebilirliğinde yapı taşlarından biri olan turizm kaynaklarının, sadece deniz-kum-güneşten ibaret olmadığı, arkeolojik, tarihi, kültürel varlıkların zenginliği ve çeşitliliği gibi diğer faktörlerin turizm kaynakları içinde önemli bir yere sahip olduğu unutulmamalıdır. İskan alanlarının plansız dağılımı, sanayinin kontrolsüz gelişimi gibi birçok yanlış politikalar, turistik kaynakların büyük ölçüde zarar görmesine neden olmuştur.(Tunçluer,2010:16)

Çevresel sürdürülebilirlik anlayışının son yıllarda önemi artmaya başlamıştır. İşletmelerin sosyal sorumluluk anlayışı ile hareket etmeleri, çevresel sürdürülebilirliğin uygulanmasına ve gelişmesine katkılar sağlayacak ve çevre bilincinin kazanılmasında önemli bir rol oynayacaktır. Kaynakların aşırı şekilde tüketilmesi dünyanın sürdürülebilirliğine karşı açık bir tehdit oluşturmaktadır. Çünkü sürdürülebilirliği, doğal çevreyi ve doğal kaynakları, gelecek nesillerin kullanma haklarını saklı tutarak tüketme ilkesi olarak tanımlarız. Sürdürülebilirlik, kaynakların zaman içerisinde hem günümüzdeki neslin kendi arasında, hem de gelecek nesiller arasında adil bir şekilde paylaşımını ifade eder (Altuntuğ,2009:4).

1.3.3. Sosyal sürdürülebilirlik

Sosyal sürdürülebilirlik kavramı, insanın yaşadığı ve çalıştığı alanlarda insanların neye ihtiyacı olduğunun anlaşılması ve refah düzeyinin arttırılmasını sağlayan, başarılı yerler yaratma süreci ve bunun sürdürülebilir olması olarak düşünülebilir (Woodcraft ve diğerleri, 2011: 16). Bir başka ifadeyle, sosyal sürdürülebilirlik, topluma karşı duyarlılığı ve toplumsal refahı destekleyen, eşitlikçi, fiziksel, kültürel ve sosyal alanların yaratılmasına olanak sağlayan, bu yerlerde yaşayan insanlarla etkileşimde bulunma sürecini içermektedir (Palich ve Edmonds, 2013: 1).

Sürdürülebilirliğin sosyal boyutu ile değerlendirildiğinde “sürdürülebilirliğin geliştirilmesi”, “sürdürülebilirliğe bağlanma” ve “sürdürülebilirliğin korunması” olmak üzere üç aşamalı incelenebilir. Sürdürülebilirliğin geliştirilmesi; sosyal sermaye, adalet, eşitlik, refah gibi temel gereksinimlerin sağlanmasını, sürdürülebilirliğe bağlanma; çevresel hedeflere ulaşmak için yapılması gereken değişiklikleri, sürdürülebilirliğin korunması; değişiklikler karşısında sosyo-kültürel unsurların korunmasını ifade eder (Vallance ve diğerleri, 2011: 342).

Tablo 1. Sürdürülebilir Kalkınmanın Sosyal Boyutları

1	Yoksullukla mücadele
2	Katılımcı kalkınma ilkesi
3	Uzlaşma temini
4	Sivil toplum örgütlerinin katılımı
5	Sosyal dışlanma
6	Sosyal analiz
7	Sosyal kalkınma parametreleri

Kaynak: Tutulmaz, O. ,2012.

Toplumu oluşturan her bir bireyin eşit bir şekilde aynı imkanlardan yararlanabilme hakkı vardır. Eşit hakların, günümüz neslinin dışında gelecek neslinden bu fırsatlardan yararlanabilmesidir. Sosyal kalkınma ancak toplumun ihtiyaçlarının eksiksiz bir şekilde karşılanmasıyla sağlanmaktadır. Burada bahsettiğimiz ihtiyaçlar yeme, içme, barınma gibi temel ihtiyaçlar dışında, eğitim, sağlık, örgütlenme hakkı gibi ihtiyaçları da kapsamaktadır (WCED,” Our Common Future”, s:9).

1.4. Kurumsal Sürdürülebilirlik

İşletmeler için kurumsallaşma uzun vadeli, istikrarlı bir başarı elde etmek için bir yöntemdir. Kurumsallaşma faaliyetleri uzun bir süreç gerektirir. Bu süreçte sürdürülebilirlik kavramı ve uygulamaları işletmeler için önem arz etmektedir.

Kurumlar açısından sürdürülebilirlik kavramı deyince ilk akla gelen insan, yönetim, etik ve finansal performansların yönetimi unsurlarıdır. Artık işletmeler için sadece kar elde etmeye odaklanılan günlerin geride kaldığını, sürdürülebilirlik arzusunun ve buna bağlı gelişen kaygının ticarete rekabeti etkileyen bir unsur olduğunu söyleyebiliriz. Kurumların faaliyetlerinin içeriği artık sadece şirketin iş ortaklarının değil çalışanların, sivil toplum örgütlerinin, yatırımcıların, kamu gibi çok çeşitli paydaşların da ilgi alanlarına girmektedir. Bundan dolayıdır ki şirketlerin artık daha şeffaf ve hesap verilebilir olmasını gerektirir. Dolayısıyla şirketlerin hayatta

kalabilme kaygıları, onları sürdürülebilir olana itmektedir. Bunun en güzel ve basit yolu ise raporlamalarla sürdürülebilirlik çalışmalarını gerçekleştirmektir(Sarp,2016).

Sürdürülebilirlik raporlaması, şirketlerin sürdürülebilir kalkınma hedefleri doğrultusunda ekonomik, çevresel ve sosyal performansını gözler önüne serer. Şirketler bu raporları bir iletişim aracı olarak, bu alanlarda bir risk yönetim performansı olarak paylaşmaktadır (Sarp, 2016)

1990'ların başında önemsenmeye başlanılan finansal olmayan raporlamalar 2000'li yıllarda geniş kesimler tarafından ilgi görmeye başlamış ve birçok şirket tarafından düzenli olarak yapılmaya başlamıştır (Das ve diğerleri,2008:122-139). Bir araştırmaya göre; Amerika'da sürdürülebilirlik raporlaması yapan şirketlerin sayısı 1993 yılında 100'den az iken, 2005 yılına gelindiğinde bu sayı 1500'e yaklaşmıştır. Bu sayı Fortune 500 şirketleri içinde üst sıralarda bulunan 250 şirketin %68'ini kapsamaktadır (Sisaye, 2011:379-398).

Borsa İstanbul'da işlem gören işletmeler için BIST Sürdürülebilirlik endeksi hazırlanmıştır. Buradaki amaç sürdürülebilirlik ile ilgili uygulamaları ve çalışmaları arttırmaktır. Çünkü sürdürülebilirlik raporları daha çok gönüllülük esasına dayanmaktadır.

İKİNCİ BÖLÜM

TURİZM VE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK

2.1. Sürdürülebilir Turizm Tanımı

17. yüzyılda Fransızca temelli tour yapan/yapmak ve tourist kelimelerinin doğması ile modern anlamda turist, tur ve turizm kavramları oluşmaya başlamıştır (Bayer, 1992: 3). Teknik ve teknolojik gelişmeler, ulaşım için artan yatırımların çoğalması, ücretli tatil sürelerinin uzatılması, çeşitli eğlence etkinliklerinin oluşması, kampçılık, karavancılık ve öğrenci yurtlarının yayılması ile turizm kavramı algısı gelişmeye başlamış ve çok çeşitlenmeye devam etmiştir ve etmektedir(Lickorish ve Jenkins, 1997: 12).

Ülkelerin ekonomik kalkınmalarında önemli bir yere sahip olan turizm sektörü insan ve çevre ilişkisinin en yüksek düzeyde olduğu bir hizmet sektörüdür. Sürdürülebilir turizmin tanımı, elimizdeki doğal, sosyal ve kültürel kaynakların korunması adına çalışmalar yaparak ekonomik gelişmeyi sağlamak ve bu kaynaklardan gelecek nesillerinde yararlanmasına olanak sağlamaktır.

Kalkınma ya da bölgesel gelişmede önemli bir endüstri unsuru olarak nitelediğimiz turizm, çevre ve doğal kaynaklarla olan sıkı ilişkisi nedeniyle kalkınma ve çevre ilişkisinin uyumluluğa dönüştürülmesi zorunluluğunu ortaya koyar. İşte bu noktada, çevre ve ekonomi turizm ile gittikçe artan bir önemle birbirinin ayrılmaz bir parçası olarak gelişmektedir. Bununla birlikte çevre kalitesini arttırmak ve sürdürmek, kalkınmayı eşitlemek gibi temel hedefleri içeren sürdürülebilir turizm kavramı ortaya çıkmaktadır (Duran, 2009: 44).

Kuntay (2004)'a göre ise sürdürülebilir turizm; gelecek için perspektifleri geliştirerek ve koruyarak turistlerin ve konaklama bölgelerinin güncel ihtiyaçlarını sağlanması işlevini gerçekleştiren, yaşayan canlı sistemlerini, biyolojik çeşitliliği, ekolojik sistemi, tarih ve kültürel bütünlüğü göz önüne alarak estetik, sosyal ve ekonomik tüm kaynakların yönetim bütünüdür.

Sürdürülebilir turizm olgusunun temeli aslında sürdürülebilir kalkınmaya dayanmaktadır. Kalkınmanın temelinde yer alan çevre bilinci ve çevrenin önemi konusundaki değerlendirmeler turizm sektörü için ayrı bir önem teşkil eder. Sürdürülebilir turizm ekonomik gelişme, çevresel kaynakların korunması, yerel halkın ve turistlerin memnuniyeti konusunda bir denge unsuru olarak kabul edilmektedir (Hunter,2002). Turist, yerel halk, işletmeler, doğal güzellikler ve doğal çevre arasında karmaşık, birbirini etkileyen, ortak yaşamla oluşan bir ilişki bulunmaktadır (Edgell, 2006).

Sürdürülebilir turizm, hangi turizm çeşidi olursa olsun, çevreyi ve değerlerini turizmin bir parçası olarak gören, bu faaliyetlerin çevreye duyarlı bir biçimde yürütülmesini ve turizmin her alanda gelişmesi ile çevrenin korunması çalışmalarının koordineli ve planlı bir şekilde yürütülmesinin gerekliliğini ortaya koyar (Erdoğan, 2014: 179).

Bir de son yıllarda eko turizm kavramı ön plana çıkmaya başlamıştır. Sürdürülebilir turizmin bir alt bölümü olarak ortaya çıkmış ve yaygınlaşmaya başlamıştır. Çünkü günümüz kuşağının her türlü bilgiye sahip, teknolojiye hakim, ne istediğini bilen, çevre kirliliği konusunda duyarlı olması turistik işletmeleri de harekete geçirmiş farklı turistik ürünler geliştirmeye başlamıştır. Buna arz ve talep dengesi de diyebiliriz. Eko-turizm sürdürülebilir turizmin içinde yer almaktadır.

Uluslararası Doğa Koruma Birliği (IUCN)'nin tanımına göre eko turizm; “Eğlenmeyi, doğayı ve kültürel kaynakları bozmadan korumasını destekleyen, düşük ziyaretçi etkisi olan ve yerel halka sosyo-ekonomik yararlar sağlayan, bozulmamış doğal alanlara yapılan çevresel açıdan sorumlu seyahat ve ziyarettir”. Uluslararası Eko Turizm Topluluğu’nun tanımına göre ise; eko turizm çevreye duyarlı, yerel halkın refahını koruyan ve bunun için çalışmalar yapan, doğal alanlara karşı son derece duyarlı bir turizm çeşididir (Demirel,2010:44)

Akşit (2007)’e göre doğal, kültürel, çevresel ve biyolojik kaynakların korunmasında ve kayıpların en aza indirilmesinde, turizm faaliyetlerinden gelen

getirilerin devamını sağlamak ve arttırmak için mümkün olan tek yol sürdürülebilir turizmdir. Bunun da en iyi yolu eko turizmdir (Aktaran, Kuter ve Ünal,2009:147).

Türkiye ekonomisi için büyük bir öneme sahip turizm sektörü için de sürdürülebilirlik kavramının uygulanması ve belirli raporlarla da bu sürecin denetlenmesi gerekmektedir.

2.2. Sürdürülebilir Turizmin Ortaya Çıkması ve Gelişimi

Özellikle 1960’ların ortalarında başlayan çevreci hareketlerle, sanayi devrimi ile başlayan çevresel bozulmalar gözler önüne serilmeye çalışılmıştır. Nitekim başarılıda olmuş dikkatleri bu yöne çekmişlerdir. İnsan eliyle yaratılan bu tahribatların önlenmesi için neler yapılması gerektiği üzerine değerlendirmeler ve çalışmalar yapılmaya başlanmıştır. Aynı çalışmalar turizmde de yapılmıştır. Kitle turizm yerine “alternatif turizm” arayışları başlamıştır.

Çevrenin korunmasında turizmin rolü Dünya Turizm Organizasyonu tarafından Manila (WTO,1980) Bildirgesi ile yayınlanmıştır. Bu bildirgede; “Turizm kaynaklarının kontrolsüz kullanılmasına, turizm gereksinimleri karşılanırken turizm bölgelerinde ikamet eden halkın sosyal ve ekonomi yaşantısına, turist çeken tarihi ve kültürel alanlarda doğal kaynaklara zararlı olabilecek faaliyetlerde bulunulmamasına, bütün turizm kaynaklarının insanoğlunun mirası” olduğuna değinilmiş ve uluslararası ölçekte kültürel ve doğal kaynakların korunmasının geniş kapsamlı bir turizm planlamasının amacı olması gerektiği üzerine vurgu yapılmıştır. Bu bildirgeden sonra Dünya Turizm Organizasyonu (WTO) ve Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP) ortaklaşa bir bildirgeye imza atmışlardır (WTO-UNEP-,1982). Bu bildirgede “ Turizm ilerlemesinin sağlanabilmesi için biz insanoğlunun çevresini oluşturan elemanların korunmasını, geliştirilmesi, kalitesinin arttırılmasının temel koşul olduğu; bunun karşılığında turizmin rasyonel yönetimi ile kültürel ve fiziksel çevrenin gelişmesine , yaşam kalitesinin yükselmesine katkıda bulunabileceği “ görüşü belirtilmiştir (Akpınar,2003).

Dünya Turizm Örgütü (WTO) sürdürülebilir turizmi, tüm kaynakların yönetimi olan turizmin bileşenlerinden; kültürel bütünlüğün, zorunlu ekolojik süreçlerin, biyolojik çeşitliliğin ve yaşama katkı sağlayan kaynakların devamlılığını sağlarken; ekonomik, sosyal ve estetik açısından istekleri karşılamayı amaçlamakta; turizmin devamlılığına, kalkınmasına katkı sağlayacak bir ilke olarak nitelendirmektedir.

Esasında turizm, çevre ve sürdürülebilir kalkınma kavramları arasındaki başlıca öğelerin ilişkilendirilmesi ile üç temel ilkeye dayandırılmaktadır. Bunları aşağıdaki şu şekilde sıraladık (Kahraman ve Türkay, 2006:95).

1. Turizm ile doğal, kültürel çevre arasında sıkı bağların bulunması, çevrenin turist için başlıca çekim unsurlarından biri olması
2. Çevresel etmenlerin turizm üzerindeki etkileri
3. Turizmin çevre üzerinde yarattığı etkiler

2.2.1. Sürdürülebilir turizm ilkeleri

Turizmin sürdürülebilirliğinin sağlanması için sahip olduğu ilkeler ile politika, hedef ve uygulamalar geliştirilmektedir. Sürdürülebilir turizm ilkelerinin, bölgelerin ihtiyaç, eşitlik, yoksulluk, eğitim, ekonomik özellikleri ile ilgili yol gösterici olma özelliği vardır (Tosun, 2001:290-291).

Kültür ve Turizm Bakanlığı ülke turizminin gelişmesine uluslararası bir değer kazanmasına ve ekonomik girdilerin çoğalmasına yardımcı olmak için çeşitli çalışmalar yapmaktadır. Bundan dolayı bakanlıkça bir yol haritası belirlemek için “Türkiye Turizm Stratejisi 2023 ve Eylem Planı 2007-2013” hazırlanmıştır. Buradaki amaç Türk turizminin tanıtımını yapmak, planlı ve istikrarlı bir şekilde bu çalışmalarını yürütmektir. Türkiye Turizm 2023’e göre hedeflenen; ulusal bir tanıtım misyonu üstlenerek pazarlama faaliyetlerine ek olarak ülke turizminin markalaşma sürecine yardımcı olmaktır.

Şekil 3. Sürdürülebilir Turizm Hedefleri

Kaynak: T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı

Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP) ve Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü'ne (UNWTO) göre sürdürülebilir turizm ilkeleri şunlardır;

- 1) Ekonomik Süreklilik: Uzun vadede turizm ile ilgili her türlü girişimin başarıya ulaşması ve devamlılığının sağlanabilmesi
- 2) Yerel Kalkınma: Bölge insanının turizm gelirlerinden pay almasının sağlanabilmesi, yaratılacak istihdama katılımının önünün açılması
- 3) İstihdam Kalitesi: İnsanların hiçbir ayrımcılığa (renk, cinsiyet, ırk) tabi tutulmadan, çalışma şartlarını iyileştirerek kaliteli hale getirilmesinin sağlanması
- 4) Sosyal Katılım ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği: Turizmden Elde edilecek gelirin tüm kesimler arasında adil bir şekilde dağıtımının sağlanabilmesi
- 5) Ziyaretçi Memnuniyeti: Turistlere ayrımcılık yapılmaksızın, güvenilir, tatmin edici bir tatil hizmeti sunulmasının sağlanabilmesi

- 6) Yerelden Kontrol: Yerel Yönetimlerin turizmin diğer paydaşları ile iletişim halinde olmaları, karar alınma ve uygulama gibi süreçlere dahil edilmesinin sağlanabilmesi
- 7) Toplumsal Refah: Yöre halkının yaşam kalitesinin ve refah düzeyinin arttırılmasının sağlanabilmesi
- 8) Kültürel Zenginlik: Tarihi, kültürel değerlere ve yöre halkının geleneklerine saygı duymak ve muhafaza edilmesinin sağlanabilmesi
- 9) Fiziki Bütünlük: Çevrenin fiziki şartlarının bozulmasını önlemek
- 10) Biyolojik Çeşitlilik: Doğal alanların, yaşam alanlarının, hayvan ve bitki türlerinin çeşitliliğinin korunmasının ve muhafaza edilmesinin sağlanabilmesi
- 11) Kaynakların verimli Kullanımı: Turizm işletmelerinin hizmetlerin sunulmasında yararlanılan kıt ve yenilemeyen kaynakların asgari düzeyde kullanılmasını sağlanabilmesi
- 12) Çevresel Etki: Turizm işletmelerinin ve ziyaretçilerinin kullanımından kaynaklı oluşan kirliliği ve atık üretimini en az düzeye indirilmesinin sağlanabilmesi ve bunu yaparken de konu hakkında bilgilendirilmelerin yapılması

2.2.2. Sürdürülebilir turizm amaçları

Sürdürülebilir turizmin amacı çevreye ve doğal kaynaklara zarar vermeden onlardan yarar sağlamak olarak ifade edebiliriz. Bu yarar gerek ziyaretçilerin gerekse bölge halkının tatmin olmasını sağlamak, yaşam kalitelerine katkıda bulunmaktır. Sürdürülebilir turizmde ana amaç turizm arzının sonunda yaratılan ekonomik fayda sonucu kalkınma ve bu sırada doğal kaynakların zarar görmemesidir.

Müller (1994) sürdürülebilir turizm kavramını beşgen bir piramitle açıklamıştır. Buna göre, bölgedeki yerel topluluğun ekonomik refahı ve öznel sağlığı

ziyaretçi isteklerinin gerçekleştirilmesi için ön koşul “işleyen doğa” ve “işleyen kültür”dür. Gelecek kuşaklara yön verilmesi bir üst hedef olarak kesinlikle gerçekleştirilmelidir. Buna göre, doğal kaynakların ve çevrenin kullanım dereceleri kararlı bir şekilde azaltılarak ekonomik gelişme sağlanması hedeflenmelidir (Aktaran Selimoğlu,2004).

Dünya Turizm Örgütüne göre sürdürülebilir turizmin amaçlarını 4 madde olarak sıralarsak;

- 1) Doğanın ve çevrenin korunması
- 2) Turistlerin, doğayı ve bölge halkını tanınması
- 3) Yerel halkın ekonomik seviyesinin yükselmesi
- 4) Çevrenin en üst düzeyde korunmasının sağlanması

Tablo 2. Sürdürülebilir Turizmin Yararları

Ekonomik Yararlar		Çevresel Yararlar	Sosyal Yararlar
Turist Açısından	* Rekabetçi bir turizm sektörü ve işletmeleri * Kaliteli ürün ve hizmet sunumu	*Bozulmamış bir çevreye ve kültürel mirasa erişim hakkının korunması * Doğayla ve kültürle uyumlu faaliyetler in sunumu	* Barış, dinlenme, sağlık, zihinsel uyarım * Kişisel ilişki ve kültürler arası değişim
Bölge Açısından	* Yeni istihdam alanları yaratma ve çeşitlendirilmiş bir ekonomi * Ekonomik bütünleşmenin ve buna bağlı olarak zenginlik (Yüksek verim/ gelir)	*Doğal kültürel kaynakların korunmasının ve yönetiminin sağlanması * Çevre dostu üretim ve tüketim alışkanlıklarının kazandırılması	* İş temini (katılım, eşit fırsatlar) * Sosyal bütünleşme ve sosyal adalet

Kaynak: Yılmaz vd., 2015: 60

Türkiye Turizm Stratejisi 2023'ün amacı ülkemizin tarihi ve kültürel değerlerini ön plana çıkartarak, elimizdeki doğal kaynakları en uygun yani verimli bir şekilde kullanarak turizm alternatiflerini geliştirerek turizmdeki payını arttırmak ve devamlılığının sağlanmasıdır. Kısacası Türkiye'nin turizmde dünya sıralamasında ilk beşe girmesini hedeflemektedir.

2.3. Sürdürülebilir Turizm ve Çevre İlişkisi

Turizm çevre ile ve doğrudan tüm elemanlarıyla ilişkili olan bir sektör olduğu için, sürdürülebilir turizm uygulamalarının başarıya ulaşmasında doğal kaynakların korunarak kalkınmanın gerçekleşmesini ve turizm gelişiminin planlı temellere dayandırılması ön koşul olarak kabul edilmektedir.. Böylelikle doğal ve kültürel varlıkların korunması sağlanırken bölgede ekonomik ve sosyal kalkınma sağlanmaktadır (Rebollo ve Baidal, 2003).

Turizm açısından verimli arazilerin planlanarak kullanımı ile turistik destinasyonlarda sürdürülebilir turizm yönetimi uygulamaları hayata geçirebilmektedir. Bu uygulamalar ile uzun dönemli ekonomik gelişim ve fayda ortaya çıkmaktadır (Mazilu, 2010).

Sürdürülebilir turizmin ekonomik kalkınma ve çevre arasında bir uyum yaratmayı ve bu uyumu devam ettirmeyi hedefleyen bir boyutu vardır. Turizmin doğal çevre elemanları ile olan sıkı bağılılığı turizm sektörünün dikkatli bir biçimde planlanmasını ve yönetilmesini gerektirir. Öyle ki bu ekonomik anlamda büyük girdilerin olmasına ve bunun sonucu olarak ekonomik refahın artmasını sağlayacaktır.

Sürdürülebilir kalkınmanın turizmde bölgede yaşayan topluluklar için doğrudan etkisi olmaktadır. Bundan dolayı turizmdeki sürdürülebilirlik politikalarının başarılı olabilmesi için turizmin çevresinde yer alan tüm unsurların doğrudan bu sürece dahil edilmeleri ortak bir dil ve bilinçle aynı hedefler doğrultusunda çalışılması gerekmektedir.

Sürdürülebilir turizm ve çevre ilişkisini iktisadi çevre, kültürel ve tarihi çevre olarak 2 ana çerçeveden incelersek;

Turizm, hizmetlerin sunumundan kaynaklı, doğanın zarar görmesi, tarihi ve kültürel mirasın kaybı gibi ciddi problemlere neden olacak sonuçlar doğabilir (Lansing ve Vries, 2007, 77). Mümkün olabildiğince hızlı bir şekilde kar elde etmeye odaklanan işletmeler, bölgelerinin taşıma kapasitesini göz ardı ederek kontrolsüz ve bilinçsiz bir şekilde turizm faaliyetlerine devam etmişlerdir. Bu durumun yol açacağı doğal ve kültürel zararları görmezden gelmişlerdir. Oluşan bu mevcut durum turizm bölgelerini ve turizmin tesiri altındaki unsurları olumsuz etkilemiştir. Hızla büyüyen turizm sektörünün devamlılığını sağlayabilmesi ve etkileşim içinde bulunduğu ögelere değer kazandırabilmesi bakımından çevre bilincinin önemini göz ardı etmemesi büyük bir önem teşkil etmektedir.(Sezgin ve Karaman, 2008, 430).

Çevrede meydana getirdiği olumsuz etkilerle ön plana çıkan kitle turizmi ile çevre ile uyumlu bir turizm türü olarak adlandırılan ekolojik turizmin çevresel etkilerinin karşılaştırılması suretiyle incelenmesi, turizmin olumlu çevresel etkilerinin vurgulanması konusunda etkili olacaktır. (Ovalı, 2007, 75):

Ülkemizde ve dünyada da yok etmek tüketmek yerine korumak bozulmasını önlemek prensibini sağlayan bir turizm anlayışının benimsenmesinin sağlamak büyük bir önem taşımaktadır. Öyle ki bu herkesin kazanacağı bir oluşum olacaktır.

Swarbrooke (1999: 27) sürdürülebilirlik ile ilgili çalışmasında, turizm faaliyetlerini çevreye duyarlılık üzerine sürdürülebilir turizme yönelik olan ve olmayan olarak 2'ye ayırmıştır(bkz. Tablo:3)

Tablo 3. Sürdürülebilir ve Sürdürülebilir Olmayan Turizm Faaliyetleri

Sürdürülebilir Turizme Yönelik Turizm Faaliyetleri	Sürdürülebilir Turizmin Dikkate Alınmadığı Turizm Faaliyetleri
• Ekolojik Turizm • Kültürel Turizm • Kırsal Turizm • Sosyal Turizm	• Kitlesele Turizm • Çevreye Zarar Verecek Faaliyetlere Yönelik ve • Cinselliğin ön planda tutulduğu seyahatler

Kaynak: Swarbrooke, J., (1999),

2.4. Sürdürülebilir Turizm Uygulamaları Örnekleri

Sürdürülebilirlik toplumsal bir mutabakat ve ortak bir vizyon gerektirmektedir. Sürdürülebilirlik konusunda geçtiğimiz on yıl içerisinde çok yol kat edilmiş ve sürdürülebilirlik anlayışı birçok ülke, topluluk ve birliğin politika yapım aşamalarında gündemlerinin önemli bir noktasında yer almıştır (TÜSİAD, 2012).

Dünyadaki en büyük sektörlerden biri olan turizm sektörü de kuşkusuz bu eğilim içinde bulunmuş ve sürdürülebilirliği vizyon, hedef ve eylemlerine entegre etmiştir (TÜSİAD, 2012).

Dünyada ve birçok ülkede sürdürülebilir turizme dair çalışmalar yapılmaktadır. Şimdi bazı sürdürülebilir turizm uygulamalarından örnekler vereceğiz.

Örneğin 2004 yılında Guatemala Sürdürülebilir Kalkınma örgütü, bir yıkama istasyonu ve bu istasyona bağlı drenaj göletlerinin faaliyete geçmesini öneren bir proje geliştirmiş ve bunu ABD Uluslararası Kalkınma Kurumu'na sunmuştur. Bu proje hayata geçtiğinde kirli sular bu göletlerde temizlenmiş ve bölge halkı sosyal, ekonomik bakımdan ilerlemesi sağlanırken, sürdürülebilir turizm uygulamaları, buradan alınan küçük miktarda paralarla hayata geçirilmiştir(Smith, Ley, 2009:57)

İbiza ve Mayorka gibi adaları içine alan İspanya'nın en gözde turizm merkezlerinden olan Balear özerk bölgesinde kitle turizminin yarattığı tahribattan

kurtulmak için alternatif turizm türlerine yatırım yapılarak sürdürülebilir turizm uygulamalarına yoğunlaşmışlardır. Bu proje kapsamında Çiftlik turizmine yönelmiş, sahil caddelerinde trafiği kısıtlayarak yürüyüş yollarını çoğaltmışlardır. Ayrıca konaklama işletmelerinden tahsis edilen eko vergisi adında vergi çıkarmışlardır (Blancas ve diğerleri,2010)

Yeni Zelanda, sürdürülebilir turizm politikası olarak geliştirdiği, “% saf “ sloganıyla tüm dünyada temiz ve yeşil ülke olarak ön plana çıkmıştır. Doğal güzellikleri ön plana çıkartılarak bir pazarlama stratejisi benimsenmiştir. Avustralya ise kar amacı hedeflemeyen “Eko turizm Avustralya “ adıyla bir sürdürülebilir turizm politikası benimsemiştir (Demirel,2010:60)

Rodos Adası’nın en önemli gelir kaynağı olan turizm, 1980’lerde gelişmeye başlamış, 200’lerde doyuma ulaşmış ve olumsuz etkileri görülmüştür. Adanın doğal görünümündeki bozulmalar, bio çeşitlilikteki olumsuzluklar, gürültü, trafik, ucuz istihdam, kirlilik sürdürülebilir turizm politikasına geçişi hızlandırmıştır. Bu politikalar hemen hayata geçirilerek başarı elde edilmeye başlanmıştır (Fokiali ve diğerleri, 2005:67)

Slovenya kıyıları konaklama kapasiteleriyle, spor imkanları ve halk kumsallarıyla çok gelişmiş bir turizm altyapısına sahiptir. Plaj turizminin yanı sıra sağlık, konferans, toplantı ve kumarhane gibi alternatif turizm olanaklarına da sahiptir. Son yıllarda onlarda doğal ve kültürel kaynaklarda başlayan bozulmalardan kaynaklı olarak Slovenya kıyılarını içine alan “Sürdürülebilir Turizmin Geliştirilmesi Stratejisi” adıyla bir politika uygulanmaya başlanmıştır (Demirel,2010:69)

Tarihi ve kültürel yerler bakımından zengin olan Ürdün, Lut gölü ve dünyanın yedi harikası olarak adlandırılan Petra harabeleriyle turizm alanında ön plana çıkmıştır. Son yıllara eko turizm çalışmalarıyla doğal kaynaklarda bozulmayı önlemeye çalışmaktadır (Cüce, Bakan,2009:69)

Okyanusya’da bir ada ülkesi olan Fiji, balıkçılık için oldukça önemli bir kaynağa sahiptir. Yerel halkın geçim kaynağı balıkçılık olduğu için, kontrolsüz

balıkçılıktan kaynaklanan resiflerdeki olumsuzluklar binlerce canlıyı etkilemektedir. Sivil toplum örgütlerinin çalışmalarıyla “Köpekbalığı Resifleri Deniz Koruma Projesi”yle resiflerin bir kısmı kapatılarak bir köpek balığı gözlem dalışı alanı oluşturulmuştur. Bu dalış alanında ziyaretçilere gözlem yapma imkanı sunulurken, yerel halkın da istihdamdan yararlanması sağlanmıştır (Demirel,2010:72)

Türkiye de ise Avrupa Birliği’nin desteği ile Karadeniz Çevre Derneği tarafından Ekodiyolog projesi yürütülmüştür. Amacı ise Kaçkar Dağları Milli Parkları, Ayder Yaylası ve Fırtına Vadisi’nin sınırları içerisinde yer alan konaklama işletmelerinin ve turizm rehberlerinin Eko-turizm hakkında bilinçlendirilmesini sağlamaktır. Proje bitiminde eğitimi tamamlayanlara sertifikaları verilmiştir.

Ayrıca İzmir Körfezi’nin kuzeyinde yer alan Gediz Deltası’nda yer alan bio çeşitliliği korumak için sürdürülebilir turizm projeleri uygulanmıştır. Bu projenin hedef kitlesini belde halkı, işsiz kadınlar, Delta’ya gelen turistler, yerel ve ulusal medya ve sivil toplum kuruluşları oluşturmaktadır(Demirel,2010:82)

Ayrıca 1993 yılından itibaren sürdürülebilir turizmin uygulanması kapsamında çevre bilincinin oluşturulmasına ve önemsenmesini teşvik etmek için Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından çam simgesi şeklinde Çevre Dostu Kuruluş Belgesi verilmektedir. Daha sonra 2008 yılında konaklama işletmeleri için bu sınıflandırma formu geliştirilmiştir.

2007 yılında T. C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) ve Anadolu Efes ortaklığıyla Doğu Anadolu Turizm Geliştirme Projesi (DATUR) ile başlayan gelecek turizmde sürdürülebilir destek fonu uygulamasına geçilmiştir. Bu sayede çevreye duyarlı sürdürülebilir bir turizm anlayışıyla desteklenen birçok proje hayata geçirilmiştir(gelecekturizmde.com).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

CUNDA (ALİ BEY) ADASI VE TURİZM

3.1. Cunda Adası'nın Konumu

Ayvalık ilçesine bağlı 22 adadan biri olan Alibey adası diğer adıyla Cunda adası, yerleşime açık tek ada olma özelliğini korumaktadır. Türkiye'nin Ege Denizi'nde bulunan 4. Büyük adasıdır. Birinci Gökçeada, ikinci Bozcaada ve üçüncüsü Uzunada'dır. Konumu gereği Batı Anadolu'da deniz yollarının kesişme noktasında bulunan adadır (Cansever, Yüzbaşıoğlu, Ünlü,2003:521-690).

Şekil 4. Cunda Adası ulaşım haritası

Kaynak: gezimanya.com

Ayvalık merkezden Cunda'ya yaz-kış şehir içi ulaşım seçenekleri mevcuttur ve yaklaşık 15 dakikada adaya varılabilmektedir. Ayrıca tekne seferleriyle de ulaşım gerçekleştirilmektedir.

İstanbul Cunda arası yaklaşık olarak 520 km'dir. İki farklı güzergâh kullanarak Ayvalık'a gelinebilmektedir. Ankara'dan gelmek isteyenler için 8-8,5 saatlik bir yolu göze almalıdırlar. Çünkü yaklaşık olarak 680 km'dir.

İzmir–Cunda arası ise yaklaşık olarak 156 km’dir ve 3 saate yakın sürmektedir. Eskişehir Cunda arası 440 km, Bursa-Cunda arası 280 km’dir.

Cunda'ya, şehirlerarası otobüslerle direkt ulaşım imkanı bulunmuyor ancak Türkiye'nin pek çok noktasından direkt otobüs seferleriyle Ayvalık'a ulaşmak mümkün. Ayvalık'tan da şehir içi ulaşım seçenekleriyle kısa sürede Cunda'ya ulaşılabilir. Ayrıca 40-45 dakika mesafede bulunan Edremit Körfez Havaalanı’ndan da Cunda Adası’na ulaşabilirsiniz.

3.2. Cunda Adası’nın Tarihi

Cunda Adası’nın Piri Reis’in “Kitab’ı Bahriye’sinde” geçen Yunan adalarından Galat olduğu sanılıyor (Yorulmaz,1991:89). Buralardan yani Cunda bölgesinden filozof, coğrafyacı, tarihçi Stravon (M.S. 21-63/64) ve Plinius’un (M.S. 79) yazılarında bahsettikleri, hatta İsa’dan önce Klaodius Ailianos ve Ptolomaïos gibi yazarların bu aradaki uygarlıklar hakkında yazılar kaleme aldıkları bilinir.

Alibey Adası’nın bugünkü ismi, Kurtuluş Savaşı’nda padişahın “Yunanlılara teslim olun” emrine karşı gelerek silahlı mücadeleye başlayan ilk birliğin kumandanı Yarbey Ali Çetinkaya’ya ithaftır (Wikipedia.com.tr). Ayvalık’ta Kurtuluş Savaşının ilk kurşunu atılmıştır. Karaya çıkan Yunan kuvvetlerine, Ali Çetinkaya’nın başında bulunduğu alay karşı koymuş ve işgal durdurulmuştur. Ancak 28/29 1919 gecesi, Cunda adası’nın gerisinden karaya çıkan Yunanlılar tamı tamına 36 ay 16 gün sürecek Ayvalık’ın işgalini tamamlamışlardır.

Şimdi de Mustafa Kemal Atatürk’ün bu büyük kumandan Ali Çetinkaya için “Nutuk” kitabında söylediklerine göz atalım:

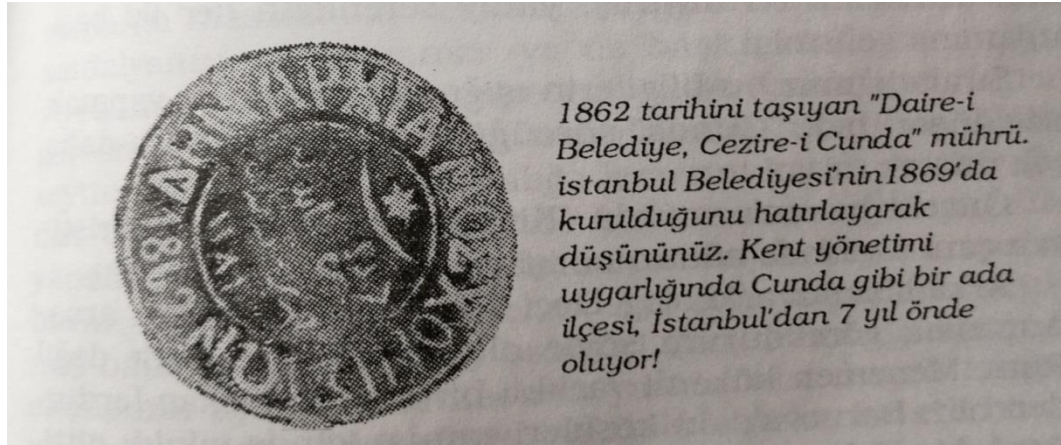
“...İzmir’deki 56. FIRKA’nın bir alayı (172. Alay), Ayvalık’ta bulunuyordu. Komutanı Kaymakam Ali Beydi (Afyonkarahisar milletvekili Ali Beydir). Yunan ordusu işgal çemberini genişletirken, Ayvalık’a da asker çıkardı. Ali bey bu Yunan kuvvetine karşı, 28 Mayıs 1919’da savaşa girişti. Bu tarihe kadar Yunan kıtaları, hiçbir tarafta ateşle karşılık görmemişti. Tersine olarak, bazı şehir ve ilçeler halkları tehdit edilmiş, İstanbul hükümetinin emirlerine uyararak, büyük memurlar başta olmak üzere, Yunan kıtalarını özel heyetlerle karşılamışlardı. Ali Beyin Ayvalık bölgesinde savaş cephesi kurması üzerine sırasıyla Soma’da, Akhisar’da milli cepheler kurulmaya başlamıştı”(Yorulmaz,1991:

Sabahattin Selek de ‘Anadolu İhtilali’ adlı yapıtında, Ali Bey ismi şöyle geçer:

“... Balıkesir Bölgesinde Kuvayı Milliye’nin kurulmasına, 61.Tümen Komutanı Albay Kazım (Özalp) Bey ile Ayvalık’taki 172. Tümen komutanı Yarbey ‘Ali Çetinkaya’ Bey amil olmuşlardır”(Yorulmaz,1991

Günümüzde her iki isim de kullanılmaktadır. Cunda Adası aslında tarih içinde birçok isimle anılmıştır. Bunlardan biri de ‘kokulu ada’ anlamına gelen ‘Moshonis’ tir. Bu bölge M.Ö. yaşayan Herodot tarafından Ekatonisos olarak adlandırılıyordu. Coğrafyacı Strabon ise, ‘Ekatos, Apollon’dan başkası değildir ve son derece kutsanan bir tanrıdır.’ diyor. Ardından bölgeye Moshonisia denmeye başlanmış. Moshos ismi içinde iki fikir ileriye sürülmekte; biri yöredeki bitkilerden yayılan güzel kokulardan esinlenildiği, diğeri ise eski çağlarda yöre adalarında barınan Moshos adında bir korsandan bu ismin alındığı yönünde (Balnet.net).

Adaya Cunda diyenlerin de yadırganmaması gerekir. Çünkü Cunda isminin rumlardan gelmediği, aslında Rumların bu adayı ‘Moshonis’ adıyla kullandıkları bilinmektedir. Cunda isminde Rumluk arayanlar için bir Osmanlı Mührü:

Şekil 5. Cunda Adası Mührü

Kaynak: Yorulmaz, 1991:96

Mühür’de biri Arapça, diğeri Latin rakamlarıyla kazılmış bir tek tarih vardır:1862. Mühürün dış kenarında büyük harflerle ve Yunanca ‘Dimarhia Mashonision’, ortasında da Arapça harflerle ‘Daire-i Belediye, Cezire-i Cunda’ yazılıdır. Biri Yunanca, diğeri Osmanlıca yazılmış eşanlamlı bir mühür yazısıdır bu:

‘Cunda Adası, Belediye Dairesi’ deniyor. Ama ne var ki Osmanlı bu adaya Cunda derken, Ortodox tebası Moshonis diyordu(Yorulmaz,1991:91).

Ayrıca 1862 tarihini taşıyan mühür ‘daire-i Belediye, Cezire-i Cunda’ mührü. İstanbul Belediyesi’nin 1869’da kurulduğunu hatırlayarak düşününüz. Kent yönetimi uygarlığında Cunda gibi bir ada ilçesi, İstanbul’dan 7 yıl önde oluyor (Yorulmaz,1991:93). Bu ayrıntı bize Cunda’nın diğer adıyla Alibey Adası’nın geçmişten günümüze zengin ve görkemli bir ada olma özelliğini koruduğunu göstermektedir. Öyle ki 18. Yüzyılda Osmanlı’dan özerklik almış, gelir seviyesi yüksek, her uygarlık da kendine ayrı bir yer edinen dikkat çeken bir adadır.

Cunda sözcüğü ile ilgili diğer husus, Meydan Larousse’da italyanca bir kelime olarak geçtiği ve bir denizcilik terimi olduğu yönündedir. Yatay serenlerin her iki başı anlamında kullanılmış.

Cunda nam-ı değer Alibey Adası Sayın Hüseyin Önen’in verdiği bilgiye göre, ünlü 31 Mart olayından sonra (1908) bucak oluyor. O tarihe kadar Osmanlı yönetiminde Midilli Valiliğine (Mutasarrıflığına dememiz gerekirdi, ama valilik sıfat ve makamının altı olan, bugün yönetimde bulunmayan bu yönetim katına başka bir ad uyduramadık, bulamadık) bağlı bir ilçedir Cunda (Yorulmaz:1991:92).

Osmanlı padişahı Fatih Sultan Mehmet’in, Midilli’yi alması sonucu bölgede korsanlığın sona ermesiyle deniz güvenliğini sağlamış ve civar adalarda yaşayan halk, Ayvalık ile Cunda Adası’na yerleşmiş (İzmirdergisi.com.tr).

Cunda adası tarihten bu yana Ayvalık kadar insanlara yerleşim yeri olarak cazip gelen bir bölgedir. Eski uygarlıkların bir yeri olan ada güzel, gösterişli yapılarıyla ve dar sokaklarıyla anılmaktadır. Ancak Ayvalık’ı da harap eden 1944 depremi Cunda’yı da oldukça etkilemiş, güzel binalar fazlasıyla hasar almıştır. Demokrat Parti döneminde yapılan halk oylaması ile Namık Kemal Mahallesi ve Mithatpaşa Mahallesi olmak üzere Ayvalık’a bağlı iki mahalleli bir ada olur.

Cunda adası, Ayvalık’tan bakıldığında, solundaki boğaza Dalyan Boğazı, 1880 yılında, iki yıllık bir çalışma ile açıldı, en derin yeri bir kulaçtan üçe indirildi, yirmi kulaçta genişletildi (Yorulmaz,1991:91). Bu ada 1964 yılında bir köprü ile Lale

Adası'na oradan da ilçe merkezine bağlanmıştır (Balıkesir.gen.tr Ayvalık adaları sayfası). Bu köprülerden biri Türkiye'nin ilk boğaz köprüsü olma özelliğini taşır. Alibey Adası dışındaki tüm Ayvalık Adaları 1995 yılında milli park ilan edilmiş ve yerleşim yasaklanmıştır (Radyofm.com Ayvalık Adaları- Tabiat Parkı).

Alibey diğer adıyla Cunda Adası birçok kilise ve manastırı bünyesinde barındırmaktadır. Tarihi binaları ve doğal güzelliklere sahip olmasından dolayı Ayvalık ve çevresindeki 17.900 hektarlık alan 1976 yılında sit alanı olarak kabul edilmiştir. Günümüze gelindiğinde 7 Ekim 2017 Resmi gazetede yayınlanan değişiklikle sit dereceleri düşürülmüş ve imara açılmıştır. Bugün bile yönetmelikte ki bu değişiklik tartışma konusudur.

3.3. Cunda Adası'nın Sosyo-Kültürel Yapısı

Bu Ada'nın tarihinde mübadele önemli bir yer tutmaktadır. Bu durum günümüz Cunda'sını şekillendiren başlıca öğelerdendir. Cunda (Alibey) Adası'nın bağlı olduğu Ayvalık 2800 tarihi yapısıyla bize Rumlardan kalan en büyük yerleşim yeri olarak bilinir.

Bölgede hâkim olan Rum mimarisi ve tarihi kendini her yerde hissettirmektedir. Neo-klasik mimarinin izlerini gördüğümüz bitişik Rum evleri, Arnavut kaldırımlarıyla kaplı daracık cadde ve sokakları ile görkemli kiliseleri ve manastırlarıyla buram buram tarih kokmaktadır. Rumların bıraktıkları tarihi miras ve bölgeye mübadele sonrası yerleştirilen Girit ve Midilli'den gelen Türklerin getirdikleri kültürle birleşince harmanlanmış bir kültürel doku çıkmıştır karşımıza. Bugün Cunda'da sahil hattı boyunca uzanan restoranlarda, mübadeleden gelen Türklerin getirdikleri yemek kültürlerinin ait olduğu Girit mutfağı hâkimiyeti söz konusudur.

24 Temmuz 1923 tarihinde İsviçre'nin Lozan kentinde imzalanan Barış Antlaşması uyarınca, Girit, Midilli ve Makedonya Türkleri getirilerek yerleştirildiler (Yorulmaz, 1991:53). Adanın nüfus çoğunluğu Türkiye ve Yunanistan arasındaki bu mübadeleden sonra tarihte ilk defa Türklerin eline geçer.

Bu bölgenin 1920'lere kadar ciddi bir Rum yerleşim birimi olduğu bilinir. Rumlar bu bölgeye M.Ö. 1500'lerde yerleşmiş, 1920'lere kadar farklı uygarlıklar altında hep çoğunluk olarak yaşamlarını sürdürmüşlerdir. 1740'larda Ayvalık bölgesinin aldığı özerklik burada zaten az sayıda yaşayan Türklerin çevre ilçelere göç etmesine neden olmuştur. 1821 yılında çıkan Yunan ayaklanmasına bu bölgede yaşayan Rumların destek vermesi, bu adayı bir daha eski huzuruna kavuşturmamıştır. Bu ada da gelir ve refah seviyesi yüksek olduğu için Yunanistan bölgesinden göç bile aldığı söylenir. O dönemde ahalinin geçim kaynağı zeytinyağı, sabun, şarapçılık ve dericiliktir.

Halkın en önemli geçim kaynakları arasında zeytincilik ve balıkçılık gelmektedir. Ayvalık arazisinin % 70'e yakını zeytin ağaçları ile kaplı olduğu için ilk geçim kaynağı zeytin olmuştur. Ada halkı için de zeytincilik önemli bir yer tutmuştur. Ayvalık zeytinyağı diğer yerlerde üretilenlere göre daha lezzetlidir. Ama günümüze gelindiğinde bu durum değişmiş, Cunda Adası'nın turizmde atağa geçmesi geçim kaynağı sıralamasında turizmi de ilk sıralara oturtmuştur.

Gıda, sağlık ve kozmetik alanında kullanılan bu zeytinyağı şifa kaynağı olarak adlandırılmıştır. Botanik 'ölümsüz ağaç' olarak adlandırılan zeytin ağacının ömrü beş yüz hatta bin yıldır. Osmanlı Rumu döneminde zeytinyağı Marsilya'ya kadar satan bu bölge yani Ayvalık, bu daldaki atağını sürdürmektedir.

Zeytin ağacının tarihinin 25 milyon yıl öncesine dayandığı söylenir. Zeytinin anavatanı aslında Anadolu'dur. Bizim topraklardan diğer ülkelere gitmiş, Yunanistan, İtalya, İspanya gibi ülkelerde gerekli ilgiyi görmüş ve ülkelerin geçim kaynağı haline gelmiştir. Bizde ise yıllarca ihmal edilmiş, geç fakına varılmıştır.

Zeytin hakkındaki ilk bilgiyi din kitaplarında bulabildiğimiz gibi, son zamanlardaki toprak kazılarında da çıkarılan zeytine ait dal ve yaprak fosillerinin 'Miyosen' tabakasının üst yüzünde olduğu görülmüştür (Yorulmaz, 1991:57). Tevrat'a göre, Nuh Tufanı'nda, suların çekilip çekilmediğini anlamak için Nuh, gemisinden bir güvercin salar. Bir süre sonra güvercin ayakları çamurlu, ağzında bir zeytin dalıyla döner. Bu dinsel öykü bile bize zeytinin çok eski devirlerden beri dünya üzerinde var olduğunu göstermektedir (Yorulmaz, 1991:58).

Ayvalık'a Makedonya'dan, Girit'ten, Midilli'den gelen göçmen Türklere, 'yerleşme' ve 'bıraktığı mala karşılık' - eski teknik söyleyişle: 'iskân hakkı' ve 'teffiz'- şekilleriyle verilen zeytinliklerin, 'yerleşme hakkı' olarak verilen yirmişer ağaçlık küçük bölükleri, ekonomik nedenlerle elden çıkarılmıştır (Yorulmaz, 1991:55)

Devletin örgütlendiği ilk yıllarda, bu dağıtımlar yapılırken yerleşme hakkının yüz ağaç olması planlanırken kimi sesi gür, yumruğu ağır kişilerce bu, zeytinleri toplayacak işçi bulunamayacağı gerekçesiyle yirmi ağaca indirilmiştir. Bu miktar hak sahibini geçindiremeyince, ya da geçimine merhem olmayınca satış yolları açılmış, zeytinliklerin büyük kısmının belirli ellere geçmesine neden olmuştur (Yorulmaz, 1991:56).

Zeytin ve zeytincilik hakkında bu kısa bilgileri verdikten sonra, halkın bir diğer geçim kaynağı olan üzümculüğe gelelim. Geçmişte şarapçılık ile anılan bu bölgede Kendine has lezzeti olan üzümleri hasat zamanından sonra genelde İstanbul başta olmak üzere diğer illerimize gönderilmektedir.

Bu bölgenin diğer geçim kaynağı ise balıkçılıktır. Ayvalık bölgesi deniz ürünlerini yıllardan beri diğer ülkelere ihraç etmektedir. Ada halkı içinde balıkçılık yıllardır vazgeçilmez bir geçim kaynağıdır. Dar gelirli aileler çocuklarını sahile yollarlar, böylece günlük gereksinimlerini karşılarlarmış. Bölgenin en ünlü balığı papalina'dır. Adadaki lokantalarda ve restoranlarda menülerin başında yer alır diyebiliriz. Görüntü olarak biraz hamsinin büyüğü olarak da tanımlayabiliriz.

Bölge halkının geçim kaynağı zeytin olduğu için, turizme geç adapte olmuşlardır. Adadaki esnafların %80'nini çevre illerden gelenler oluşturmaktadır. Yerel halk turizmdeki istihdam payından kendine düşen payı yeni yeni almaktadır.

3.4. Cunda Ada'sında Turizm

Herhangi bir yerin turist çekebilmesi için üç şeye ihtiyaç vardır. Turizmin temel unsurları olan bu üç maddeyi çekicilik, erişim ve konaklama olarak sıralayabiliriz. Çekicilikler turistin yer seçiminde rol oynayan önemli bir faktördür (Özgüç,2003:47).

Cunda Adası, konumu itibarı, tarihsel geçmişi ve zengin kültürel birikimiyle önemli bir turizm alanıdır. Bu adayı olağan üstü kılan pek çok çekiciliğe sahip olmasıdır. Ancak Gunn'un da belirtmiş olduğu bu çekiciliklerin bir kısmının popüler ve değerli olması turistler için diğer çekiciliklerle kıyaslandığında daha anlamlı olmaktadır (Gunn, 1994)

Ayvalık turizm açısından 1960 yılından itibaren önem kazanmaya başlamıştır. Bu tarihten itibaren plajlar ve oteller canlanmaya başlar. Burada ki turizm potansiyelini ilk fark eden çevre illerde yaşayanlardır. Zamanla turizmin gelişmesiyle Cunda adası öne çıkmaya başlamıştır. Günümüzde Ayvalık'ı ziyaret edenlerin ilk rotasını Cunda Adası oluşturur.

Sosyal medyanın da etkisiyle Cunda Adası son zamanlarda yerli turistlerin de oldukça dikkatini çekmektedir. Tarih kokan mimari yapıları ve kültürel dokusuyla, , Girit mutfağının eşsiz mezelerini sunan sahil hattında uzanan balık lokantaları, adanın içinde bulunan hediyelik eşya, sabun çeşitleri, takı gibi her şeyi bulabileceğiniz çarşısıyla, plajları ve kamp alanlarıyla, tekne gezileriyle her kesimden turiste hitap etmektedir.

Cunda Adası deniz-kum-güneş turizmi dışında çok geniş bir turizm yelpazesine sahiptir. Ada da hakim olan Bizans mimarisinin izleri, Rumların bıraktıkları kültür ve tarih, kültür turizmine ev sahipliği yapacak düzeyde bir miras barındırır. Bölge eşsiz balık lokantaları ve Ege mutfağının muhteşem mezeleri ile gastronomi turizmine, birbirinden güzel koyları, plajları ile deniz-kum-güneş turizmine, doğa ile içi içe kamp alanlarıyla kamp turizmine, son zamanlarda yapılan sosyal medyada da yer alan düğün organizasyonları ile de balo ve kongre turizmine rahatlıkla hizmet verebilecek düzeydedir.

Aşağıda Ayvalık'da konaklayan turist sayıları verilmiştir. Ayvalık'ı ziyaret edenlerin Cunda Adası'nı da ziyaret ettiklerini varsayarak bu verileri kullanabiliriz. Yıllara göre Cunda Adası'na gelen turist sayısında artış görülmektedir. Sadece 2020 yılına gelindiğinde bir düşüş gözlenmektedir. Bu da dünya'yı etkileyen COVID-19 salgınından dolayı turizm sezonun geç başlaması ve seyahat kısıtlamalarıdır.

Tablo 4. Yıllara Göre Ayvalık’a Gelen Turist Sayısı

YIL	Turist Geceleme Sayısı
2012	366.268
2013	401.794
2014	476.313
2015	477.009
2016	321.024
2017	414.539
2018	585.084
2019	601.993
2020	226.431

Kaynak: Ayvalık Turizm Danışma Bürosu 2021

Her sene düzenli bir turist artışının olduğu Cunda Adası için turizm faaliyetlerinin çeşitlendiği günümüzde, turizm çekiciliklerinin ön plana çıkartılarak mümkün olan en iyi şekilde tanıtımının yapılması ve turizmde devamlılığının sağlanması gerekmektedir.

Elimizdeki bilgilerde 1817’deki sayıma göre ada da 7 manastır vardır. Sonradan inşa edildiği bilinen, Evangelistriya Rahibeler manastırıyla 8 olmuştur. Bu manastır adanın kuzey-doğusuna uzanan, Ayvalık yönünde tepenin ucundadır. Ada da toplamda 7 kilise ve 8 manastır vardır. (Yorulmaz, 1991:96). Bunlardan bazıları restorasyon çalışmaları ile Türk turizmine kazandırılmış, bazıları ise yıkılmaktan kurtulamamıştır. Şimdi ise Cunda’nın turizm potansiyelini oluşturan turistik ürünlerini sırasıyla tanıyalım;

Taksiyarhis Kilisesi

Ada’nın en büyük kilisesi ve en görkemli yapısı olma özelliğini korumaktadır. Müslümanların ve Hristiyanların birlikte yaşadığı mahalle de 1873 yılında inşa edilmiştir. Kilisenin yeri kentin ilk yerleşim yeri olarak bilinir. Ada’nın sembol eserlerindendir(Yorulmaz,1991:96)

Bu yıllarda adanın çoğunluğu Rumlar oluşturmakta ve sayılarının 8.000-10.000 civarında olduğu söylenmektedir. Kilise, ‘Taksiyarhis’e, yani Koruyucu Baş Melekler Cebrail ve Mikhail’e atfedilmiştir. 1927-1928 yıllarında, kilise binası bir camiye olarak kullanılmıştır. Bu sırada ikonların bazıları sökülmüş ve tasvirlerin üstü

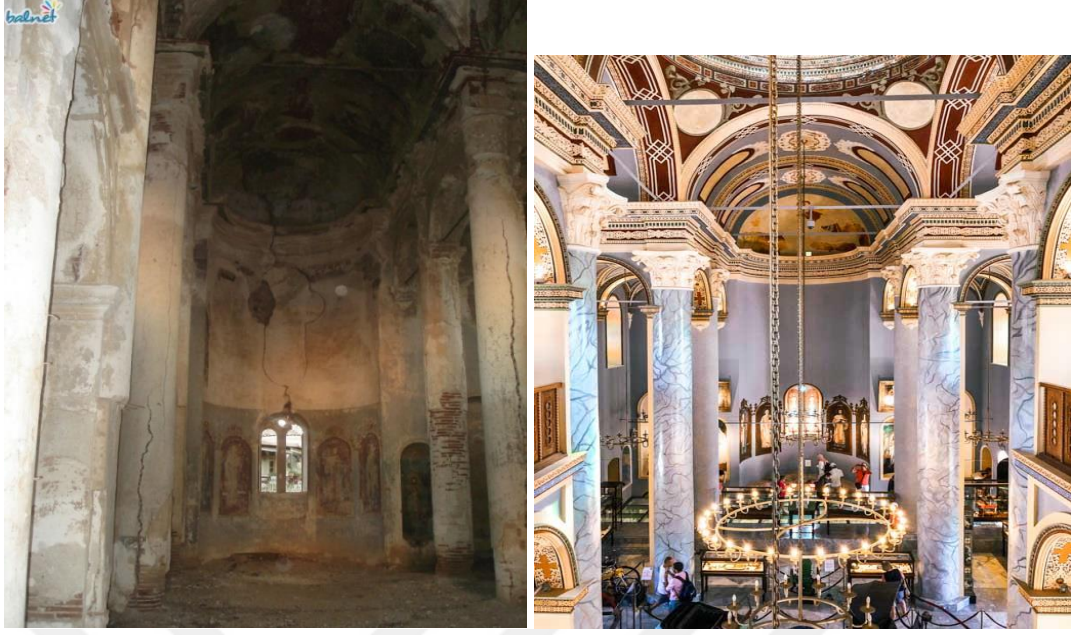
boyanarak ibadete açılmıştır. 1944 depreminde hasar gören bina terk edilmiş bir şekilde bırakılmıştır (rmk-museum.org.tr).

Neo Klasik yapıda Bizans mimarisinde Kubbeli Bazilika Plan' diye adlandırılan bir mimariye sahiptir. Bölgenin taş ocaklarından çıkarılan sarımsak taşları kullanılarak yapılan duvarlarda ve sövelerde yığma tekniğine rastlanır. Zamanında iki çan kulesine sahip olan yapıda, sadece biri kalmıştır. Kilise dört taşıyıcı sütuna sahiptir. Bu sütunlar naosu kuzey ve güney olmak üzere ikiye ayırmıştır. Batıda narteks (giriş) bölümü, doğuda iki nef ve bema bölümüne yer verilmiştir. Erken Bizans dönemi mimarisinde sıkça rastlanan üç apsis vardır. Bema bölümünün apsisi daha büyük yan apsisler ise daha küçüktür. İçinde bazıları balık derisi üzerine işlenmiş görülmeye değer dini tasvirler (ikonlar) yer alır. H.Z. Yunus'un bir balığın içinde yaşadktan sonra çıkışını tasvir eden bir ikon da bulunmaktadır. İç mekân da ise kireç harçlı sıva ve alçı kullanılmıştır(ärkeodenemeler.blogspot.com)

Bu kilisenin çanı II. Dünya Savaşı sıralarında 1936 'da yerinden çıkarılarak savaşta alarm vermek için Ayvalık'ın 'İlk Kurşun Tepesi'ne getirilmiştir. Çan Almanya'da yaptırılmıştır. Bu Çan o yıllarda adada müze olmadığından Bergama Müzesi'ne gönderilmiştir (Yorulmaz,1991:94

Bu çanın Almanya'nın Köln kentinde dünyanın en büyük çanı olarak sergilenmekte olan çandan daha büyük ve daha ağır olduğu saptanmıştır (Yorulmaz, 1991:95).

28.10.1989-1975 sayılı karar ile Taksiyarhis Kilisesi, Bursa Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kurulu tarafından tescil edilmesinden sonra Vakıflar Balıkesir Bölge Müdürlüğü, restorasyonun yapılmasına kadar geçecek sürede yapıda oluşabilecek çökmeler önlemek amacıyla yapının daha çok hasar görmemesi için, yapıyı ahşap malzemeler ile askıya aldırılmıştır. Ancak yıllar geçtikçe bu ahşap malzeme de çürümüş ve kilise korumasız kalmıştır. 02.05.2011 tarihli Vakıflar Meclisi kararı le Rahmi Koç Müzecilik ve Kültür Vakfı'na tahsis edilmiş ve restorasyon sürecinden sonra bugünkü haline kavuşmuştur(rmk-museum.org.tr).

Şekil 6. Taksıyarthıs Kilisesi içi restorasyon öncesi ve sonrası

Kaynak: balnet.net

Bu tarihi kilise bir dönem kaderine terk edilse de 2011 yılında Koç ailesi tarafından restore edilip harabe görüntüsünden kurtarılmıştır. 2014 yılında Ankara ve İstanbul'daki Rahmi Koç Müzesi devamı niteliğinde belirli bir ücret karşılığında ziyarete açılmıştır.

Müzeye girdiğinizde kilisenin mimarisi ve duvarda yeniden oluşturulan ikonlar ilk dikkatinizi çeken unsurlardır. İçinde eski oyuncaklar, tarihi pusulalar, daktilolar, sağlık ürünleri, denizcilik ile ilgili kıyafetler ve ekipmanlar, motorlu taşıtlar, buharlı makineler gibi birçok tarihi eser mevcuttur.

Bu kilisenin restore edilmeden önceki halini bilenler bilir. Yukarıdaki resimlere bakıldığında aradaki fark muazzamdır. İçerisindeki ikonların büyük bir kısmı tahrip edilmiş ve yerlerinden sökülmüştür. Doğal afetlerden, çevresel ve insan faktörlerinden oldukça zarar gören bu kilise yıkık görüntüsü ile ada da kaderine terk edilmişti diyebiliriz. Bundan dolayı bu önemli tarihi eserin bize kazandırılmasında emeği geçen herkese teşekkür etmek gerekir.

Şekil 7. Taksiyarhis Kilisesi dışı restorasyon öncesi ve sonrası

Kaynak: blog.flypgs.com / otelplus.net3

Agios Yannis Kilisesi (Sevim ve Necdet Kent Kitaplığı)

Adaya girişteki sol tepenin üzerindedir. Bu bölge Âşıklar Tepesi olarak da adlandırılmaktadır. Üç denizi de gören muhteşem bir manzara ve konuma sahiptir. Cunda, Ayvalık, Şeytan Sofrası, Dalyan Boğazı, Tavuk Adası, Çataltepe, Hasır Adası ve Edremit Körfezi tamamıyla ayaklarınızın altındadır. Hemen yanında adanın simgelerinden biri olan 1835 yılında yapılan, zamanında şapel olarak kullanıldığı da düşünülen yel değirmeni bulunmaktadır. Edremitli iki keşişin bu tepeyi keşfederek Aziz Yahya'ya (St. John) atfetmeleriyle bu kilisenin yapımına başlandığı söylenir(Rotasenin.com)

Bu iki yapı 1924 yılında zorunlu mübadeleden sonra, bakımsızlıktan ve 1944 yılında meydana gelen depremden dolayı harabeye dönmüştür. Daha sonra bu eserler 2007 yılında Rahmi M. Koç Müzecilik ve Kültür Vakfı'nın çalışmalarıyla restorasyonu gerçekleştirilerek Cunda Ada'sına kazandırılmıştır (tarihiyapi.net)

Şekil 8. Sevim ve Necdet Kent Kitaplığı

Kaynak: neredekal.com

Şu anda bu müze zamanında Marsilya başkonsolosluğu yapmış Necdet H. Kent'in ve eşinin isimlerinden alan Sevim ve Necdet Kent Kitaplığı olarak ziyarete açıktır. 2002 yılında vefat eden. 2. Dünya Savaşı sırasında Yahudilere yardımcı olabilmek için hayatını tehlikeye atan emekli Büyükelçi Necdet Kent'in 1300'ü aşkın kitabı oğlu tarafından bu kitaplığa bağışlanmıştır. Bu kilisenin 17. ve 18. Yüzyılda zamanının kilise hukuku alanında önemli bir koleksiyona sahip olduğu söylenir (cundarehberim.com).

Kilisenin içi kesme taş ve tuğladan yapılmıştır ve dini ikonlar bulunmaktadır. Kilisenin içinde kitapların dışında, şapel ile ilgili objeler, restorasyon öncesi fotoğraflar ve ayrıca 1449 yılında tamamlanan Kitab-ı Muhammediye adında yaratılış, H.Z Muhammed ve kıyamet alametlerinin anlatıldığı bir kitabın el yazması nüshası sergilenmektedir(rotasenin.com)

Panaya Kilisesi

Bakkal sokağının başında iki buçuk duvarı kalmış yıkık bir kilisedir. 1944 depreminde Cunda Adası'ndaki birçok yapı gibi oldukça zarar gören bu kilise çıkan

bir yangınla harabeye dönmüştür. Aslında asıl yıkımı 1954 yılında almıştır. Malesef okul yapımı amacıyla Agios Panteleimonos Kilisesi ile birlikte taşları kullanmak için yıkılmıştır. Mübadeleden önce insanların dini ritüellerini gerçekleştirmek için doldurduğu bu kiliseyi bugün bu halde görmek gerçekten üzüntü vericidir. (arkeodenemeler.blogspot.com)

Zamanında Cunda Adası'nın en büyük ve en görkemli kilisesi olduğu bilinmektedir. Çevresi yüksek duvarlarla çevrili olduğu bilinmektedir. Kiliseye giriş beşer basamaklı üç kapıdan yapılmaktaydı. Ayrıca güney yönünde bütün çevreden de görülebilen bir manzara sahip yüksek bir çan kulesi olan kiliseydi(arkeodenemeler.blospot.com).

Diğer bir adı Panagia olan kilisenin yapımında Nesos Antik Kent'inden getirilen devşirme taşlar ve çevreden getirilen sarımsak taşı, siyah giranit taşları kullanılmıştır. Bergama Müzesinde bulunan çanın üzerinde inşa yılı olarak 1863 yazmaktadır (arkeodenemeler.blogspot.com)

Agios Panteleimonos Kilisesi

Yeri tam olarak saptanamayan kilisenin adanın merkezinde olduğu düşünülmektedir. 1915 yılında inşa edilen, mübadeleden sonra kendi haline bırakılan bu kilise insan tahribatına dayanmış ve hatta 1944 yıkıcı depreminde bile ayakta kalmıştır. Ama yukarıda da bahsettiğimiz gibi 1954 yılında okul yapmak amacıyla yıkılmıştır. Şimdi bu yapıdan hiçbir eser yoktur.

Agia Triyada Kilisesi

1858'de inşa edilen bu kilise Cunda Adası'nın ilk kilisesidir. Bu kilise de mübadeleden sonra kaderine terkedilmiştir. Günümüzde üç duvarı kalmış şekilde zamana direnmektedir(neredekal.com)

Kilise yapımında diğer kiliselerde de olduğu gibi sarımsak taşı, yöresel taşlar ve Nesos Antik Kenti'nden getirilen taşlar kullanılmıştır. Sonradan yapıya eklenen çan kulesi çok yüksek değildir. İçindeki ikonlar tamamıyla yok olmuştur.

Şekil 9. Agia Triyada Kilisesi

Kaynak: arkedonemeler.blogspot.com

Agios Dimitrios Kilisesi

Yel değirmeninin aşağısında çocuk parkı olarak kullanılan yer kilisenin yeridir. Günümüzde sadece giriş kapısı kalan kilise hakkında fazla bilgi bulunmamaktadır. Papazları ikamet ettiği binalarda yerli halk kalmaktadır. Binalar yıkık döküktür. Kilisenin hesap işlerinin yürütüldüğü yer bakkal olarak işletilmektedir. Kesin bir bilgi olmamakla birlikte çan kulesinin giriş kapısının üzerinde olduğu söylenmektedir (arkedonemeler.blogspot.com)

Şekil 10. Agios Dimitrios Kilisesi

Kaynak: [arkedenemeler.blogspot.com](http://www.arkedenemeler.blogspot.com)

Agios Nikolaos Kilisesi

Hakkında fazla bilginin bulunmadığı kilise orada bulunan Rum mezarlığının girişinde de görülmektedir. Bir çavuş tarafından dinamitle patlatıldığı söylenir. Geriye sadece yıkıntıları kalmıştır.

Şekil 11. Agios Nikolaos Kilisesi kalıntısı

Kaynak: [arkedenemeler.blogspot.com](http://www.arkedenemeler.blogspot.com)

Ayışığı Manastırı

Asıl adı ‘Agios Dimitrios, Ta Selina’ olan manastırın tam olarak inşa tarihi bilinmemektedir. 17. Yüzyılda Athos’dan gelen Aynoroz keşışlerinin kurduğı bu manastır, Cunda Adası’nın kuzeyinde Pateriça yarımadası olarak adlandırılan denizin en uç kısmında dik bir tepede bulunmaktadır(arkeodenemeler.blogspot.com)

Pateriça’nın anlamı koltuk değneğidir. İşte bu koltuk değneğı kara uzantısına, denizden de karadan da gidilebilir. Eski dönemde Aşağı Damlar, Yukarı Damlar olarak adlandırılan Birinci köy ve İkinci köy’ü geçtikten sonra Ayışığı Manastırı’na ulaşabilirsiniz. Bir kapının üstünde 1771 diğer kapının üzerinde 1795 tarihleri kazılmıştır. Bu tarihlerin onarım yılı olduğı düşünölmektedir (arkeodenemeler.blogspot.com)

Katerin’li Fahrettin Bey’e zeytin tevziatının yapıldığı dönemde verilen zeytinliklerin içinde olmasından dolayı, yazlık olarak kullanılmış ve bakım görmüştür. Dış çevreye de kapalı olduğından az zarar görmüştür ve ayakta kalması sağlanmıştır. Manastırın çevresi duvarlarla çevrili olup avlusu vardır. Avlu ortasında ise bir kilise mevcuttur. Manastırın su ihtiyacı dağdan künkler ile yalaklara getirilerek karşılanmaktaydı. Zamanında manastırda tarımcılık ve hayvancılık da yapılmaktaydı. Manastırın içinde hayvan beslenilir ve batı kısmında çiftçilik yapılırdı. Avlunun içinde, doğuya bakan kubbeli (dört kemerli) olarak dikdörtgen planlı inşa edilmiş bir kilise bulunmaktadır. Sarımsak taşından inşa edilen bir giriş kapısına sahiptir kilise. Bu yapıda kullanılmış sarımsak taşına bakıldığında kilisenin belirli zamanlarda restorasyon çalışmalarına tabi tutulduğı görölmektedir. Hatta 1850’li yıllarda yıkılarak yeniden inşasının yapıldığı düşünölmektedir (kulturportali.gov.tr).

Manastırın bir zamanlar bekar kızların kaldığı, adada kalanların eğitim aldığı, Ayvalık’lı Rumların dilek kapısı ve mesire yeri gibi kullanılmıştır. Bu arazi daha sonra Fahrettin Bey’in mirasçıları tarafından satılmıştır. Bölge birinci derece doğal sit alanıdır. Ancak bölgenin statüsü satın alma işleminden bir yıl sonra yani 2009’da arsa sahiplerinin imar değışiklikleri yapmasına olanak sağlayacak şekilde değışmiştir. Restore edildikten sonra ziyarete açılan bu manastırı, haftanın bir günü rehber eşliğinde gezebilirsiniz(arkeodenemeler.blogspot.com)

Şekil 12. Ayışığı Manastırı Restorasyon öncesi ve sonrası

Kaynak: tedcreative.com

Leka Panaya (Koruyan Meryem) Manastırı

1935 yılında inşa edilen bu yapı şu anda özel mülk olarak kullanılmaktadır. Zeytin ağaçları içinde olan bu yapıyı görebilmek pek mümkün değildir. Denizden tekne gezisi sırasında görebilirsiniz. Zamanında rahibe okulu olarak kullanılan bu yapı hakkında daha fazla bilgi bulunmamaktadır((kulturportali.gov.tr).

Taşlı Manastır (Tımarhane Adası)

Çamlık Koyu'nun tam karşısında, girintili çıkıntılı kayalıklarıyla ve bu kayalıkların dibinde yer alan küçük bir bina ile dikkatleri çekmektedir. Rumların Agia Paraskevi adını verdikleri, Türklerin ise Taşlı Manastır olarak adlandırdıkları ada aslında bir yarımadadır. Bundan 80 yıl öncesine kadar psikoterapi merkezi olarak kullanılmış (Yorulmaz, 191:106)

Rivayete göre Osmanlı döneminde alkolü fazla kaçıran Rumlar bu adaya bırakılmış. Bölge sert rüzgârlarıyla ünlü olduğu için, bırakılan insanların akılları başlarına gelmesi sağlanmış. Tımarhane olarak anılmasının bir nedeni de akıl

hastalarının burada tedavi edilmesidir. Hastalar zincirlere bağlanırlar akılları başlarında evlerine dönerlermiş. Ada da Agia Paraskevi adında bir manastır yer alır.

Bundan önce ada çeşitli meyve ağaçlarının yetiştiği, hayvanların olduğu bir çiftlik olarak kullanılmış. Gerçekten sessiz ve insana huzur veren bir doğal güzelliğe sahip bir adadır.

Şekil 13. Tımarhane adası

Kaynak: gezenek.com

Evangelistriya Manastırı

Manastır burun üzerine yaklaşık 3000 metrekarelik alan üzerine, sarımsak taşı malzemesi kullanılarak inşa edilmiştir. İnşa tarihi tam olarak bilinmemekle birlikte, 1900'lerin başı olduğu tahmin edilmektedir. Manastırın çevresi duvarlarla örülü, ortasında bir kilise mevcuttur. Günümüzde manastırdan geriye sadece kalıntılar kalmıştır.

Denizciler tarafından kutsal sayıldığı, hatta onlar tarafından hediyeler sunulduğu söylenir. Kızlar Manastırı olarak adlandırılan Manastırın Ayvalık'taki tarihi yapıların koruma altına alınacağını duyan son sahibi tarafından bir gecede yıkıldığı söylenir. Muhteşem bir manzara ve konuma sahip olan Manastırın kurtarılamaması

çok üzücüdür. Bugün turizm açısından çok büyük bir değer olabilirdi (Yorulmaz,1991:96)

Tavuk Adası

Ayvalık adalarından en küçüğü olan tavuk adası, Dalyan Boğazı'nın hemen yanında yer alır. Resimden de görebileceğiniz gibi üzerinde bir manastır kalıntısı bulunmaktadır. 1821 yılında Osmanlı'ya karşı ayaklanan yunan amiraller burada toplantılar yapmışlardır (neredekal.com)

1677 yılında inşa edildiği tahmin edilmektedir. Mübadele döneminde bir kişiye mülk olarak verilmiştir. 1948 yılında bilinmeyen birileri tarafından dinamitlenmiştir. Kilisenin 2 katlı ve 120 odalı olduğu söylenir.(arkeodenemeler.blogspot.com)

Şekil 14. Tavuk Adası

Kaynak: haberler.com

Agios Apostolos Manastırı

Pateriça burnunda bulunan Ayışığı Manastırına 1 km uzaklıkta olduğu söylenmektedir. Günümüzde herhangi bir bakiyesi kalmamıştır. Manastırın taşlarının ev yapımında kullanıldığı (arkeodenemeler.blogspot.com)

Profit İliya Manastırı

İlyas Peygamber ismi ile de anılan manastır, köprünün adaya girişinden sonra 200 metre ileride deniz tarafında yer almaktaydı. Nesos Antik Kenti'nin mezarlık alanı üzerinde kurulu olduğu biliniyor. İnşa tarihinin 1760 olduğu tahmin edilmektedir. 1970'li yıllara kadar varlığını sürdüren manastırdan geriye hiçbir temel kalıntı bulunmamaktadır(arkeodenemeler.blogspot.com)

Despot Evi

Cunda Adası'nın en önemli yapılarından biridir. Sahilin doğu tarafında yer alan, Restorasyondan sonra 28 odalı bir konaklama yeri olarak kullanılan bir yapıdır. Despot Rum Ortodox din adamlarına verilen rütbedir. Yunanistan devlet olduğunda, halkın sevinçten bağışladığı paralarla, doğduğu Cunda'da bu binayı yaptırmıştır. 1862 yılında inşa edilen bu binanın yapımında bölgedeki diğer eserler gibi sarımsak taşı kullanılmıştır.

Halkın despotun hazinesi ile ilgili söyledikleri, hırsızları despotun evine musallat ettirmiştir. 1877 yılında eve giren hırsızlar Despot'u hazinenin yerini söylemek için sıkıştırmışlar ama bir şey öğrenememişlerdir. Bunun sonucunda Despot öldürülmüş ve evdeki değerli eşyalar çalınmıştır. Despot'a büyük bir cenaze merasimi düzenlenmiştir. Taksiyarhis Kilisesi'nin apsisi dışında gömüldüğü söylenir. Bu ölümden sonra Despot'un evi kiliseden Osmanlı tarafından alınıp, Hükümet Binası olarak kullanılmıştır. Kurtuluş Savaşı'ndan sonra Rumların bölgeden ayrılmasıyla ilkokul daha sonrada öksüzler yurdu olarak kullanılmıştır. 1980 yılında öksüzler yurdu başka binaya taşınınca bina atıl kalmış ve bu süreçte tahrip olmuştur. Restorasyondan sonra 28 odalı bir konaklama yeri olarak kullanılan bir yapıdır

Şekil 15. Despot evi Restorasyon öncesi ve sonrası

Kaynak: Balnet.net / fga.com.tr

Cunda Adası Evleri

Dar sokakları, cumbalı evleri ve konakları Cunda'nın dikkat çeken diğer turizm unsurlarındandır. Tarihi taş evlerin çoğu bugün restore edilmiş pansiyon ve cafe olarak turizme hizmet vermektedir.

Türkiye'de 1980'li yıllardan itibaren gelişen turizmden Ada da payına düşeni almaya başlamıştır. Cunda Adası'na gelen yerli turistler buraların tarihi dokusundan etkilenip buradaki evleri satın alıp restore ettirmişlerdir. Yabancıların da ilgisinin artması konut fiyatlarının artmasına neden olmuştur.

Cunda adası evlerinin dökme demir balkon korkulukları, pencere kafesleri, ahşap ya da kesme taş işçiliği, birbirinden güzel oymalarla süslenmiş balkon ayakları gelen ziyaretçilere müthiş bir mimari güzellik sunmaktadır

Şekil 16. Cunda Evleri

Kaynak: www.airbnb.com.tr

Gastronomi turizmi

Yemek kültürüne baktığımızda Türk ve Girit mutfağının etkisi görülmektedir. Adaya has bir balık türü olan “papalina”, kabak çiçeği dolması, , ısırgan salatası, balıklı bamya, kalamar, ahtapot, sarmaşık (avronyes), kuşkonmaz (asfaraca), karadiken (deniz kestanesi) , kuzu etli arapsacı ve lor tatlısı örnek verebileceğimiz çeşitli lezzetlerindendir.

Ayvalık deyince akla gelen diğer bir yiyecek ise tostudur. Özellikle Cunda bölgesinde de Ayvalık tostı yapan yerler oldukça fazladır.

Ayvalık'ta Ne yenir?

- Papalina
- Sakızlı dondurma
- Girit mezeleri
- Girit Leblebisi
- Lor tatlısı ve lor kurabiyesi
- Lokma
- Yöresel peynirler

- Ayvalık Tostu

3.5. Cunda Adası'nda Sürdürülebilir Turizm ve Çevre İlişkisi

Son yıllarda hızlı turist artışına sahne olan Cunda Adası, mevcut turizm faaliyetlerinden çok daha fazla potansiyele sahip bir cazibe merkezidir. Doğal güzellikleri, tarihi ve kültürel mimarisi ile öne çıkan bu ada, turistlerin her alanda beklentilerini sağlayacak bir turizm potansiyeline sahip olmakla beraber bu çekiciliklerin de değerlendirilmesine ihtiyaç duymaktadır. Turizm çekiciliklerinin ön plana çıkartılarak mümkün olan en iyi şekilde tanıtımının yapılması ve turizmde devamlılığının sağlanması gerekmektedir

Ayvalık turizmin önemini 1960'larda kavramaya başlamış. Bölgeye birçok otel yapılmaya başlanmıştır. Yıl 2021'e gelindiğinde 3000'e yakın yatak kapasitesine ulaşmıştır.

Bu nedenle doğru bir strateji ve uygulamalarla sürdürülebilir turizme yönelik çalışmalar yapılması gerekmektedir. Bölgenin kaynakları uzun vadeli düşünülerek kullanılmalı, yatırımlar da devamlılığı amaçlayarak yapılmalıdır. Doğal ve tarihi çevrenin bozulmasına meydan vermeyecek bir turizm hizmetinin verilmesi gerekmektedir. Planlamaların ve uygulamaların bu şekilde yapılarak alternatif turistik ürün çeşitlendirilmesine gidilmesi gerekir. Cunda Adası'n da kitle turizmi dışında alternatif turizm çeşitleri olarak şunları sıralayabiliriz;

- Kültür ve Tarih Turizmi
- İnanç Turizmi
- Doğa ve Kamp Turizmi
- Kongre-Toplantı-Düğün Turizmi
- Gastronomi Turizmi

Bölgenin sürdürülebilir turizme yönelik çalışmalara yön verecek çekiciliklerini sıralayalım;

- Bölgenin tarihi ve kültürel yapısı
- Bölgenin iklimi

- Bölgenin doğası
- Bölgenin biyoçeşitliliği
- Bölgenin mimarisi
- Denizi ve kumsalları
- Yeme ve içme kültürü
- Güler yüzlü ve hoşgörülü bölge halkı
- Tekne seferleri
- Konumu
- Yöresel ürünleri

Bölgenin sürdürülebilir turizm uygulamalarıyla çözümlenmeye çalışılacak problemlerini sıralayalım;

- Hızlı turist artışına paralel olarak yapılan yatırımlar ve düzensiz bir yapılaşmayla oluşan alt yapı sorunları.
- Kalabalıklık
- Günübirlilik bir destinasyon yeri olması
- Bölgenin reklamının yeterince yapılamaması
- Tüketim odaklı olan kitle turizmi dışına tam olarak çıkamaması
- Turizmin sezonluk olması

Sürdürülebilir turizmin uygulandığı bölgeleri ele aldığımızda, turist sayısında gözle görülür bir artış olduğunu, istihdam sorunun yok denecek kadar azaldığını, bölgedeki ekonominin gelişmesi ile birlikte turizm ile ilişkili sektörlerin de geliştiğini, alt-üst yapı sorunlarının çözümlendiğini görmekteyiz. Tüm bu veriler bize sürdürülebilir turizm uygulamalarının tüm çevreyi olumlu yönde etkilediğini göstermiştir.

Bacasız sanayi olarak adlandırılan Turizm sektörü, gelişmekte olan ülkeler için önemli bir gelir kapısıdır. Çünkü ülkeye döviz girdisi ile ödemeler dengesine katkı sağlayacak bir kaynak yaratır.(Bahar,2007:5)

Turizmin unsurunu oluşturan çevre ve bu çevreyi oluşturan değerlerin hepsi toplumun bütününe aittir. Bu çevresel ürünleri yeniden yaratmak çok zor veya

olanaksız durumdadır. Bu nedenledir ki bu çevre içerisindeki değerlerin varlıklarını uzun yıllar sürdürebilmeleri için var oldukları toplumun korumaları altında olmaları gerekmektedir çünkü turizmin kaynağı olan çevrenin yok olması demek o bölgenin turizm olayının bitmesi anlamını doğuracağından turistik çevrenin önemi oldukça büyük önem taşımaktadır (Keleş, 2003: 6-7)

Çevresel problemlerin gündelik hayata fazlasıyla olumsuzlukların yansımaları, turistlerin demografik özelliklerinin değişmesi, çevre bilincinin ve toplumsal duyarlılığının öneminin artması, turistlerin de tercihlerini ve beklentilerini de etkilemiştir. Çevresel bütünlük, çevresel değerler, kaynakların sürdürülebilir kullanımı ve hizmet kalitesi turizm sektöründe satın alma kararlarını her geçen gün daha fazla etkilemekte, turizm bölgesinin seçiminde belirleyici olmaktadır (Swarbroke vd., 2001:36).

Cunda Adası için sürdürülebilir turizm ve çevre ilişkisini birebir incelediğimizde ilk önce bölgenin sınırlı doğal kaynakların etkin ve verimli kullanılmasını, kültürel ve tarihi varlıkların korunması olarak sıralayabiliriz.

Sınırlı doğal kaynakların kullanılması: Turizm endüstrisinin doğal varlıklarla olan sıkı ilişkisinden kaynaklı çevreye olumlu ve olumsuz pek çok etkisi bulunmaktadır. Turizm sektörü birer çekicilik unsuru olarak kullanıldığı bu doğal kaynaklara zaman zaman zarar verdiği görülmektedir. Kitle turizmine hizmet veren bölgelerde bu sorunlar daha da hissedilmektedir. Bu kaynakların verimli ve etkin yönetilmesine çeşitli çalışmalarla destek verilmelidir. Turizm bu kaynakları hammadde olarak kullanarak hizmet sunmakta, bu hizmetin sunulmasında ve tüketilmesinde oluşan atıkların atık yönetimi, geri dönüşüm gibi projelerle çevreye zararının azaltılması sağlanmalıdır.

Su ve enerjiden tasarruf yapabilmeyi, atık miktarını azaltabilmeyi ve geri dönüşümü sağlayabilmeyi amaç edinen bu uygulamanın turizmde rekabet edilebilirlik ve sürdürülebilirlik açısından taşıdığı önem araştırılmaya değer konulardan biri olarak ele alınmaktadır (Yılmaz ve Yumuk, 2013: 1288-1289).

Çalışma alanı olarak seçilen Cunda Adası kışın nüfusu 4-5 bin olan yazın nüfusu 60.000 dayanan günübirlik turizmin daha çok revaçta olduğu düşünürsek alt yapı sorunları da kendini göstermektedir. Aynı zamanda plansız gelişiyor olması da birçok sorunu beraberinde getirmekte doğal ve kültürel çevreye olumsuz etkilerini yansıtmaktadır.

Çevre duyarlılığı açısından bir prestij ödülü olan Mavi Bayrak’a Cunda Adası’nda bir plaj sahiptir. Turizm Bakanlığı’nın öncülüğünde 1993’de başlatılan, plaj ve marinalara verilen uluslararası bir çevre ödülü olan Mavi Bayrak projesi, temiz bir deniz suyu ve kıyı şeridi, donanımlı ve güvenli bir çevrenin sembolüdür. Cunda Adası’nın bağlı olduğu Ayvalık ilçesinin Mavi Bayraklı plajları aşağıdadır (bkz. Tablo 5)

Tablo 5. Ayvalık İlçesi Mavi Bayraklı Plajlar

AYVALIK	Bölge	Plaj ismi
Plaj		Engürü Tatil Sitesi Batı Plajı
Plaj		Ayvalık Belediyesi Paşa Limanı Tesisleri
Plaj		Kapri Plajı
Plaj		Balıkesir Büyükşehir Belediyesi Sarımsaklı 2 Halk Plajı
Plaj		Badavut Plajı
Plaj	Alibey Adası (Ayvalık)	Ortunç Club
Plaj	Ayvalık	Ayvalık Belediye Duba Plajı
Plaj	Ayvalık	Engürü Tatil Sitesi Palmiye Plajı
Plaj	Küçükköy	Grand Hotel Temizel
Plaj	Küçükköy	D-RESORT Ayvalık Murat Reis otel
Plaj	Küçükköy	Sea Resort Beach Hotel
Plaj	Küçükköy	Balıkesir Büyükşehir Belediyesi Oteller Önü Sarımsaklı Halk Plajı

Kaynak: mavibayrak.org.tr

Kültürel ve tarihi yapının korunması: Turizmin çekicilikleri arasında ilk sıralarda gelen tarihi ve kültürel yapıların bize kalan bir miras olduğunu ve bunlardan gelecek nesillerinde yararlanmasını sağlamalıyız. Bölgeye yapılacak yatırımların düzenli bölgenin mimari ve tarihi yapısına zarar vermeden yapılması gerekmektedir.

Cunda Adası’nın turizm ürünleri arasında yer alan manastır ve kiliselere yukarıda değinmiştik. Kilise ve manastırların bir kısmı günümüze kadar gelememiş ya

da çok az kalıntıları kalmıştır. Tamamen insan eliyle tahrip edilerek yok edilen kiliseler sürdürülebilirlikte tarih açısından olumsuz bir örnek teşkil etmektedir. Bunun dışında birçok yapı restorasyon ile yok olmaktan kurtarılarak korunma altına alınmış ve turizme kazandırılmıştır.

Birer dünya mirası olan, geçmişin ve tarihin izlerini taşıyan bu yapıların sürdürülebilirliğini yani devamlılığını sağlamak için koruma, sağlamlaştırma ve restorasyon gibi uygulamaların bütünleşik bir koruma anlayışı sonucu oluşan yapılandırma çalışması kapsamında oldukça büyük bir dikkatle gerçekleştirilmesi gerekmektedir (Erşan, R., Demiraslan, D.,2020:191)

Turizmde turizm işletmeleri, turist, çalışan, devlet ve yerel yönetimler de çevreyi oluşturan unsurlardır. Bunlardan en önemlisi turizm de hizmeti alan turistir. Bir turistik ürün veya hizmet belirlenirken turistin beklenti ve isteklerine göre şekillenir. Çünkü turist memnuniyetinin sağlanması o bölgenin tercih edilmesini, tekrar ziyaret edilmesini ve bu da o bölgede ki ürünün ve hizmetin tüketimini doğrudan etkileyebilmektedir. Bu şekilde hizmet ve ürün sağlayıcıları da kendilerini sürekli yenilemek zorunda kalacak ve güncelleyeceklerdir (Koç, 2017: 19).

Son yıllarda bilinçli ne istediğini bilen çevreye duyarlı, tüketim odaklı olmayan turist profili ortaya çıkmıştır. Bu çevreye duyarlılığı yüksek, ne istediğini bilen, kültürlü turizm talebinin artması, doğal kaynakların ve çevrenin korunmasına yönelik bir eğilim oluşturmakta, bu da kişileri daha fazla yeşil alanlara ve doğal turistik ürünlere yönelmektedir (Swarbrooke vd.,2001:31). Bu turist profili ile deniz-kum-güneş turizmini tercih eden turist profili kıyaslaması aşağıda verilmiştir(bkz. Tablo 6)

Tablo 6. Kitle Turizmini / Ekolojik Turizmi Tercih eden Turist Profilinin Kıyaslanması

KİTLE TURİZMİ /TURİST TUTUM VE DAVRANIŞ	EKOLOJİK TURİZM/TURİST TUTUM VE DAVRANIŞ
*Kitle turist	*Çevreci turist
*orta sınıf ağırlıklı	*Toplumu oluşturan tüm sınıf
*Bilinçsiz çıkarıcı turist profili	*Maceracı, çevreci turist profili
*Boyun eğen	*Kendi yönlendiren
*Konfor beklentisi olan	*Konfor beklentisi öncelikli olmayan
*Standart konaklama kapasitesi istemi	*Halk içinde konaklama istemi
*Belirli program	*Kendiliğinden oluşan program
*Turist yönlendirilir	*Turist karar verir
*Gözlem	*Deneyim
*Zihinsel hazırlık düşük	*Zihinsel hazırlık yüksek
*Yabancı dil öğrenimsiz	*Dil öğrenimli (yerel dil)
*Tüketim odaklı	*Gezip, görüp tanımak odaklı
*Gürültülü	*Sessiz, sakin
*Kültürel etkileşim az	*Kültürel etkileşim hedefli
*Genel tatil hatırası	*Denenmemiş öznel hatıra
*Çevreye duyarlı olmayan	*Çevreye duyarlı
*Düşük maliyet beklentisi	*Maliyet beklentisi geri planda
*Standart güven duygusu	*Optimum güven duygusu

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMANIN METODOLOJİSİ

4.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Türkiye turizmde ülkeye gelen turist sayısını artmasını ve turizm gelirlerine de bu artışın yansımaları istemektedir. Bunun için de ilk önce turizmde hizmet kalitesinin artırılmasına yönelik çalışmalar yapmaktır. Türkiye'nin bu alanda hakettiği payı alabilmesi ve bu başarının devamlılığının sağlanabilmesi için turizmde başı çeken bölgelerde sürdürülebilir turizm üzerine çalışmaların yapılması ve stratejilerin geliştirilmesi gerekmektedir.

Sürdürülebilirlik kavramı gün geçtikçe tüm alanlarda olduğu gibi turizmde de önemi artmaktadır. Turizmin kültürel, doğal ve fiziki çevre ile ilişkisi göz önünde bulundurulduğunda sürdürülebilirlik yaklaşımının vazgeçilmez bir unsur olduğunu anlamaktayız.

Bu araştırmanın amacı çalışma alanı olarak seçilen Cunda Adası'nda turizm faaliyetlerinin sürdürülebilirlik yaklaşımı bakımından ele alınması ve çevre ile ilişkisinin incelenmesidir. Çalışmanın alt amacını da turizmin en önemli çevre unsurlarından biri olan turistin sürdürülebilir turizme karşı duyarlılığının ölçülmesi ve bu kapsamda neler yapılması gerektiğinin tespit edilmesidir.

Bölgede hızla gelişen turizmin olumsuz etkilerini en alt düzeye indirmek ve turizmden kaynaklanan sorunları gidermektir. Bunun için de sürdürülebilirlik uygulamaları kapsamında neler yapılabileceği üzerine çalışmalar yapmaktır.

Turizmde arz ve talep önemli bir unsurdur. Burada turistik ürünü talep eden, hizmeti alan ve tüketen turistin beklentileri turistik ürünün belirlenmesinde önemli bir ölçüttür. Dolayısı ile sürdürülebilir turizmde de en önemli çevre unsuru turisttir. Bu tez çalışması da turistin sürdürülebilir turizme karşı duyarlılığını ölçmek üzere yapılmıştır. Bu araştırmanın sonucunda turistin beklentilerinin, memnuniyet derecelerinin ölçülmesiyle alternatif olarak hangi turistik ürünün geliştirilebileceği, sürdürülebilirlik çalışmalarının nasıl uygulanabileceği ve neler yapılabileceği ile ilgili

kararlar alınmasına yardımcı olabilmektedir. Bu kararlar doğrultusunda bölgede ki turizm faaliyetlerinin devamlılığının sağlanmasına yardımcı olmak ve gelecek nesillerin de aynı imkanlardan yararlanması hedeflenmiştir.

4.2. Araştırmanın Yöntemi

Bu araştırmada nicel (sayısal) yöntem kullanılmıştır. Bu bağlamda yerli ve yabancı kaynak taramaları yapılmış, konu ile ilgili makalelere ve raporlara ulaşılmıştır. Daha sonraki süreçte toplanan dokümanlar gözden geçirilmiş, sorgulanmış ve analiz edilip yorumlanmıştır. Anket yönteminde ise literatür çalışması yapılarak daha önceki çalışmalara bakılarak sorular oluşturulmuştur.

4.3. Veri Toplama Yöntemi

Kaynak taraması ve anket yöntemiyle verilere ulaşılmıştır. Anketler e-posta ve telefon yolu ile tüm hedeflenen katılımcılara ulaştırılmıştır. Anket çalışmasında uygulanmış olan ölçek iki bölümlüdür. Ölçeğin birinci bölümü katılımcıların demografik özelliklerine ait cinsiyet, yaş, medeni durum, gelir düzeyi, eğitim durumu ile ilgili sorulardan oluşmaktadır. İkinci bölümde ise sorulardaki ifadelerle katılma derecelerine göre (1)katılıyorum, (2) kısmen katılıyorum, (3) kararsızım, (4) katılmıyorum, (5) hiç katılmıyorum seçenekleri ile en çok kullanılan beş dereceli Likert ölçeği kullanılmıştır. Araştırma neticesinde elde edilen geri dönüşlerle araştırma bulguları, SPSS sistemi kullanılarak analiz edilip yorumlanmıştır. Analiz yöntemi olarak ilk önce güvenirlik ile ilgili incelemeler yapılmıştır. Bunun için Cronbach's Alfa katsayısı kullanılmıştır. Daha sonra katılımcıların demografik özellikleri frekans analizi ile tablolar halinde gösterilmiştir. Hipotezlerde ise "T Testi" analizi ve "Tek Yönlü varyans Analizi (ANOVA)" kullanılmıştır.

4.4. Araştırma Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini 2020 yılında nisan ve aralık ayları arasında, Cunda Adası'nı ziyaret eden 226.431 kişi oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemi ise Cunda Adası'nı ziyaret eden 205 kişi oluşturmaktadır. Bu 205 kişi kolayda örnekleme

yoluyla seçilmiştir. COVID-19 salgını ve Cunda'yı ziyaret edenlerin anket çalışmalarına katılma konusundaki isteksizliğinden dolayı evrenin küçük bir kısmına ulaşılmıştır.

4.5. Araştırma Hipotezleri

Hipotezlerde Cinsiyet ve medeni durum değişkenine göre olan analizde “T Testi”, yaş, eğitim durumu, gelir düzeyi değişkenlerine göre yapılan analizde ise “Tek Yönlü varyans Analizi (ANOVA)” uygulanmıştır. Analiz sonucunda çıkan farklılıkları tespit etmek için de sadece Anova kullanılan ölçümlerde Tukey HSD kullanılmıştır.

- **H1:** Katılımcıların cinsiyetine göre Sürdürülebilir turizm çalışmalarına yönelik değerlendirmeleri farklılık göstermektedir.

H1A: Katılımcıların cinsiyetine göre “Bölgenin turizm potansiyeli şimdiye kadar tam olarak değerlendirilmiştir” önermesini değerlendirmesi farklılık göstermektedir.

H1B: Katılımcıların cinsiyetine göre “Sürdürülebilir turizmin uygulanması bölgedeki turizmin gelişmesini sağlayacaktır” önermesini değerlendirmesi farklılık göstermektedir.

H1C: Katılımcıların cinsiyetine göre “Sürdürülebilir turizm uygulamaları ve gelişimi için bölgede bir birim oluşturulmalıdır” önermesini değerlendirmesi farklılık göstermektedir.

H1D: Katılımcıların cinsiyetine göre “Sürdürülebilir turizm bölgenin doğal, kültürel ve ekolojik değerlerinin korunmasına katkı sağlayacaktır.” önermesini değerlendirmesi farklılık göstermektedir.

H1E: Katılımcıların cinsiyetine göre “Sürdürülebilir turizm ilkeleri doğrultusunda bölgenin doğal ve kültürel dokusuna uygun yeni konaklama olanaklarına ve turizm yatırımlarına izin verilmelidir.” önermesini değerlendirmesi farklılık göstermektedir.

H1F: Katılımcıların cinsiyetine göre ‘Sürdürülebilir turizm için yerel halkın refahının en üst düzeye çıkarmak için istihdama katılmalarının sağlanması konusunda çalışmalar yapılması gerekir’ önermesini değerlendirmesi farklılık göstermektedir.

H1G: Katılımcıların cinsiyetine göre “Yerel girişimcilerin bölgenin doğası ve kültürü ile ilgili ürünler geliştirip satmaları konusunda desteklenmeleri Sürdürülebilir turizm çalışmalarına katkı sağlar” önermesini değerlendirmesi farklılık göstermektedir.

H1H: Katılımcıların cinsiyetine göre “Sürdürülebilir turizmin uygulanabilmesi için bölge çalışanlarının, çevresel, sosyal, kültürel, ekonomik, kalite, güvenlik ve sağlık gibi konulardaki sorumluluklarına dair düzenli eğitim almalıdır” önermesini değerlendirmesi farklılık göstermektedir.

H1I: Katılımcıların cinsiyetine göre “Sürdürülebilir turizm geleceğe yönelik bir pazarlama aracıdır” önermesini değerlendirmesi arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H1İ: Katılımcıların cinsiyetine göre “Sürdürülebilir turizmin gelişimi için sunulan hizmetler talebe göre değil arza göre yapılmalıdır.” önermesini değerlendirmesi farklılık göstermektedir.

H1J: Katılımcıların cinsiyetine göre “sürdürülebilir turizm Cunda Adası’nın markalaşma sürecine katkı sağlar.” önermesini değerlendirmesi farklılık göstermektedir.

H1K: Katılımcıların cinsiyetine göre “Sürdürülebilir turizm gelişimi için tüm paydaşların (yerel halk, sivil toplum örgütleri, yerel yönetimler, kamu, turizm yöneticileri) bu sürece katılımlarının sağlanması gerekir.” önermesini değerlendirmesi farklılık göstermektedir.

- *H2:* Katılımcıların gelir düzeyine göre Sürdürülebilir turizm çalışmalarına yönelik değerlendirmeleri farklılık göstermektedir.

H2A: Katılımcıların gelir düzeyine göre “Bölgenin turizm potansiyeli şimdiye kadar tam olarak değerlendirilmiştir.” önermesini değerlendirmesi farklılık göstermektedir.

H2B: Katılımcıların gelir düzeyine göre “Sürdürülebilir turizmin uygulanması bölgedeki turizmin gelişmesini sağlayacaktır.” önermesini değerlendirmesi farklılık göstermektedir.

H2C: Katılımcıların gelir düzeyine göre “Sürdürülebilir turizm uygulamaları ve gelişimi için bölgede bir birim oluşturulmalıdır” önermesinin değerlendirilmesi farklılık göstermektedir.

H2D: Katılımcıların gelir düzeyine göre “Sürdürülebilir turizm bölgenin doğal, kültürel ve ekolojik değerlerinin korunmasına katkı sağlayacaktır.” önermesini değerlendirmesi farklılık göstermektedir.

H2E: Katılımcıların gelir düzeyine göre “Sürdürülebilir turizm ilkeleri doğrultusunda bölgenin doğal ve kültürel dokusuna uygun yeni konaklama olanaklarına ve turizm yatırımlarına izin verilmelidir.” önermesini değerlendirmesi farklılık göstermektedir

H2F: Katılımcıların gelir düzeyine göre “Sürdürülebilir turizm için yerel halkın refahının en üst düzeye çıkarmak için istihdama katılmalarının sağlanması konusunda çalışmalar yapılması gerekir” önermesinin değerlendirilmesi farklılık göstermektedir.

H2G: Katılımcıların gelir durumuna göre “Yerel girişimcilerin bölgenin doğası ve kültürü ile ilgili ürünler geliştirip satmaları konusunda desteklenmeleri Sürdürülebilir turizm çalışmalarına katkı sağlar” önermesinin değerlendirilmesi farklılık göstermektedir.

H2H: Katılımcıların gelir düzeyine göre “Sürdürülebilir turizmin uygulanabilmesi için bölge çalışanlarının, çevresel, sosyal, kültürel, ekonomik, kalite, güvenlik ve sağlık gibi konulardaki sorumluluklarına dair düzenli eğitim almalıdır” önermesinin değerlendirilmesi. farklılık göstermektedir.

H2I: Katılımcıların gelir düzeyine göre “Sürdürülebilir turizm geleceğe yönelik bir pazarlama aracıdır” önermesinin değerlendirilmesi. farklılık göstermektedir.

H2İ: Katılımcıların gelir düzeyine göre “Sürdürülebilir turizmin gelişimi için sunulan hizmetler talebe farklılık göstermektedir. göre değil arza göre yapılmalıdır.” önermesinin değerlendirilmesi

H2J: Katılımcıların gelir düzeyine göre “sürdürülebilir turizm Cunda Adası’nın markalaşma sürecine katkı sağlar” önermesinin değerlendirilmesi farklılık göstermektedir.

H2K: Katılımcıların gelir düzeyine göre “Sürdürülebilir turizm gelişimi için tüm paydaşların (yerel halk, sivil toplum örgütleri, yerel yönetimler, kamu, turizm yöneticileri) bu sürece katılımlarının sağlanması gerekir.” önermesini değerlendirmesi farklılık göstermektedir.

- *H3:* Katılımcıların Yaş gurubuna göre Sürdürülebilir turizm çalışmalarına yönelik önermelerin değerlendirilmesi farklılık göstermektedir

H3A: Katılımcıların Yaş gurubuna göre “turizm potansiyeli şimdiye kadar tam olarak değerlendirilmiştir” önermesini değerlendirilmesi farklılık göstermektedir.

H3B: Katılımcıların yaş grubuna göre “Sürdürülebilir turizmin uygulanması bölgedeki turizmin gelişmesini sağlayacaktır” önermesini değerlendirilmesi farklılık göstermektedir.

H3C: Katılımcıların yaş grubuna göre “Sürdürülebilir turizm uygulamaları ve gelişimi için bölgede bir birim oluşturulmalıdır” önermesinin değerlendirilmesi farklılık göstermektedir.

H3D: Katılımcıların yaş grubuna göre “Sürdürülebilir turizm bölgenin doğal, kültürel ve ekolojik değerlerinin korunmasına katkı sağlayacaktır.” önermesini değerlendirilmesi farklılık göstermektedir.

H3E: Katılımcıların yaş grubuna göre “Sürdürülebilir turizm ilkeleri doğrultusunda bölgenin doğal ve kültürel dokusuna uygun yeni konaklama olanaklarına ve turizm yatırımlarına izin verilmelidir.” önermesini değerlendirilmesi farklılık göstermektedir.

H3F: Katılımcıların yaş grubuna göre “Sürdürülebilir turizm için yerel halkın refahının en üst düzeye çıkarmak için istihdama katılmalarının sağlanması konusunda çalışmalar yapılması gerekir” önermesinin değerlendirilmesi farklılık göstermektedir.

H3G: Katılımcıların yaş grubuna göre “Yerel girişimcilerin bölgenin doğası ve kültürü ile ilgili ürünler geliştirip satmaları konusunda desteklenmeleri Sürdürülebilir turizm çalışmalarına katkı sağlar” önermesinin değerlendirilmesi farklılık göstermektedir.

H3H: Katılımcıların yaş grubuna göre göre “Sürdürülebilir turizmin uygulanabilmesi için bölge çalışanlarının, çevresel, sosyal, kültürel, ekonomik, kalite, güvenlik ve sağlık gibi konulardaki sorumluluklarına dair düzenli eğitim almalıdır” önermesinin değerlendirilmesi farklılık göstermektedir.

H3I: Katılımcıların yaş grubuna göre “Sürdürülebilir turizm geleceğe yönelik bir pazarlama aracıdır” önermesinin değerlendirilmesi farklılık göstermektedir.

H3J: Katılımcıların yaş grubuna göre “Sürdürülebilir turizmin gelişimi için sunulan hizmetler talebe göre değil arza göre yapılmalıdır.” önermesinin değerlendirilmesi farklılık göstermektedir.

H3J: Katılımcıların “Yaş gurubuna göre sürdürülebilir turizmin Cunda Adası’nın markalaşma sürecine katkı sağlar.”önermesinin değerlendirilmesi farklılık göstermektedir.

H3K: Katılımcıların yaş grubuna göre “Sürdürülebilir turizm gelişimi için tüm paydaşların (yerel halk, sivil toplum örgütleri, yerel yönetimler, kamu, turizm yöneticileri) bu sürece katılımlarının sağlanması gerekir.” önermesinin değerlendirilmesi farklılık göstermektedir.

• H4: Katılımcıların Eğitim durumuna göre Sürdürülebilir turizm çalışmalarına yönelik önermelerini değerlendirmesi farklılık göstermektedir.

H4A: Katılımcıların eğitim durumuna göre “Sürdürülebilir turizmin uygulanması bölgedeki turizmin gelişmesini sağlayacaktır” önermesini değerlendirmesi farklılık göstermektedir.

H4B: Katılımcıların eğitim durumuna göre “Sürdürülebilir turizm uygulamaları ve gelişimi için bölgede bir birim oluşturulmalıdır” önermesini değerlendirmesi farklılık göstermektedir.

H4C: Katılımcıların eğitim durumuna göre “Sürdürülebilir turizm bölgenin doğal, kültürel ve ekolojik değerlerinin korunmasına katkı sağlayacaktır.” önermesini değerlendirmesi farklılık göstermektedir.

H4D: Katılımcıların eğitim düzeyi yükseldikçe “Sürdürülebilir turizm ilkeleri doğrultusunda bölgenin doğal ve kültürel dokusuna uygun yeni konaklama olanaklarına ve turizm yatırımlarına izin verilmelidir.” Önermesini değerlendirmesi farklılık göstermektedir

H4E: Katılımcıların eğitim durumuna göre “Sürdürülebilir turizm için yerel halkın refahının en üst düzeye çıkarmak için istihdama katılmalarının sağlanması konusunda çalışmalar yapılması gerekir” önermesini değerlendirmesi farklılık göstermektedir.

H4F: Katılımcıların eğitim durumuna göre “Yerel girişimcilerin bölgenin doğası ve kültürü ile ilgili ürünler geliştirip satmaları konusunda desteklenmeleri Sürdürülebilir turizm çalışmalarına katkı sağlar” önermesinin değerlendirilmesi farklılık göstermektedir.

H4G: Katılımcıların eğitim durumuna göre göre “Sürdürülebilir turizmin uygulanabilmesi için bölge çalışanlarının, çevresel, sosyal, kültürel, ekonomik, kalite, güvenlik ve sağlık gibi konulardaki sorumluluklarına dair düzenli eğitim almalıdır” önermesinin değerlendirilmesi farklılık göstermektedir.

H4H: Katılımcıların eğitim durumuna göre “Sürdürülebilir turizm geleceğe yönelik bir pazarlama aracıdır” önermesinin değerlendirilmesi farklılık göstermektedir.

H4I: Katılımcıların eğitim durumuna göre “Sürdürülebilir turizmin gelişimi için sunulan hizmetler talebe göre değil arza göre yapılmalıdır.” önermesinin değerlendirilmesi farklılık göstermektedir.

H4I: Katılımcıların eğitim düzeyine göre “sürdürülebilir turizm Cunda Adası’nın markalaşma sürecine katkı sağlar” önermesinin değerlendirilmesi farklılık göstermektedir.

H4J: Katılımcıların eğitim durumuna göre “Sürdürülebilir turizm gelişimi için tüm paydaşların (yerel halk, sivil toplum örgütleri, yerel yönetimler, kamu, turizm yöneticileri) bu sürece katılımlarının sağlanması gerekir.” önermesinin değerlendirilmesi farklılık göstermektedir.

• *H5:* Katılımcıların medeni durumuna göre Sürdürülebilir turizm çalışmalarına yönelik önermeleri değerlendirmesi farklılık göstermektedir.

H5A: Katılımcıların medeni durumuna göre “Bölgenin turizm potansiyeli şimdiye kadar tam olarak değerlendirilmiştir.” önermesini değerlendirilmesi farklılık göstermektedir

H5B: Katılımcıların medeni durumuna göre “Sürdürülebilir turizmin uygulanması bölgedeki turizmin gelişmesini sağlayacaktır” önermesini değerlendirmesi farklılık göstermektedir.

H5C: Katılımcıların medeni durumuna göre “Sürdürülebilir turizm uygulamaları ve gelişimi için bölgede bir birim oluşturulmalıdır” önermesini değerlendirmesi farklılık göstermektedir.

H5D: Katılımcıların medeni duruma göre “Sürdürülebilir turizm bölgenin doğal, kültürel ve ekolojik değerlerinin korunmasına katkı sağlayacaktır. Önermesini değerlendirmesi farklılık göstermektedir.

H5E: Katılımcıların medeni duruma göre “Sürdürülebilir turizm ilkeleri doğrultusunda bölgenin doğal ve kültürel dokusuna uygun yeni konaklama olanaklarına ve turizm yatırımlarına izin verilmelidir.” önermesini değerlendirilmesi farklılık göstermektedir.

H5F: Katılımcıların medeni durumuna göre “Sürdürülebilir turizm için yerel halkın refahının en üst düzeye çıkarmak için istihdama katılımlarının sağlanması

konusunda çalışmalar yapılması gerekir” önermesini değerlendirmesi farklılık göstermektedir.

H5G: Katılımcıların medeni duruma göre “Yerel girişimcilerin bölgenin doğası ve kültürü ile ilgili ürünler geliştirip satmaları konusunda desteklenmeleri Sürdürülebilir turizm çalışmalarına katkı sağlar” önermesini değerlendirmesi farklılık göstermektedir.

H5H: Katılımcıların medeni durumuna göre “Sürdürülebilir turizmin uygulanabilmesi için bölge çalışanlarının, çevresel, sosyal, kültürel, ekonomik, kalite, güvenlik ve sağlık gibi konulardaki sorumluluklarına dair düzenli eğitim almalıdır” önermesini değerlendirmesi farklılık göstermektedir.

H5I: Katılımcıların medeni durumuna göre “Sürdürülebilir turizm geleceğe yönelik bir pazarlama aracıdır” önermesini değerlendirmesi farklılık göstermektedir.

H5İ: Katılımcıların medeni duruma göre “Sürdürülebilir turizmin gelişimi için sunulan hizmetler talebe göre değil arza göre yapılmalıdır.” önermesini değerlendirmesi farklılık göstermektedir.

H5J: Katılımcıların medeni durumuna göre “sürdürülebilir turizm Cunda Adası’nın markalaşma sürecine katkı sağlar” önermesini değerlendirmesi farklılık göstermektedir.

H5K: Katılımcıların medeni durumuna göre “Sürdürülebilir turizm gelişimi için tüm paydaşların (yerel halk, sivil toplum örgütleri, yerel yönetimler, kamu, turizm yöneticileri) bu sürece katılımlarının sağlanması gerekir.” önermesini değerlendirmesi farklılık göstermektedir.

4.6. Araştırma Bulguları

4.6.1. Güvenilirlik analizi

Tablo 7. Güvenilirlik Analizi

Güvenilirlik Analizi	
Cronbach's Alpha	Madde
0,735	15

Bu anket sorularının güvenilirlik analizinde Cronbach Alfa yöntemi kullanılmıştır. Güvenilirlik analizlerinde uygulanan temel bir analiz yöntemi olan Cronbach Alpha (α) değerinin bulunmasıdır. Her bir madde için tek bir α değeri alınacağı gibi, bütün soruların ortalama bir α değeri de olabilir. Bu ankette tüm sorular için α değeri hesaplanmıştır. Elde ettiğimiz bu α değeri o anketin toplam güvenilirliğini göstermekte ve 0.7'den büyük olması beklenmektedir. Yapılan hesaplama sonucunda, bu değerin 0,7'yi aşmış olması ise yapılan ölçümün güvenilirliği için bir kanıt sunmaktadır(bkz. Tablo 7)

4.6.2. Katılımcıların demografik profiline ilişkin tanımlayıcı analizler

Tablo 8. Katılımcıların Cinsiyet Grubuna Göre Dağılımı

Cinsiyet	Sıklık	yüzde
kadın	131	63,9
erkek	74	36,1
Toplam	205	100,0

Katılımcıların % 36,1 'i (74) erkek ve % 63,9'u (131) kadındır. Kadınların ankete katılma konusunda daha istekli olduğu görülmüştür. Bu sebeple kadınlar çoğunluk durumundadır.

Tablo 9. Katılımcıların Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Yaş	Sıklık	Yüzde
25-35 yaş	127	62
36-45 yaş	53	25,9
46-55 yaş	8	3,9
56 ve üstü yaş	17	8,3
Toplam	205	100,0

Çalışmaya katılan % 62'si 25-35 yaş, % 25,9'u 36- 45 yaş , % 3,9'luk bölümü 46-55 yaş aralığında ve % 8,3'ü ise 56 yaş ve üstüdür. Bu durum ankete katılanların çoğunluğunu genç ve orta yaş gurubu oluşturmaktadır.

Tablo 10. Katılımcıların Medeni Durumuna Göre Dağılımı

Medeni Durum	Sıklık	yüzde
evli	93	45,4
bekar	112	54,6
Toplam	205	100,0

Çalışmaya katılanların %45,4'ünü evliler, %54,6'sını bekarlar oluşturmaktadır. Buna göre ankete katılanların çoğunluğunu bekârlar oluşturur.

Tablo 11. Katılımcıların Eğitim Durumuna göre Dağılımı

Eğitim Düzeyi	Sıklık	Yüzde
Lise	57	27,8
Önlisans	25	12,2
Lisans	97	47,3
Yüksek lisans	22	10,7
Doktora	4	2
Toplam	205	100,0

Katılımcıların çoğunluğunu lise (% 27,8) ve üniversite (% 59) mezunları oluşturur. Ankete katılanların çoğunluğunu eğitim seviyesi yüksek olanlar oluşturur.

Tablo 12. Katılımcıların Aylık Gelir Düzeyine Göre Dağılımı

Aylık Gelir Düzeyi	Sıklık	Yüzde
2300-3000	64	31,2
3001-4000	49	23,9
4001-5000	51	24,9
5001 ve üstü	41	20
Total	205	100,0

Çalışmaya katılanların % 70'e yakını 3000 üzeri maaş almaktadır. 5000 ve üstü maaş alan katılımcı sayısı %20'yi geçmemektedir.

4.6.3. Katılımcıların verdikleri cevaplara ilişkin analizler

Tablo 13. Katılımcıların Sürdürülebilir turizm hakkında bilgiye sahip olup olmadıklarına dair verdikleri cevap

	Sıklık	Yüzde
evet	136	66,3
hayır	69	33,7
Toplam	205	100,0

Katılımcıların çoğunluğu yani % 66,3'ü bu soruya olumlu cevap vermektedir. Bu durum ankete katılanların soruları bilinçli bir şekilde cevaplandıklarını göstermektedir.

Tablo 14. Katılımcıların Cunda Adası'na daha önce kaç kez gittiklerine dair cevapları

	Sıklık	Yüzde
1	111	54,1
2-3	43	21,0
4-5	16	7,8
6 ve üstü	35	17,1
Toplam	205	100,0

Katılımcıların yarısından fazlası Cunda Adası'nda bulunmuşlardır. Bu da anketi cevaplarken Cunda hakkında yeterince bilgiye sahip oldukları anlamına gelmektedir.

Tablo 15. Katılımcıların “Cunda Adası’na tekrar gitmeyi düşünüyor musunuz” ifadesini değerlendirmesi

	Sıklık	Yüzde
evet	179	87,3
hayır	12	5,9
kararsızım	13	6,3
Toplam	204	99,5
cevaplanmamış	1	0,5

Katılımcıların bu soruya olumlu cevap vermeleri de %90’a yakındır. Bu da Cunda Adası’nın turist memnuniyetinin yüksek olduğunu ve turizm açısından devamlılığı olduğunu göstermektedir.

Tablo 16. Katılımcıların “Bölgenin turizm potansiyeli şimdiye kadar tam olarak Değerlendirilmiştir” ifadesini değerlendirmesi

	Sıklık	Yüzde
katılıyorum	47	22,9
kısmen katılıyorum	57	27,8
kararsızım	28	13,7
katılmıyorum	65	31,7
hiç katılmıyorum	8	3,9
Toplam	205	100,0

Çalışmaya katılanlar % 50’ye yakını bölgenin turizm potansiyelinin tam olarak değerlendirildiğini düşünmektedir.

Tablo 17. Katılımcıların “Sürdürülebilir turizmin uygulanması bölgedeki turizmin gelişmesini sağlayacaktır” ifadesinin değerlendirmesi

	Sıklık	Yüzde
katılıyorum	146	71,2
kısmen katılıyorum	43	21,0
kararsızım	11	5,4
katılmıyorum	5	2,4
toplam	205	100,0

Çalışmaya katılanlar % 90’nın üzerinde olumlu cevap vermişlerdir. Bu durum turistlerin sürdürülebilir turizm faaliyetlerini desteklediklerini ortaya koymuştur.

Tablo 18. Katılımcıların “Sürdürülebilir turizm uygulamaları ve gelişimi için bölgede bir birim oluşturulmalıdır” ifadesinin değerlendirilmesi

	Sıklık	Yüzde
katılıyorum	156	76,1
kısmen katılıyorum	42	20,5
kararsızım	5	2,4
katılmıyorum	2	1
Toplam	205	100,0

Çalışmaya katılanlar %97’ye yakını olumlu cevap vermişlerdir. Bu durum Bu durum turistlerin sürdürülebilir turizm uygulamalarına destek vereceklerini ortaya koymuştur.

Tablo 19. Katılımcıların “Sürdürülebilir turizm bölgenin doğal, kültürel ve ekolojik değerlerinin korunmasına katkı sağlayacaktır” ifadesinin değerlendirilmesi

	Sıklık	Yüzde
katılıyorum	163	79,5
kısmen katılıyorum	29	14,1
kararsızım	7	3,4
katılmıyorum	4	2,0
hiç katılmıyorum	2	1,0
Toplam	205	100,0

Çalışmaya katılanlar %90’nın üzerinde olumlu cevap vermişlerdir. Bundan çıkan sonuç ziyaretçilerin doğal ve kültürel dokunun sürdürülebilir turizm uygulamaları ile korunacağına inanmakta olduklarıdır.

Tablo 20. Katılımcıların “Sürdürülebilir turizm ilkeleri doğrultusunda bölgenin doğal ve kültürel dokusuna uygun yeni konaklama olanaklarına ve turizm yatırımlarına izin verilmelidir” ifadesini değerlendirilmesi

	Sıklık	Yüzde
katılıyorum	149	72,7
kısmen katılıyorum	32	15,6
kararsızım	3	1,5
katılmıyorum	15	7,3
hiç katılmıyorum	6	2,9
Toplam	205	100,0

Çalışmaya katılanlar %80'nin üzerinde olumlu cevap vermişlerdi. Daha önce 2017'de yürürlüğe giren sit derecelerinin düşürülmesi yönetmeliği, Cunda Adası'nın imara açılmasıyla ilgili tartışma konusu olmuştur. Ama buradan anladığımız insanlar doğaya ve tarihi dokuya zarar vermeden yapılan yatırımları desteklemektedir.

Tablo 21. Katılımcıların “Sürdürülebilir turizm için yerel halkın refahının en üst düzeye çıkarmak için istihdama katılmalarının sağlanması konusunda çalışmalar yapılması gerekir” ifadesini değerlendirmesi

	Sıklık	Yüzde
katılıyorum	167	81,5
kısmen katılıyorum	35	17,1
kararsızım	2	1,0
katılmıyorum	1	0,5
Toplam	205	100,0

Çalışmaya katılanlar %90'n üzerinde olumlu cevap vermişlerdir. Bu durum turizmde yerel halkın istihdama katılması yönünde desteklenmesi gerektiğini göstermektedir.

Tablo 22. Katılımcıların “Yerel girişimcilerin bölgenin doğası ve kültürü ile ilgili ürünler geliştirip satmaları konusunda desteklenmeleri Sürdürülebilir turizm çalışmalarına katkı sağlar” ifadesini değerlendirmesi

	Sıklık	Yüzde
katılıyorum	168	82,0
kısmen katılıyorum	29	14,1
kararsızım	2	1,0
katılmıyorum	5	2,4
Hiç katılmıyorum	1	0,5
Toplam	205	100,0

Çalışmaya katılanlar %95'in üzerinde olumlu cevap vermişlerdir. . Olumsuz ifadeye katılanlar ise % 3 civarındadır. Bunun sürdürülebilir turizm çalışmalarına katkı sağlayacağına inananlar oldukça çoğunluktadır.

Tablo 23. Katılımcıların “Sürdürülebilir turizmin uygulanabilmesi için bölge çalışanlarının, çevresel, sosyal, kültürel, ekonomik, kalite, güvenlik ve sağlık gibi konulardaki sorumluluklarına dair düzenli eğitim almalıdır” ifadesini değerlendirmesi

	Sıklık	Yüzde
katılıyorum	158	77,1
kısmen katılıyorum	28	13,7
kararsızım	11	5,4
katılmıyorum	7	3,4
hiç katılmıyorum	1	0,5
Toplam	205	100,0

Çalışmaya katılanlar %85’in üzerinde olumlu cevap vermişlerdir. Bu durum turizm çalışanlarının sürdürülebilir turizm gelişimi için eğitim almaları gerektiği yönünde bir değerlendirmeleri söz konusudur

Tablo 24. Katılımcıların “Sürdürülebilir turizm geleceğe yönelik bir pazarlama aracıdır” ifadesini değerlendirmesi

	Sıklık	Yüzde
katılıyorum	138	67,3
kısmen katılıyorum	47	22,9
kararsızım	17	8,3
katılmıyorum	2	1,0
Toplam	204	100,0
cevaplanmamış	1	0,5

Çalışmaya katılanlar % 90’a yakını olumlu cevap vermişlerdir. Bu durum ziyaretçilerin sürdürülebilir turizmin geleceğe yönelik bir pazarlama aracı olduğu yönünde olumlu değerlendirmeleri söz konusudur.

Tablo 25. Katılımcıların “Sürdürülebilir turizmin gelişimi için sunulan hizmetler talebe göre değil arza göre yapılmalıdır” ifadesini değerlendirmesi

	Sıklık	Yüzde
katılıyorum	128	62,4
kısmen katılıyorum	55	26,8
kararsızım	15	7,3
katılmıyorum	5	2,4
hiç katılmıyorum	2	1,0
Toplam	205	100,0

Çalışmaya katılanlar % 85’in üzerinde olumlu cevap vermişlerdir.

Tablo 26. Katılımcıların “Sürdürülebilir turizm uygulamaları bölgenin turizmde markalaşma sürecine katkı sağlar” ifadesini değerlendirmesi

	Sıklık	Yüzde
katılıyorum	162	79,0
kısmen katılıyorum	35	17,1
kararsızım	5	2,4
katılmıyorum	2	1,0
hiç katılmıyorum	1	0,5
Toplam	205	100,0

Çalışmaya katılanlar % 95’in üzerinde olumlu yanıt vermişlerdir. Katılımcılar Cunda’nın markalaşma sürecine, sürdürülebilir turizm uygulamalarının yardımcı olacağı konusunda hemfikirlerdir. Bu durumun Cunda’nın imajına katkı yapacağı yönünde bir düşünce söz konusudur.

Tablo 27. Katılımcıların “Sürdürülebilir turizm gelişimi için tüm paydaşların (yerel halk, sivil toplum örgütleri, yerel yönetimler, kamu, turizm yöneticileri) bu sürece katılımlarının sağlanması gerekir” ifadesini değerlendirmesi

	Sıklık	Yüzde
katılıyorum	182	88,8
kısmen katılıyorum	19	9,3
kararsızım	2	1
katılmıyorum	2	1
Toplam	205	100,0

Çalışmaya katılanların %95’i bu süreçte tüm paydaşların sürdürülebilir turizm uygulamalarında katılmalarının gerektiğini düşünmektedirler.

Tablo 28. Katılımcıların “Bölgenin hangi özelliği sizi etkilemiştir” ifadesini değerlendirmesi

	Sıklık	Yüzde
kültürel ve tarihi yapısı	95	46,3
deniz-kum-güneş	51	24,9
yiyecek-içecek kültürü	10	4,9
doğası	49	23,9
Toplam	205	100,0

Çalışmaya katılanların çoğunluğunu ilk sıradaki tercihi %46,3 ile Cunda’nın kültürel ve tarihi yapısı olmuştur. İkinci sırada ise deniz-kum-güneş kitle turizmi oluşturmaktadır. Bu sonuç bize Cunda Adası’nın turizm pazarlamasında bu özelliğini ilk sıraya konulabileceğini göstermektedir.

Tablo 29. Katılımcıların “Sürdürülebilir turizm için bölgede çevrenin bozulmasına neden olan Deniz, kum, güneş üçlüsüne dayalı kitle turizmi yerine alternatif turizm çeşitlerinden sizce hangisine önem verilmelidir” ifadesini değerlendirmesi

	Sıklık	Yüzde
kongre-toplantı-balo turizmi	6	2,9
kültür turizmi	98	47,8
doğa ve kamp turizmi	82	40
gastronomi	19	9,3
Toplam	205	100,0

Çalışmaya katılanların çoğunluğunu ilk sıradaki tercihi %45,5 ile Cunda’nın kültürel ve tarihi yapısı olmuştur. İkinci sırada ise doğa ve kamp turizmi oluşturmaktadır. Bu sonuç bize Cunda Adası’nın alternatif turistik üründe kültür ve tarih turizmi, doğa ve kamp turizmi üzerine yoğunlaşılmasının ve pazarlamasının yapılmasının gerektiğini göstermektedir.

Tablo 30. Katılımcıların “Sürdürülebilir turizmde itici güç (yönlendirici) sizce hangisidir” ifadesini değerlendirmesi

	Sıklık	Yüzde
turist	52	25,4
turistik işletmeler	38	18,5
yerel yönetimler	58	28,3
devlet	56	27,3
Toplam	204	99,5
Cevaplanmamış	1	,5

Çalışmaya katılanların çoğunluğu sürdürülebilir turizmin uygulanmasında ilk sorumluluğun yani yönlendiren gücün yerel yönetimler ve devlet olması gerektiğini ifade etmişlerdir. Üçüncü sırada ise turistler gelmektedir.

4.6.4. Hipotez Testleri ile İlgili Bulgular

4.6.4.1. Katılımcıların cinsiyetine göre önermeleri değerlendirmelerine ilişkin analizler

Cinsiyete bağlı olarak katılımcıların önermeyi değerlendirmeleri arasında ilişki ve farklılıkları saptamak için $\alpha=0.05$ anlamlılık düzeyinde testler uygulanmıştır. Hipotezler ve elde edilen sonuçlar aşağıda verilmiştir.

- **H1:** Katılımcıların cinsiyetine göre Sürdürülebilir turizm çalışmalarına yönelik değerlendirmeleri farklılık göstermektedir.

H1A: Katılımcıların cinsiyetine göre “Bölgenin turizm potansiyeli şimdiye kadar tam olarak değerlendirilmiştir” önermesini değerlendirmesi farklılık göstermektedir.

H1B: Katılımcıların cinsiyetine göre “Sürdürülebilir turizmin uygulanması bölgedeki turizmin gelişmesini sağlayacaktır” önermesini değerlendirmesi farklılık göstermektedir.

H1C: Katılımcıların cinsiyetine göre “Sürdürülebilir turizm uygulamaları ve gelişimi için bölgede bir birim oluşturulmalıdır” önermesini değerlendirmesi farklılık göstermektedir.

H1D: Katılımcıların cinsiyetine göre “Sürdürülebilir turizm bölgenin doğal, kültürel ve ekolojik değerlerinin korunmasına katkı sağlayacaktır. ”önermesini değerlendirmesi farklılık göstermektedir.

H1E: Katılımcıların cinsiyetine göre “Sürdürülebilir turizm ilkeleri doğrultusunda bölgenin doğal ve kültürel dokusuna uygun yeni konaklama olanaklarına ve turizm yatırımlarına izin verilmelidir.” önermesini değerlendirmesi farklılık göstermektedir.

H1F: Katılımcıların cinsiyetine göre ‘Sürdürülebilir turizm için yerel halkın refahının en üst düzeye çıkarmak için istihdama katılmalarının sağlanması konusunda çalışmalar yapılması gerekir’ önermesini değerlendirmesi farklılık göstermektedir.

H1G: Katılımcıların cinsiyetine göre “Yerel girişimcilerin bölgenin doğası ve kültürü ile ilgili ürünler geliştirip satmaları konusunda desteklenmeleri Sürdürülebilir turizm çalışmalarına katkı sağlar” önermesini değerlendirmesi farklılık göstermektedir.

H1H: Katılımcıların cinsiyetine göre “Sürdürülebilir turizmin uygulanabilmesi için bölge çalışanlarının, çevresel, sosyal, kültürel, ekonomik, kalite, güvenlik ve sağlık gibi konulardaki sorumluluklarına dair düzenli eğitim almalıdır” önermesini değerlendirmesi farklılık göstermektedir.

H1I: Katılımcıların cinsiyetine göre “Sürdürülebilir turizm geleceğe yönelik bir pazarlama aracıdır” önermesini değerlendirmesi arasında anlamlı bir ilişki vardır.

H1J: Katılımcıların cinsiyetine göre “Sürdürülebilir turizmin gelişimi için sunulan hizmetler talebe göre değil arza göre yapılmalıdır.” önermesini değerlendirmesi farklılık göstermektedir.

H1J: Katılımcıların cinsiyetine göre “sürdürülebilir turizm Cunda Adası’nın markalaşma sürecine katkı sağlar.” önermesini değerlendirmesi farklılık göstermektedir.

H1K: Katılımcıların cinsiyetine göre “Sürdürülebilir turizm gelişimi için tüm paydaşların (yerel halk, sivil toplum örgütleri, yerel yönetimler, kamu, turizm

yöneticileri) bu sürece katılımlarının sağlanması gerekir.” önermesini değerlendirmesi farklılık göstermektedir.

Tablo 31. Katılımcıların cinsiyetine göre önermeleri değerlendirmelerine ilişkin Analizler

T testi analizi

Hipotezler	Kadın A.O. S.S.		Erkek A.O. S.S.		F	p
H1A	2,4275	1,19634	3,0676	1,24230	-3,628	0,466
H1B	1,4046	,74192	1,3649	,63190	0,388	0,276
H1C	1,2824	,54455	1,2838	,58568	-0,016	0,842
H1D	1,2977	,68719	1,3243	,77827	-3,628	0,466
H1E	1,6107	1,05665	1,3649	,98724	1,638	,103
H1F	1,237	,4613	1,162	,5496	1,035	0,109
H1G	1,2748	,67997	1,2162	,57980	0,250	0,624
H1H	1,3969	,81975	1,3108	,70080	0,760	0,181
H1I	1,47692	,695672	1,33784	,667792	1,393	0,101
H1İ	1,58	,774	1,43	,877	1,250	0,958
H1J	1,2824	,61111	1,2432	,59244	,446	,656
H1K	1,1603	,49329	1,1081	,35375	,801	,111

Sonuç: H1A= RET

Uygulanan t testi analizi sonuçlarına göre ($t=-3,628$ $P>0,05$) anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır ve H1A hipotezi kabul edilmemiştir. Anlamlılık düzeyi bağımsız iki grup significant değerinin 0,05 ‘ten küçük olması algılama yönünden aralarında bir farklılık olmadığını göstermektedir. Kadınların bu önermeye yönelik algılarının (O:2,4275), erkek katılımcıların algıları(O:3,0676) ile anlamlı bir ilişki içerisinde olduğunu göstermektedir.

Sonuç: H1B=RET

Uygulanan t testi analizi sonuçlarına göre ($t=0,388$ $P>0,05$) cevaplar arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır ve bu yüzden H1B hipotezi kabul edilmemiştir. Anlamlılık düzeyi bağımsız iki grup significant değerinin 0,05 ‘ten küçük algılama yönünden aralarında bir farklılık olmadığını göstermektedir. Kadınların bu önermeye

yönelik algılarının (O:1,046), erkek katılımcıların algıları(O:1,369) ile anlamlı bir ilişki içerisinde olduğunu göstermektedir.

Sonuç: H1C=RET

Uygulanan t testi analizi sonuçlarına göre ($t=-0,016$ $P>0,05$) cevaplar arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır ve bu yüzden H1C hipotezi kabul edilmemiştir. Anlamlılık düzeyi bağımsız iki grup significant değerinin 0,05 ‘ten küçük olması algılama yönünden aralarında bir farklılık olmadığını göstermektedir. Kadınların bu önermeye yönelik algılarının (O:1,2824), erkek katılımcıların algıları(O:1,2838) ile anlamlı bir ilişki içerisinde olduğunu göstermektedir.

Sonuç: H1D=RET

Uygulanan t testi analizi sonuçlarına göre ($t=-3,628$ $P>0,05$) anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır ve bu yüzden H1D hipotezi kabul edilmemiştir.. Anlamlılık düzeyi bağımsız iki grup significant değerinin 0,05 ‘ten küçük olması algılama yönünden aralarında bir farklılık olmadığını göstermektedir. Kadınların bu önermeye yönelik algılarının (O:1,297), erkek katılımcıların algıları(O:1,3243) ile anlamlı bir ilişki içerisinde olduğunu göstermektedir.

Sonuç: H1E=RET

Uygulanan t testi analizi sonuçlarına göre ($t=1,638$ $P>0,05$) anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır ve H1E hipotezi kabul edilmemiştir.

Anlamlılık düzeyi bağımsız iki grup significant değerinin 0,05 ‘ten küçük olması algılama yönünden aralarında bir farklılık olmadığını göstermektedir. Kadınların bu önermeye yönelik algılarının (O:1,6107), erkek katılımcıların algıları(O:1,3649) ile anlamlı bir ilişki içerisinde olduğunu göstermektedir.

Sonuç: H1F=RET

Uygulanan t testi analizi sonuçlarına göre ($t=1,035$ $P>0,05$) cevaplar arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır ve bu yüzden H1F hipotezi kabul edilmemiştir.. Anlamlılık düzeyi bağımsız iki grup significant değerinin 0,05 ‘ten küçük olması

algılama yönünden aralarında bir farklılık olmadığını göstermektedir. Kadınların bu önermeye yönelik algılarının (O:1,237), erkek katılımcıların algıları(O:1,162) ile anlamlı bir ilişki içerisinde olduğunu göstermektedir.

Sonuç: H1G=RET

Uygulanan t testi analizi sonuçlarına göre ($t=-0,250$ $P>0,05$) cevaplar arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır ve bu yüzden H7G hipotezi kabul edilmemiştir. Anlamlılık düzeyi bağımsız iki grup significant değerinin 0,05 ‘ten küçük olması algılama yönünden aralarında bir farklılık olmadığını göstermektedir. Kadınların bu önermeye yönelik algılarının (O:1,2748), erkek katılımcıların algıları(O:1,2162) ile anlamlı bir ilişki içerisinde olduğunu göstermektedir.

Sonuç: H1H=RET

Uygulanan t testi analizi sonuçlarına göre ($t=-0,760$ $P>0,05$) cevaplar arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır ve bu yüzden H8 hipotezi kabul edilmemiştir. Anlamlılık düzeyi bağımsız iki grup significant değerinin 0,05 ‘ten küçük olması algılama yönünden aralarında bir farklılık olmadığını göstermektedir. Kadınların bu önermeye yönelik algılarının (O:1,3969), erkek katılımcıların algıları(O:1,3108) ile anlamlı bir ilişki içerisinde olduğunu göstermektedir.

Sonuç: H1I=RET

Uygulanan t testi analizi sonuçlarına göre ($t=-1,393$ $P>0,05$) cevaplar arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır ve bu yüzden H1I hipotezi kabul edilmemiştir. Anlamlılık düzeyi bağımsız iki grup significant değerinin 0,05 ‘ten küçük olması algılama yönünden aralarında bir farklılık olmadığını göstermektedir. Kadınların bu önermeye yönelik algılarının (O:1,47692), erkek katılımcıların algıları(O:1,33784) ile anlamlı bir ilişki içerisinde olduğunu göstermektedir.

Sonuç: H1İ=RET

Uygulanan t testi analizi sonuçlarına göre ($t=-0,254$ $P>0,05$) cevaplar arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır ve bu yüzden H1İ hipotezi kabul edilmemiştir. Anlamlılık düzeyi bağımsız iki grup significant değerinin 0,05 ‘ten küçük olması

algılama yönünden aralarında bir farklılık olmadığını göstermektedir. Kadınların bu önermeye yönelik algılarının (O:1,58), erkek katılımcıların algıları(O:1,43) ile anlamlı bir ilişki içerisinde olduğunu göstermektedir.

Sonuç: H1J=RET

Uygulanan t testi analizi sonuçlarına göre ($t=,446$ $P>0,05$) cevaplar arasında anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır ve bu yüzden H1J hipotezi kabul edilmemiştir. Anlamlılık düzeyi bağımsız iki grup significant değerinin 0,05 ‘ten küçük olması algılama yönünden aralarında bir farklılık olmadığını göstermektedir. Kadınların bu önermeye yönelik algılarının (O:1,2824), erkek katılımcıların algıları(O:1,2432) ile anlamlı bir ilişki içerisinde olduğunu göstermektedir.

Sonuç: H1K=RET

Uygulanan t testi analizi sonuçlarına göre ($t=,446$ $P>0,05$) anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır ve H1K hipotezi kabul edilmemiştir.

Anlamlılık düzeyi bağımsız iki grup significant değerinin 0,05 ‘ten küçük olması algılama yönünden aralarında bir farklılık olmadığını göstermektedir. Kadınların bu önermeye yönelik algılarının (O:1,1603), erkek katılımcıların algıları(O:1,1081) ile anlamlı bir ilişki içerisinde olduğunu göstermektedir.

4.6.4.2. Katılımcıların gelir düzeyine göre önermeleri değerlendirmelerine ilişkin analizler

Aylık gelir düzeyine bağlı olarak katılımcıların bu önermeleri değerlendirmeleri arasında ilişki ve farklılıkları saptamak için $\alpha=0.05$ anlamlılık düzeyinde verilerin normal dağılım sergilemesi sonucunda parametrik testlerden Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) testi uygulanmıştır. Test sonucunda çıkan farklılığı ölçmek için Tukey HSD kullanılmıştır.

- H2: Katılımcıların gelir düzeyine göre Sürdürülebilir turizm çalışmalarına yönelik değerlendirmeleri farklılık göstermektedir.

H2A: Katılımcıların gelir düzeyine göre “Bölgenin turizm potansiyeli şimdiye kadar tam olarak değerlendirilmiştir.” önermesini değerlendirmesi farklılık göstermektedir.

H2B: Katılımcıların gelir düzeyine göre “Sürdürülebilir turizmin uygulanması bölgedeki turizmin gelişmesini sağlayacaktır.” önermesini değerlendirmesi farklılık göstermektedir.

H2C: Katılımcıların gelir düzeyine göre “Sürdürülebilir turizm uygulamaları ve gelişimi için bölgede bir birim oluşturulmalıdır” önermesinin değerlendirilmesi farklılık göstermektedir.

H2D: Katılımcıların gelir düzeyine göre “Sürdürülebilir turizm bölgenin doğal, kültürel ve ekolojik değerlerinin korunmasına katkı sağlayacaktır.” önermesini değerlendirmesi farklılık göstermektedir.

H2E: Katılımcıların gelir düzeyine göre “Sürdürülebilir turizm ilkeleri doğrultusunda bölgenin doğal ve kültürel dokusuna uygun yeni konaklama olanaklarına ve turizm yatırımlarına izin verilmelidir.” önermesini değerlendirmesi farklılık göstermektedir

H2F: Katılımcıların gelir düzeyine göre “Sürdürülebilir turizm için yerel halkın refahının en üst düzeye çıkarmak için istihdama katılmalarının sağlanması konusunda çalışmalar yapılması gerekir” önermesinin değerlendirilmesi farklılık göstermektedir.

H2G: Katılımcıların gelir durumuna göre “Yerel girişimcilerin bölgenin doğası ve kültürü ile ilgili ürünler geliştirip satmaları konusunda desteklenmeleri Sürdürülebilir turizm çalışmalarına katkı sağlar” önermesinin değerlendirilmesi farklılık göstermektedir.

H2H: Katılımcıların gelir düzeyine göre göre “Sürdürülebilir turizmin uygulanabilmesi için bölge çalışanlarının, çevresel, sosyal, kültürel, ekonomik, kalite, güvenlik ve sağlık gibi konulardaki sorumluluklarına dair düzenli eğitim almalıdır” önermesinin değerlendirilmesi. Farklılık göstermektedir.

H2I: Katılımcıların gelir düzeyine göre “Sürdürülebilir turizm geleceğe yönelik bir pazarlama aracıdır” önermesinin değerlendirilmesi. Farklılık göstermektedir.

H2İ: Katılımcıların gelir düzeyine göre “Sürdürülebilir turizmin gelişimi için sunulan hizmetler talebe farklılık göstermektedir. Göre değil arza göre yapılmalıdır.” önermesinin değerlendirilmesi

H2J: Katılımcıların gelir düzeyine göre “sürdürülebilir turizm Cunda Adası’nın markalaşma sürecine katkı sağlar” önermesinin değerlendirilmesi farklılık göstermektedir.

H2K: Katılımcıların gelir düzeyine göre “Sürdürülebilir turizm gelişimi için tüm paydaşların (yerel halk, sivil toplum örgütleri, yerel yönetimler, kamu, turizm yöneticileri) bu sürece katılımlarının sağlanması gerekir.” önermesini değerlendirmesi farklılık göstermektedir.

Tablo 32. Katılımcıların gelir düzeyine göre önermeleri değerlendirmelerine ilişkin Analizler

Anova

Hipotezler	2300-3000 A.O. S.S.		3001-4000 A.O. S.S.		4001-5000 A.O. S.S.		5001 ve üstü A.O. S.S.		F	p
H2A	2,8906	1,12852	2,5102	1,34044	2,4706	1,30158	2,7073	1,22971	1,381	,82
H2B	1,4688	,66592	1,4082	,83960	1,1569	,41821	1,5366	,80925	2,817	,040
H2C	1,3594	,65143	1,2653	,49056	1,2157	,41539	1,2683	,63342	,669	,572
H2D	1,3906	,76878	1,4898	,96009	1,1373	,40098	1,1707	,54325	2,854	,038
H2E	1,3750	,76636	1,3061	,76931	1,8039	1,26522	1,6585	1,27691	2,698	,047
H2F	1,188	,3934	1,306	,5479	1,306	,5479	1,268	,7080	1,738	,160
H2G	1,3125	,68718	1,2857	,57735	1,1961	,72165	1,1951	,55765	,463	,709
H2H	1,4844	,85435	1,3469	,72316	1,1373	,52989	1,4878	,92526	2,353	,073
H2I	1,50000	,712697	1,34694	,596902	1,26000	,564602	1,60976	,833008	2,465	,064
H2İ	1,75	,976	1,31	,548	1,27	,568	1,76	,916	5,925	,001
H2J	1,2813	,48693	1,3469	,77865	1,0784	,27152	1,3902	,77065	2,589	0,054
H2K	1,1094	,36153	1,2041	,64484	1,0588	,23764	1,2195	,47498	1,432	,234

Sonuç: H2A=RET

Uygulanan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre ($P>0,05$) gelir düzeyi ile ilgili önermeyi değerlendirmeleri konusunda anlamlı farklılık yoktur ve bu yüzden

H2A hipotezi reddedilmiştir. Tüm gelir düzeyleri arasında tablodaki ortalama verilerine bakıldığında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir.

Sonuç: H2B=RET

Uygulanan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre ($P>0,05$) gelir düzeyi ile ilgili önermeyi değerlendirmeleri konusunda anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır ve bu yüzden H2B hipotezi reddedilmiştir. Tüm gelir düzeyleri arasında tablodaki ortalama verilerine bakıldığında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir

Sonuç: H2C=RET

Uygulanan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre ($P>0,05$) gelir düzeyi ile ilgili önermeyi değerlendirmeleri konusunda anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır ve bu yüzden H2C hipotezi reddedilmiştir. Tüm gelir düzeyleri arasında tablodaki ortalama verilerine bakıldığında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir

Sonuç: H2D=KABUL

Uygulanan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre ($P<0,05$) anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır ve bu yüzden H2D hipotezi kabul edilmiştir. Saptanan bu farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için ikinci seviye testlerinde Tukey HSD kullanılmıştır. Gruplar arasındaki farklılıkta gelir düzeyi 3001-4000 ($1,4898\pm0,96009$) olan katılımcıların, gelirleri 4001-5000 ($1,1371\pm 0,40098$) olan katılımcılardan anlamlı şekilde daha yüksek bir farklılığa sahip olduğu belirlenmiştir.

Sonuç: H2E=KABUL

Uygulanan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre ($P<0,05$) anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır ve bu yüzden H2E hipotezi kabul edilmiştir. Saptanan bu farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için ikinci seviye testlerinde Tukey HSD kullanılmıştır. Gruplar arasındaki farklılıkta gelir düzeyi 2300-3000 ($1,3750\pm0,76636$) olan katılımcıların, gelirleri 5001 ve üstü ($1,6585\pm 1,27691$) olan katılımcılardan anlamlı şekilde daha yüksek bir farklılığa sahip olduğu belirlenmiştir.

Sonuç: H2F=KABUL

Uygulanan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre ($P>0,05$) anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır ve bu yüzden H2F hipotezi kabul edilmiştir.. Tüm gelir düzeyleri arasında tablodaki ortalama verilerine bakıldığında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir

Sonuç: H2G=RET

Uygulanan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre ($P>0,05$) gelir düzeyi ile ilgili önermeyi değerlendirmeleri konusunda anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır ve bu yüzden H2G hipotezi reddedilmiştir. Tüm gelir düzeyleri arasında tablodaki ortalama verilerine bakıldığında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir

Sonuç: H2H=RET

Uygulanan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre ($P>0,05$) gelir düzeyi ile ilgili önermeyi değerlendirmeleri konusunda anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır ve bu yüzden H2H hipotezi reddedilmiştir. Tüm gelir düzeyleri arasında tablodaki ortalama verilerine bakıldığında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir

Sonuç: H2I=RET

Uygulanan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre ($P>0,05$) gelir düzeyi ile ilgili önermeyi değerlendirmeleri konusunda anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır ve bu yüzden H2I hipotezi reddedilmiştir. Tüm gelir düzeyleri arasında tablodaki ortalama verilerine bakıldığında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir

Sonuç: H2İ=KABUL

Uygulanan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre ($P<0,05$) anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır ve bu yüzden H2İ hipotezi kabul edilmiştir. Saptanan bu farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için ikinci seviye testlerinde Tukey HSD kullanılmıştır. Gruplar arasındaki farklılıkta gelir düzeyi 4001-5000($1,27\pm 0,568$) olan katılımcıların, gelirleri 5001 ve üstü ($1,76\pm 0,916$) olan katılımcılardan anlamlı şekilde daha yüksek bir farklılığa sahip olduğu belirlenmiştir.

Sonuç: H2J=RET

Uygulanan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre ($P>0,05$) gelir düzeyi ile ilgili önermeyi değerlendirmeleri konusunda anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır ve bu yüzden H2J hipotezi kabul reddedilmiştir. Tüm gelir düzeyleri arasında tablodaki ortalama verilerine bakıldığında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir

Sonuç: H2K=RET

Uygulanan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre ($P>0,05$) anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır ve H2K hipotezi reddedilmiştir Tüm gelir düzeyleri arasında tablodaki ortalama verilerine bakıldığında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir

4.6.4.3. Katılımcıların yaş grubuna göre önermeleri değerlendirmelerine ilişkin analizler

Yaş grubuna bağlı olarak katılımcıların bu önermeleri değerlendirmeleri arasında ilişki ve farklılıkları saptamak için $\alpha=0.05$ anlamlılık düzeyinde verilerin normal dağılım sergilemesi sonucunda parametrik testlerden Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) testi uygulanmıştır. Test sonucu elde edilen farklılığı ölçmek için Tukey HSD kullanılmıştır.

- **H3:** Katılımcıların Yaş gurubuna göre Sürdürülebilir turizm çalışmalarına yönelik önermelerin değerlendirmesi farklılık göstermektedir

H3A: Katılımcıların Yaş gurubuna göre “turizm potansiyeli şimdiye kadar tam olarak değerlendirilmiştir” önermesini değerlendirmesi farklılık göstermektedir.

H3B: Katılımcıların yaş grubuna göre “Sürdürülebilir turizmin uygulanması bölgedeki turizmin gelişmesini sağlayacaktır” önermesini değerlendirmesi farklılık göstermektedir.

H3C: Katılımcıların yaş grubuna göre “Sürdürülebilir turizm uygulamaları ve gelişimi için bölgede bir birim oluşturulmalıdır” önermesinin değerlendirilmesi farklılık göstermektedir.

H3D: Katılımcıların yaş grubuna göre “Sürdürülebilir turizm bölgenin doğal, kültürel ve ekolojik değerlerinin korunmasına katkı sağlayacaktır.” önermesini değerlendirmesi farklılık göstermektedir.

H3E: Katılımcıların yaş grubuna göre “Sürdürülebilir turizm ilkeleri doğrultusunda bölgenin doğal ve kültürel dokusuna uygun yeni konaklama olanaklarına ve turizm yatırımlarına izin verilmelidir.” önermesini değerlendirmesi farklılık göstermektedir.

H3F: Katılımcıların yaş grubuna göre “Sürdürülebilir turizm için yerel halkın refahının en üst düzeye çıkarmak için istihdama katılmalarının sağlanması konusunda çalışmalar yapılması gerekir” önermesinin değerlendirilmesi farklılık göstermektedir.

H3G: Katılımcıların yaş grubuna göre “Yerel girişimcilerin bölgenin doğası ve kültürü ile ilgili ürünler geliştirip satmaları konusunda desteklenmeleri Sürdürülebilir turizm çalışmalarına katkı sağlar” önermesinin değerlendirilmesi farklılık göstermektedir.

H3H: Katılımcıların yaş grubuna göre göre “Sürdürülebilir turizmin uygulanabilmesi için bölge çalışanlarının, çevresel, sosyal, kültürel, ekonomik, kalite, güvenlik ve sağlık gibi konulardaki sorumluluklarına dair düzenli eğitim almalıdır” önermesinin değerlendirilmesi farklılık göstermektedir.

H3I: Katılımcıların yaş grubuna göre “Sürdürülebilir turizm geleceğe yönelik bir pazarlama aracıdır” önermesinin değerlendirilmesi farklılık göstermektedir.

H3İ: Katılımcıların yaş grubuna göre “Sürdürülebilir turizmin gelişimi için sunulan hizmetler talebe göre değil arza göre yapılmalıdır.” önermesinin değerlendirilmesi farklılık göstermektedir.

H3J: Katılımcıların “Yaş gurubuna göre sürdürülebilir turizmin Cunda Adası’nın markalaşma sürecine katkı sağlar.” önermesinin değerlendirilmesi farklılık göstermektedir.

H3K: Katılımcıların yaş grubuna göre “Sürdürülebilir turizm gelişimi için tüm paydaşların (yerel halk, sivil toplum örgütleri, yerel yönetimler, kamu, turizm

yöneticileri) bu sürece katılımlarının sağlanması gerekir.” önermesinin değerlendirilmesi farklılık göstermektedir.

Tablo 33. Katılımcıların yaş grubuna göre önermeleri değerlendirmelerine ilişkin Analizler

Anova

Hipotezler	25-35 A.O. S.S.		36-45 A.O. S.S.		46-55 A.O. S.S.		56 ve üstü A.O. S.S.		F	p
H3A	2,6378	1,25147	2,4528	1,23360	3,1250	1,12599	3,2353	1,20049	2,106	0,101
H3B	1,3228	0,71138	1,3585	0,48415	1,1250	,35355	2,1176	0,92752	7,535	0,000
H3C	1,2913	0,52114	1,1698	0,42679	1,0000	0,00000	1,7059	0,98518	4,942	0,002
H3D	1,2126	0,63783	1,3962	0,79275	1,0000	0,00000	1,8824	0,92752	5,442	0,001
H3E	1,5197	1,03011	1,5849	1,08191	1,2500	0,46291	1,4706	1,17886	0,260	0,854
H3F	1,189	0,4315	1,151	0,3614	1,125	0,3536	1,588	1,0037	3,872	0,010
H3G	1,2520	0,66629	1,1321	0,34181	1,2500	0,70711	1,6471	0,99632	2,811	0,041
H3H	1,3307	0,76693	1,4151	0,79503	1,1250	0,35355	1,5882	0,93934	0,873	0,456
H3I	1,50794	0,72383	1,28302	0,56763	1,00000	0,00000	1,47059	0,79981	2,462	0,064
H3İ	1,49	0,785	1,53	0,749	1,00	0,000	2,06	1,144	3,783	0,011
H3J	1,1890	0,53053	1,2830	0,49526	1,2500	0,46291	1,8235	1,07444	5,948	0,001
H3K	1,1102	0,45823	1,1321	0,34181	1,0000	0,00000	1,4706	0,62426	3,681	0,013

Sonuç: H3A=RET

Uygulanan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre ($P>0,05$) anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır ve bu yüzden H3A hipotezi reddedilmiştir. 25-35 yaş ve diğer yaş grupları arasında ilgili önerme konusunda tablodaki ortalama verilerine bakıldığında anlamlı farklılık tespit edilmemiştir.

Sonuç: H3B=KABUL

Uygulanan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre ($P<0,05$) anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır ve bu yüzden H3B hipotezi kabul edilmiştir. Saptanan bu farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için ikinci seviye testlerinde Tukey HSD kullanılmıştır. Gruplar arasındaki farklılıkta yaşı 25-35($1,3228\pm0,71138$) olan katılımcıların, yaşları 56 ve üstü ($2,1176\pm0,92752$) olan katılımcılardan anlamlı şekilde daha yüksek bir farklılığa sahip olduğu belirlenmiştir

Sonuç: H3C=KABUL

Uygulanan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre ($P<0,05$) anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır ve bu yüzden H3C hipotezi kabul edilmiştir. Saptanan bu farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için ikinci seviye testlerinde Tukey HSD kullanılmıştır. Gruplar arasındaki farklılıkta yaşı 46-55 (1 ± 0) olan katılımcıların, yaşı 56 ve üstü ($1,7059\pm0,98518$) olan katılımcılardan anlamlı şekilde daha yüksek bir farklılığa sahip olduğu belirlenmiştir.

Sonuç: H3D=KABUL

Uygulanan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre ($P<0,05$) anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır ve bu yüzden H3D hipotezi kabul edilmiştir. Saptanan bu farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için ikinci seviye testlerinde Tukey HSD kullanılmıştır. Gruplar arasındaki farklılıkta yaşı 25-35 ($0,57477\pm0,63783$) olan katılımcıların, yaşı 46-55 (1 ± 0) olan katılımcılardan anlamlı şekilde daha yüksek bir farklılığa sahip olduğu belirlenmiştir.

Sonuç: H3E=RET

Uygulanan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre ($P>0,05$) anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır ve H3E hipotezi reddedilmiştir. 25-35 yaş ve diğer yaş grupları arasında ilgili önerme konusunda tablodaki ortalama verilerine bakıldığında anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

Sonuç: H3F=KABUL

Uygulanan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre ($P<0,05$) anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır ve bu yüzden H3F hipotezi kabul edilmiştir. Saptanan bu farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için ikinci seviye testlerinde Tukey HSD kullanılmıştır. Gruplar arasındaki farklılıkta yaşı 36-45 ($1,151\pm0,3614$) olan katılımcıların, yaşı 56 ve üstü ($1,588\pm0,4950$) olan katılımcılardan anlamlı şekilde daha yüksek bir farklılığa sahip olduğu belirlenmiştir.

Sonuç: H3G=KABUL

Uygulanan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre ($P<0,05$) anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır ve bu yüzden H3G hipotezi kabul edilmiştir. Saptanan bu farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için ikinci seviye testlerinde Tukey HSD kullanılmıştır. Gruplar arasındaki farklılıkta yaşı 36-45 ($1,1321\pm0,34181$) olan katılımcıların, yaşı 46-55 ($1,2500\pm0,70711$) olan katılımcılardan anlamlı şekilde daha yüksek bir farklılığa sahip olduğu belirlenmiştir.

Sonuç: H3H=RET

Uygulanan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre ($P>0,05$) anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır ve bu yüzden H3H hipotezi reddedilmiştir. 25-35 yaş ve diğer yaş grupları arasında ilgili önerme konusunda tablodaki ortalama verilerine bakıldığında anlamlı farklılık tespit edilmemiştir.

Sonuç: H3I=RET

Uygulanan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre ($P>0,05$) farklılığa rastlanmamıştır ve bu yüzden H3I hipotezi reddedilmiştir. 25-35 yaş ve diğer yaş grupları arasında ilgili önerme konusunda tablodaki ortalama verilerine bakıldığında anlamlı bir ilişki tespit edilmemiştir.

Sonuç: H3İ=KABUL

Uygulanan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre ($P<0,05$) anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır ve H3İ hipotezi kabul edilmiştir. Saptanan bu farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için ikinci seviye testlerinde Tukey HSD kullanılmıştır. Gruplar arasındaki farklılıkta yaşı 25-35 ($1,49\pm0,785$) olan katılımcıların, yaşı 46-55 (1 ± 0) olan katılımcılardan anlamlı şekilde daha yüksek bir farklılığa sahip olduğu belirlenmiştir.

Sonuç: H3J=KABUL

Uygulanan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre ($P<0,05$) anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır ve bu yüzden H3J hipotezi kabul edilmiştir.

Saptanan bu farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için ikinci seviye testlerinde Tukey HSD kullanılmıştır. Gruplar arasındaki farklılıkta yaşı 25-35 ($1,1890 \pm 0,53053$) olan katılımcıların, yaşı 36-45 ($1,2830 \pm 0,49526$) olan katılımcılardan anlamlı şekilde daha yüksek bir farklılığa sahip olduğu belirlenmiştir.

Sonuç: H3K=KABUL

Uygulanan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre ($P < 0,05$) anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır ve bu yüzden H3K hipotezi kabul edilmiştir. Saptanan bu farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için ikinci seviye testlerinde Tukey HSD kullanılmıştır. Gruplar arasındaki farklılıkta yaşı 25-35 ($1,1102 \pm 0,45823$) olan katılımcıların, yaşı 46-55 (1 ± 0) olan katılımcılardan anlamlı şekilde daha yüksek bir farklılığa sahip olduğu belirlenmiştir.

4.6.4.4. Katılımcıların eğitim durumuna göre önermeleri değerlendirmelerine ilişkin analizler

Eğitim düzeyine bağlı olarak katılımcıların bu önermeleri değerlendirmeleri arasında ilişki ve farklılıkları saptamak için $\alpha = 0.05$ anlamlılık düzeyinde verilerin normal dağılım sergilemesi sonucunda parametrik testlerden Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) testi uygulanmıştır. Test sonucu elde edilen farklılığı ölçmek için Tukey HSD kullanılmıştır.

- H4: Katılımcıların Eğitim durumuna göre Sürdürülebilir turizm çalışmalarına yönelik önermelerini değerlendirmesi farklılık göstermektedir.

H4A: Katılımcıların eğitim durumuna göre “Sürdürülebilir turizmin uygulanması bölgedeki turizmin gelişmesini sağlayacaktır” önermesini değerlendirmesi farklılık göstermektedir.

H4B: Katılımcıların eğitim durumuna göre “Sürdürülebilir turizm uygulamaları ve gelişimi için bölgede bir birim oluşturulmalıdır” önermesini değerlendirmesi farklılık göstermektedir.

H4C: Katılımcıların eğitim durumuna göre “Sürdürülebilir turizm bölgenin doğal, kültürel ve ekolojik değerlerinin korunmasına katkı sağlayacaktır.” önermesini değerlendirmesi farklılık göstermektedir.

H4D: Katılımcıların eğitim düzeyi yükseldikçe “Sürdürülebilir turizm ilkeleri doğrultusunda bölgenin doğal ve kültürel dokusuna uygun yeni konaklama olanaklarına ve turizm yatırımlarına izin verilmelidir.” Önermesini değerlendirmesi farklılık göstermektedir

H4E: Katılımcıların eğitim durumuna göre “Sürdürülebilir turizm için yerel halkın refahının en üst düzeye çıkarmak için istihdama katılmalarının sağlanması konusunda çalışmalar yapılması gerekir” önermesini değerlendirmesi farklılık göstermektedir.

H4F: Katılımcıların eğitim durumuna göre “Yerel girişimcilerin bölgenin doğası ve kültürü ile ilgili ürünler geliştirip satmaları konusunda desteklenmeleri Sürdürülebilir turizm çalışmalarına katkı sağlar” önermesinin değerlendirilmesi farklılık göstermektedir.

H4G: Katılımcıların eğitim durumuna göre göre “Sürdürülebilir turizmin uygulanabilmesi için bölge çalışanlarının, çevresel, sosyal, kültürel, ekonomik, kalite, güvenlik ve sağlık gibi konulardaki sorumluluklarına dair düzenli eğitim almalıdır” önermesinin değerlendirilmesi farklılık göstermektedir.

H4H: Katılımcıların eğitim durumuna göre “Sürdürülebilir turizm geleceğe yönelik bir pazarlama aracıdır” önermesinin değerlendirilmesi farklılık göstermektedir.

H4I: Katılımcıların eğitim durumuna göre “Sürdürülebilir turizmin gelişimi için sunulan hizmetler talebe göre değil arza göre yapılmalıdır.” önermesinin değerlendirilmesi farklılık göstermektedir..

H4İ: Katılımcıların eğitim düzeyine göre “sürdürülebilir turizm Cunda Adası’nın markalaşma sürecine katkı sağlar” önermesinin değerlendirilmesi farklılık göstermektedir.

H4J: Katılımcıların eğitim durumuna göre “Sürdürülebilir turizm gelişimi için tüm paydaşların (yerel halk, sivil toplum örgütleri, yerel yönetimler, kamu, turizm yöneticileri) bu sürece katılımlarının sağlanması gerekir.” önermesinin değerlendirilmesi farklılık göstermektedir.

Tablo 34. Katılımcıların eğitim durumuna göre önermeleri değerlendirmelerine ilişkin analizler

Anova

Hipotezler	Lise A.O. S.S.		Önlisans A.O S.S.		Lisans A.O. S.S.		Yüksek Lisans A.O. S.S.		Doktora A.O. S.S.		F	p
H4A	2,8070	1,10903	2,3200	1,34536	2,5773	1,25694	2,9091	1,47710	3,2500	0,50000	1,214	0,306
H4B	1,5789	,65322	1,2800	0,67823	1,3608	0,77976	1,2273	0,42893	1,0000	0,00000	1,858	0,119
H4C	1,3158	0,57190	1,4800	0,71414	1,2680	0,54991	1,0909	0,29424	1,0000	0,00000	1,779	0,134
H4D	1,5614	0,82413	1,1600	0,37417	1,1546	0,48606	1,5455	1,26217	1,0000	0,00000	4,157	0,003
H4E	1,2982	0,65370	1,5200	0,96264	1,6804	1,24621	1,3636	0,72673	1,7500	1,50000	1,419	0,229
H4F	1,263	0,4443	1,200	0,4082	1,175	0,5206	1,273	,6311	1,000	0,0000	0,550	0,699
H4G	1,3684	0,64453	1,3200	0,85245	1,2165	0,64915	1,0909	,29424	1,0000	0,00000	1,106	0,355
H4H	1,5263	0,73449	1,4400	0,96090	1,1753	0,59530	1,7727	1,15189	1,0000	0,00000	4,073	0,003
H4I	1,43860	0,65513	1,20833	0,41485	1,52577	0,76502	1,27273	0,63108	1,00000	0,00000	1,803	0,130
H4İ	1,70	0,844	1,52	1,005	1,45	0,778	1,50	0,673	1,00	0,000	1,287	0,276
H4J	1,4386	0,56750	1,2800	0,61373	1,1546	0,52718	1,3636	0,90214	1,0000	0,00000	2,398	0,052
H4K	1,1754	0,38372	1,1200	0,43970	1,0412	0,24654	1,5455	0,91168	1,0000	0,00000	6,527	0,000

Sonuç: H4A=RET.

Uygulanan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre ($P>0,05$) anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır ve H4A hipotezi reddedilmiştir. Eğitim düzeyine bağlı olarak katılımcıların bu önermeleri değerlendirmeleri arasında, her birinin tablodaki ortalama verilerine bakıldığında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Sonuç: H4B=RET

Uygulanan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre ($P>0,05$) anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır ve bu yüzden H4B hipotezi reddedilmiştir. Eğitim düzeyine bağlı olarak katılımcıların bu önermeleri değerlendirmeleri arasında her birinin tablodaki ortalama verilerine bakıldığında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Sonuç: H4C=RET

Uygulanan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre ($P>0,05$) anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır ve bu yüzden H4C hipotezi reddedilmiştir. Eğitim düzeyine bağlı olarak katılımcıların bu önermeleri değerlendirmeleri arasında her birinin tablodaki ortalama verilerine bakıldığında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Sonuç: H4D=KABUL

Uygulanan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre ($P<0,05$) anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır ve bu yüzden H4D hipotezi kabul edilmiştir. Saptanan bu farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için ikinci seviye testlerinde Tukey HSD kullanılmıştır. Gruplar arasındaki farklılıkta eğitim durumu yüksek lisans ($1,5455\pm1,26217$) olan katılımcıların, eğitim durumu doktora (1 ± 0) olan katılımcılardan anlamlı şekilde daha yüksek bir farklılığa sahip olduğu belirlenmiştir.

Sonuç: H4E=RET

Uygulanan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre ($P>0,05$) anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır ve H4E hipotezi reddedilmiştir. Eğitim düzeyine bağlı olarak katılımcıların bu önermeleri değerlendirmeleri arasında her birinin tablodaki ortalama verilerine bakıldığında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Sonuç: H4F=RET

Uygulanan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre ($P>0,05$) anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır ve bu yüzden H42 hipotezi reddedilmiştir. Eğitim düzeyine bağlı olarak katılımcıların bu önermeleri değerlendirmeleri arasında herbirinin tablodaki ortalama verilerine bakıldığında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Sonuç: H4G=RET

Uygulanan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre ($P>0,05$) anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır ve H4G hipotezi reddedilmiştir. Eğitim düzeyine bağlı

olarak katılımcıların bu önermeleri değerlendirmeleri arasında her birinin tablodaki ortalama verilerine bakıldığında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir

Sonuç: H4H=KABUL

Uygulanan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre ($P < 0,05$) anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır ve bu yüzden H4H hipotezi kabul edilmiştir.

Saptanan bu farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için ikinci seviye testlerinde Tukey HSD kullanılmıştır. Gruplar arasındaki farklılıkta eğitim durumu önlisans ($1,4400 \pm 0,96090$) olan katılımcıların, eğitim durumu doktora (1 ± 0) olan katılımcılardan anlamlı şekilde daha yüksek bir farklılığa sahip olduğu belirlenmiştir.

Sonuç: H4I=RET

Uygulanan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre ($P > 0,05$) anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır ve bu yüzden H4I hipotezi reddedilmiştir. Eğitim düzeyine bağlı olarak katılımcıların bu önermeleri değerlendirmeleri arasında her birinin tablodaki ortalama verilerine bakıldığında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Sonuç: H4İ=RET

Uygulanan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre ($P > 0,05$) anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır ve H4İ hipotezi reddedilmiştir. Eğitim düzeyine bağlı olarak katılımcıların bu önermeleri değerlendirmeleri arasında her birinin tablodaki ortalama verilerine bakıldığında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir

Sonuç: H4J=RET

Uygulanan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre ($P > 0,05$) anlamlı farklılığa rastlanmamıştır ve H4J hipotezi kabul reddedilmiştir. Eğitim düzeyine bağlı olarak katılımcıların bu önermeleri değerlendirmeleri arasında her birinin tablodaki ortalama verilerine bakıldığında anlamlı bir farklılık olmadığı tespit edilmiştir.

Sonuç: H4K=KABUL

Uygulanan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre ($P<0,05$) anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır ve bu yüzden H4K hipotezi kabul edilmiştir. Saptanan bu farklılıkların hangi gruplar arasında olduğunu tespit etmek için ikinci seviye testlerinde Tukey HSD kullanılmıştır. Gruplar arasındaki farklılıkta eğitim durumu yüksek lisans ($1,4400\pm0,96090$) olan katılımcıların, eğitim durumu doktora (1 ± 0) olan katılımcılardan anlamlı şekilde daha yüksek bir farklılığa sahip olduğu belirlenmiştir.

4.6.4.5. Katılımcıların medeni durumuna göre önermeleri değerlendirmelerine ilişkin analizler

Medeni duruma bağlı olarak katılımcıların önermeyi değerlendirmeleri arasında anlamlı bir ilişki veya fark olup olmadığını belirlemek için $\alpha=0.05$ anlamlılık düzeyinde testler uygulanmıştır. Hipotezler ve elde edilen sonuçlar aşağıda verilmiştir

- **H5:** Katılımcıların medeni durumuna göre Sürdürülebilir turizm çalışmalarına yönelik önermeleri değerlendirmesi farklılık göstermektedir.

H5A: Katılımcıların medeni durumuna göre “Bölgenin turizm potansiyeli şimdiye kadar tam olarak değerlendirilmiştir.” önermesini değerlendirilmesi farklılık göstermektedir

H5B: Katılımcıların medeni durumuna göre “Sürdürülebilir turizmin uygulanması bölgedeki turizmin gelişmesini sağlayacaktır” önermesini değerlendirmesi farklılık göstermektedir.

H5C: Katılımcıların medeni durumuna göre “Sürdürülebilir turizm uygulamaları ve gelişimi için bölgede bir birim oluşturulmalıdır” önermesini değerlendirmesi farklılık göstermektedir.

H5D: Katılımcıların medeni duruma göre “Sürdürülebilir turizm bölgenin doğal, kültürel ve ekolojik değerlerinin korunmasına katkı sağlayacaktır.” önermesini değerlendirmesi farklılık göstermektedir.

H5E: Katılımcıların medeni duruma göre “Sürdürülebilir turizm ilkeleri doğrultusunda bölgenin doğal ve kültürel dokusuna uygun yeni konaklama olanaklarına ve turizm yatırımlarına izin verilmelidir.” önermesini değerlendirmesi farklılık göstermektedir.

H5F: Katılımcıların medeni durumuna göre “Sürdürülebilir turizm için yerel halkın refahının en üst düzeye çıkarmak için istihdama katılmalarının sağlanması konusunda çalışmalar yapılması gerekir” önermesini değerlendirmesi farklılık göstermektedir.

H5G: Katılımcıların medeni duruma göre “Yerel girişimcilerin bölgenin doğası ve kültürü ile ilgili ürünler geliştirip satmaları konusunda desteklenmeleri Sürdürülebilir turizm çalışmalarına katkı sağlar” önermesini değerlendirmesi farklılık göstermektedir.

H5H: Katılımcıların medeni durumuna göre “Sürdürülebilir turizmin uygulanabilmesi için bölge çalışanlarının, çevresel, sosyal, kültürel, ekonomik, kalite, güvenlik ve sağlık gibi konulardaki sorumluluklarına dair düzenli eğitim almalıdır” önermesini değerlendirmesi farklılık göstermektedir.

H5I: Katılımcıların medeni durumuna göre “Sürdürülebilir turizm geleceğe yönelik bir pazarlama aracıdır” önermesini değerlendirmesi farklılık göstermektedir.

H5J: Katılımcıların medeni duruma göre “Sürdürülebilir turizmin gelişimi için sunulan hizmetler talebe göre değil arza göre yapılmalıdır.” önermesini değerlendirmesi farklılık göstermektedir.

H5J: Katılımcıların medeni durumuna göre “sürdürülebilir turizm Cunda Adası’nın markalaşma sürecine katkı sağlar” önermesini değerlendirmesi farklılık göstermektedir.

H5K: Katılımcıların medeni durumuna göre “Sürdürülebilir turizm gelişimi için tüm paydaşların (yerel halk, sivil toplum örgütleri, yerel yönetimler, kamu, turizm yöneticileri) bu sürece katılımlarının sağlanması gerekir.” önermesini değerlendirmesi farklılık göstermektedir.

Tablo 35. Katılımcıların Medeni durumuna göre önermeleri değerlendirmelerine ilişkin Analizler

T testi Analizi

Hipotezler	Evli A.O. S.S.		Bekar A.O. S.S.		F	p
H5A	2,5914	1,22684	2,7143	1,26938	-0,701	0,597
H5B	1,4946	,70130	1,3036	,69541	1,951	,082
H5C	1,3656	,67220	1,2143	,43348	1,945	,000
H5D	1,4409	,77266	1,1964	,65539	2,451	,000
H5E	1,5376	1,0060	1,5089	1,0653	,197	,929
H5F	1,226	,5542	1,196	,4419	,409	,422
H5G	1,2688	,62797	1,2411	,66095	,306	,851
H5H	1,4839	,86744	1,2679	,68421	1,993	,001
H5I	1,2934	,54547	1,5357	,77026	-2,538	,000
H5İ	1,65	,880	1,43	,744	1,909	0,275
H5J	1,3333	,66485	1,2143	,54407	1,410	,021
H5K	1,1613	,42453	1,1250	,46741	,577	,339

Sonuç: H5A=RET

Uygulanan t testi analizi sonuçlarına göre ($t=-$ $P>0,05$) anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır ve H5A hipotezi reddedilmiştir. Anlamlılık düzeyi bağımsız iki grup significant değerinin 0,05 ‘ten büyük olması bir farklılık olmadığını göstermektedir

Sonuç: H5B=RET

Uygulanan t testi analizi sonuçlarına göre ($t=-1,951$ $P>0,05$) anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır ve bu yüzden H5B hipotezi reddedilmiştir. Anlamlılık düzeyi bağımsız iki grup significant değerinin 0,05 ‘ten büyük olması bir farklılık olmadığını göstermektedir. Evli katılımcıların bu önermeye yönelik algılarının (O:1,4946), bekar katılımcıların algıları(O:1,3036) ile anlamlı bir ilişki içerisinde olduğunu göstermektedir.

Sonuç: H5C=KABUL

Uygulanan t testi analizi sonuçlarına göre ($t=-1,945$ $P<0,05$) anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır ve bu yüzden H5C hipotezi kabul edilmiştir. Anlamlılık düzeyi

bağımsız iki grup significant değerinin 0,05 ‘ten küçük olması Evli ve Bekar gruplar arasında bir farklılık olduğunu göstermektedir. Evli katılımcıların bu önermeye yönelik algılarının (O:1,3656), bekar katılımcıların algıları(O:1,2143) ile anlamlı bir farklılık içerisinde olduğunu göstermektedir.

Sonuç: H5D=KABUL

Uygulanan t testi analizi sonuçlarına göre ($t=-2,451$ $P<0,05$) anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır ve bu yüzden H5D hipotezi kabul edilmiştir. Anlamlılık düzeyi bağımsız iki grup significant değerinin 0,05 ‘ten küçük olması Evli ve Bekar gruplar arasında bir farklılık olduğunu göstermektedir. Evli katılımcıların bu önermeye yönelik algılarının (O:1,4409), bekar katılımcıların algıları(O:1,1964) ile anlamlı bir farklılık içerisinde olduğunu göstermektedir

Sonuç: H5E=RET

Uygulanan t testi analizi sonuçlarına göre ($t=0,197$ $P>0,05$) anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır ve bu yüzden H5E hipotezi reddedilmiştir. Anlamlılık düzeyi bağımsız iki grup significant değerinin 0,05 ‘ten büyük olması Evli ve Bekar gruplar arasında bir farklılık olmadığını göstermektedir. Evli katılımcıların bu önermeye yönelik algılarının (O:1,4409), bekar katılımcıların algıları(O:1,1964) ile anlamlı bir ilişki içerisinde olduğunu göstermektedir.

Sonuç: H5F=RET

Uygulanan t testi analizi sonuçlarına göre ($t=-0,409$ $P>0,05$) anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır ve bu yüzden H5F hipotezi reddedilmiştir. Anlamlılık düzeyi bağımsız iki grup significant değerinin 0,05 ‘ten büyük olması Evli ve Bekar gruplar arasında bir farklılık olmadığını göstermektedir. Evli katılımcıların bu önermeye yönelik algılarının (O:1,226), bekar katılımcıların algıları (O:1,196) ile anlamlı bir ilişki içerisinde olduğunu göstermektedir

Sonuç: H5G=RET

Uygulanan t testi analizi sonuçlarına göre ($t=-0,306$ $P>0,05$) anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır ve bu yüzden H5G hipotezi reddedilmiştir. . Anlamlılık

düzeyi bağımsız iki grup significant değerinin 0,05 ‘ten büyük olması Evli ve Bekar gruplar arasında bir farklılık olmadığını göstermektedir. Evli katılımcıların bu önermeye yönelik algılarının (O:1,2688), bekar katılımcıların algıları (O:1,2411) ile anlamlı bir ilişki içerisinde olduğunu göstermektedir

Sonuç: H5H=KABUL

Uygulanan t testi analizi sonuçlarına göre ($t=1,993$ $P<0,05$) anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır ve bu yüzden H5H hipotezi kabul edilmiştir. Anlamlılık düzeyi bağımsız iki grup significant değerinin 0,05 ‘ten küçük olması Evli ve Bekar gruplar arasında bir farklılık olduğunu göstermektedir. Evli katılımcıların bu önermeye yönelik algılarının (O:1,4839), bekar katılımcıların algıları(O:1,2679) ile anlamlı bir farklılık içerisinde olduğunu göstermektedir

Sonuç: H5I=KABUL

Uygulanan t testi analizi sonuçlarına göre ($t=-2,538$ $P<0,05$) anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır ve bu yüzden H5I hipotezi kabul edilmiştir. Anlamlılık düzeyi bağımsız iki grup significant değerinin 0,05 ‘ten küçük olması Evli ve Bekar gruplar arasında bir farklılık olduğunu göstermektedir. Evli katılımcıların bu önermeye yönelik algılarının (O:1,29348), bekar katılımcıların algıları(O:1,53571) ile anlamlı bir farklılık içerisinde olduğunu göstermektedir.

Sonuç: H5İ=RET

Uygulanan t testi analizi sonuçlarına göre ($t=-1,909$ $P>0,05$) anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır ve bu yüzden H5İ reddedilmiştir.

Anlamlılık düzeyi bağımsız iki grup significant değerinin 0,05 ‘ten büyük olması Evli ve Bekar gruplar arasında bir farklılık olmadığını göstermektedir. Evli katılımcıların bu önermeye yönelik algılarının (O:1,65), bekar katılımcıların algıları (O:1,43) ile anlamlı bir ilişki içerisinde olduğunu göstermektedir

Sonuç: H5J=KABUL

Uygulanan t testi analizi sonuçlarına göre ($t=1,410$ $P<0,05$) anlamlı bir farklılığa rastlanmıştır ve bu yüzden H59 hipotezi kabul edilmiştir. Anlamlılık düzeyi bağımsız iki grup significant değerinin 0,05 ‘ten küçük olması Evli ve Bekar grupları arasında bir farklılık olduğunu göstermektedir. Evli katılımcıların bu önermeye yönelik algılarının ($O:1,4839$), bekar katılımcıların algıları($O:1,2679$) ile anlamlı bir farklılık içerisinde olduğunu göstermektedir

Sonuç: H5K=RET

Uygulanan t testi analizi sonuçlarına göre ($t=,577$ $P>0,05$) anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır ve bu yüzden H6K hipotezi reddedilmiştir. Anlamlılık düzeyi bağımsız iki grup significant değerinin 0,05 ‘ten büyük olması Evli ve Bekar grupları arasında bir farklılık olmadığını göstermektedir. Evli katılımcıların bu önermeye yönelik algılarının ($O:1,2688$), bekar katılımcıların algıları ($O:1,2411$) ile anlamlı bir ilişki içerisinde olduğunu göstermektedir.

Tablo 36. Hipotez Testlerinin Sonuçları

Hipotezler	Kabul/Red
H1: Katılımcıların cinsiyetine göre Sürdürülebilir turizm çalışmalarına yönelik değerlendirmeleri farklılık göstermektedir.	RET
H2: Katılımcıların yaş grubuna göre Sürdürülebilir turizm çalışmalarına yönelik değerlendirmeleri farklılık göstermektedir.	RET
H3: Katılımcıların gelir düzeyine göre Sürdürülebilir turizm çalışmalarına yönelik değerlendirmeleri farklılık göstermektedir.	KABUL
H4: Katılımcıların eğitim durumuna göre Sürdürülebilir turizm çalışmalarına yönelik değerlendirmeleri farklılık göstermektedir.	RET
H5: Katılımcıların medeni durumuna göre Sürdürülebilir turizm çalışmalarına yönelik değerlendirmeleri farklılık göstermektedir.	RET

SONUÇ VE ÖNERİ

Sanayileşmenin ve insan nüfusunun artması günümüz dünyasında kaynakların ve çevrenin yok olması tehlikesi ile karşı karşıya kalması sürdürülebilirlik kavramının önemini arttırmıştır. İşletmeler için mal ve hizmet üretimi sonucu elde edilen kar başarı ölçütü olarak tek başına yeterli görülmemektedir. Artık şirketlerin performans değerlendirilmesinin sadece finansal raporlara bağlı kalarak değil, finansal olmayan raporlar olarak adlandırılan sürdürülebilirlik raporları da dikkate alınarak yapılması gerekmektedir.

Sonuç itibari ile bu çalışmada sürdürülebilirlik kavramı turizm kapsamında ele alınmış, tüm çevre boyutu ile ilişkisi değerlendirilmiş ve turizmin en önemli paydaşlarından olan turistin yani hizmeti talep eden ve kullanan kişilerin sürdürülebilir turizme karşı duyarlılığı ölçülmüştür.

Hızla büyüyen turizm sektörünün bağımlı olduğu doğal ve kültürel kaynakların korunması sürdürülebilir turizmin gelişmesinin sağlanabilmesi için, tarihi ve kültürel zenginliklerin ve yerel kültürün korunması ve bölge halkının turizm ekonomisinden aldığı payın artırılması gerekmektedir. Türkiye için turizmde önemli olan, dünya turizmine düşen pastadan fazlaca pay alabilmektir. Sektörün niteliksel ve sürdürülebilir olarak gelişiminin desteklenmesi halinde bu bize küresel rekabette avantaj sağlayacaktır.

Türkiye'nin turizm potansiyelinin daha tam anlamıyla kullanıldığına ve farkına varıldığına düşünmemekteyim. İlahi dinlerin doğuşuna ev sahipliği yapmış birçok uygarlığın kuruluşuna ve bitişine tanıklık etmiş Anadolu'nun sadece deniz-kum-güneş turizmine dayalı kitle turizmine hapsedilmesi, diğer turizm alternatiflerinden yararlanamaması gerçekten üzücüdür. Kültür ve tarih turizmi, doğa ve yayla turizmi, kamp turizmi, inanç turizmi gibi alternatif turizm çeşitlerinde en ön sıralarda yer alması gerekirken istediğimiz turizm performansını maalesef sergileyemiyoruz. Birçok ülkenin geçim kaynağı yalnız turizm olurken biz bu potansiyeli tam olarak değerlendiremiyoruz. Bunun nedeni sadece kolayca kaçarak sahil turizmine önem vermemiz, diğer turizm alternatiflerin pazarlamasını iyi yapamamak ya da yeterince

önem vermemektir. Tüm paydaşların katılacağı ortak bir bilinçle bölgesel sürdürülebilir turizm politikalarıyla bu hedeflere ulaşmak hiç de çok zor değil.

Kiliseleri, manastırları kendine has mimari yapısı ile bir tarihi müze görüntüsünde olan Cunda Adası, eşsiz kamp alanları, doğası ve yeme içme kültürü ile de birçok turizm çeşidini bünyesinde barındırmaktadır. Bu kadar geniş bir turizm yelpazesine sahip olan Cunda Adası için hedeflenen turizm istenilen seviyede değildir.

Bu ankette ele alınan Cunda Adası'nın sürdürülebilir turizm açısından değerlendirmeye alınmış, anket sonuçlarından elde edilen bulgulara göre neler yapılması gerektiği hakkında ipuçları yakalamaya çalışılmıştır. Araştırma sonucuna baktığımızda deniz-kum-güneş üçlüsünden oluşan turizm anlayışının değiştirilmesine yardım etmektir.

Anketlerden çıkan sonuçlara baktığımızda katılımcıların Cunda Adası'nın sürdürülebilir turizm potansiyelinin henüz tam olarak değerlendirilemediği sonucu çıkmıştır. Bu potansiyeli tam olarak ortaya çıkarmak için sürdürülebilir turizme uygun pazarlama stratejileri geliştirilerek çalışmalar yapılabilir.

Anketten çıkan diğer bir çarpıcı sonuç alternatif turizm çeşitli olarak kültür ve tarih turizmi, doğa ve kamp turizmi üzerinde durularak bu alanlarda çalışmalar yaparak iy bir sonuç elde edebiliriz. Zira Cunda Adası'nın sadece deniz-kum-güneş turizmine hapsedilmesi bu adaya yapılmış çok büyük bir haksızlık olur.

Alternatif turizm yollarıyla turizmdeki sezonluk sorununun çözülmesi gerekmektedir. Bölge halkının turizmden daha fazla yararlanabilmesi için turistik işletmelerin oda kahvaltı veya yarım pansiyon hizmeti sunulması gerekmektedir. Çünkü Her şey dahil sistemi tüketimi arttırmakta israfa neden olarak aslında maliyetleri de arttırmaktadır. Sürekli ye iç mantığı ile turisti otele hapsetmekte, yerel halk ile ve bölge kültürünü tanıma fırsatı vermemektedir. Sürdürülebilir turizm uygulamaları kapsamında bu sistemin uygulanması gerekmektedir.

Anketteki diğer bir sonuç sürdürülebilir turizm uygulamalarında itici güç olarak nitelendirdiğimiz yönlendirici ve denetleyici mekanizma olarak katılımcılar görüşlerini yerel yönetimler ve devlet olarak belirtmişlerdir. Aslında turizm ve

çevresini oluşturan tüm paydaşların bu sürece katılmaları değerlendirilmesinde çok yüksek bir sonuç çıkmıştır. Bu politikaların uygulanmasında ve başarıya ulaşmasında ortak bir dil ve hedef belirlenmesi gerekir.

Cunda Adası'nda uygulanacak bir sürdürülebilir turizm çalışmaları bu bölgede başarıya ulaşsa bile diğer bölgelerde uygulanabilir olduğu anlamına gelmez. Her bölgenin kendine ait bir turizm dinamiği vardır. Bundan dolayı bölgesel turizmciliğin yanı sıra sürdürülebilir turizm politikaları da bölgelere göre değişmek ve şekillenmektedir.

Bunlara ek olarak sürdürülebilir turizm eğitim programları düzenlenerek doğal, kültürel ve sosyal çevre bilincinin artırılması, yerel halkın sahip olduğu kültürü ve turistik rünü sunmasına yardımcı olacak istihdamın yaratılmasını sağlamak.

Sürdürülebilirlik ve sürdürülebilir turizmin boyutları olan çevresel, kültürel, ekonomik ve sosyal kalkınmanın sağlanabilmesi için insanların ve işletmelerin uygulamaları ölçülmeli ve denetlenmeye tabi tutulmalıdır. Çevrenin korunması ve sosyal kalkınma için konaklama işletmelerine yeni kurallar getirilmesi ve bunların uygulanması sağlanmalıdır. Sürdürülebilir turizm uygulamalarının yaygınlaşması yerel yönetimler tarafından teşvik edilmelidir.

Sürdürülebilir turizmin başarıya ulaşması için devamlılığının sağlanması, gerekli önlemlerin alınabilmesi için sürekli izlenmesi ve elde edilen sonuçların da değerlendirilmesi gerekmektedir. Ayrıca sürdürülebilir uygulamalarında geri bildirimlere önem vermeliyiz.

Artık sürdürülebilir kalkınma ilkeleri tüm turizm paydaşları tarafından kabul görüp uygulanmaya başlamıştır. Türkiye'nin bu alanda hakettiği payı alabilmesi ve bu başarının devamlılığının sağlanabilmesi için turizmde başı çeken bölgelerde bu çalışmaların elzem bir şekilde yapılması gerekir

KAYNAKÇA

- Akgül, U.,(2010). Sürdürülebilir Kalkınma: Uygulamalı Antropolojinin Eylem Alanı. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Antropoloji Dergisi, 24: 135-159
- Akpınar, S, (2003), “Türkiye’nin turizm Merkezlerinde Eko Turizm Yaklaşımları”,
- AKŞİT, S., (2007), “Doğal ortam duyarlılığı açısından Sürdürülebilir Turizm”, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, sayı 23,No:2, S,441-460
- Altuntaş, C. ve Türker, D. 2012. Sürdürülebilirlik Tedarik Zincirleri: Sürdürülebilirlik Raporlarının İçerik Analizi. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 14(3): 39-64.
- Altuntug, N., (2009). “Sürdürülebilir Müşteri Değerinin Psikolojik ve Sosyolojik Boyutu: Bireysel Ve Toplumsal Karakter”, Cumhuriyet Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, 10(2): 1-17.
- Bansal,P.,”Evolving Sustainability: A Longitudinal Study of Sustainable Development”, Strategic Management Journal, Sayı 26,2004,s.198
- Bay BAHAR, Ozan (2007). “Bölgesel Kalkınmada Turizm Sektörünün Ekonomik Açıdan Yeri ve Önemi”, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 19, s.5. er, M. Zekai, Turizme Giriş, İstanbul, 1992.
- Becker, B. (1997), “Sustainability Assessment: A Review of Values, Concepts and Methodological Approaches”, Washington: Consultative Group of International Agricultural Research,2.
- Beyhan, Ş.G. ve Ünügör, S.M. (2005), “Çağdaş Gereksinimler Bağlamında Sürdürülebilir Turizm ve Kimlik Modeli”, İTÜ dergisi, Sayı:4, No:2,79.
- Blances,F.J., Gonzales M., Oyola M.L. ve Perez F.,(2010), “The Assessment of Sustainable Tourism: Application to Spanish Coastal Destinations”, Ecological Indicators, Sayı:10, s.484-492
- Bozlağan, R. 2005. Sürdürülebilir Gelişme Düşüncesinin Tarihsel Arka Planı. Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi, 50:1011-1028
- Cansever, Meltem (2003). Nil Yüzbaşıoğlu, Burçin Ünlü (Ed.). *Türkiye Gezi Kitaplığı - Ayvalık-Altınoluk*. Boyut Yayınları. s. 22.
- Cinnioğlu, H. (2015). Sürdürülebilir ekonomik kalkınma kapsamında ekoturizmin çevre üzerindeki etkilerinin eleştirel bir bakış açısıyla incelenmesi. Namık Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Metinleri, No: 03, 1
- Cüce, H. Ve Bakan G., (2009),”Sürdürülebilir Su Kaynakları Yönetimi Açısından Uzaktan Algılama ve Coğrafi Bilgi Sistemlerinin Önemi”, İzmir; TMMOB Coğrafi Bilgi Sistemleri Kongresi.

- Çalışkan, A. Ö. 2012. İşletmelerde Sürdürülebilirlik ve Muhasebe Mesleği İlişkisi. Mali Çözüm Dergisi, Temmuz-Ağustos, (112): 133-160.
- Das, N., Sen, M. and Pattanayak, J.K. 2008. Assessment of Students Perception Towards Developing A Course in Environmental Accounting. International Journal of Accounting & Information Management, 16 (2):122-139.
- De Simone, L., Popoff, F.; “Eco efficiency: The Business Link to Sustainable Development”, Massachusetts, MIT Press,2000, s.3
- Demirel, H.,2010 s.69-73
- Dinç, H.,1995, “Kitle turizmine Dönüşük Politikaların Faturası ve Karşı Tepki: Alternatif Turizm arayışları, Sürdürülebilirlik Turizm:Turizm planlamasına Ekolojik yaklaşım, Türkiye’de 19. Dünya Şehircilik Günü Kolokyum, Alanya M.S.Ü Şeh. Böl., s.108-117
- Duran, Erol (2009). Sürdürülebilir Turizm Kapsamında Toplumsal ve Kültürel Kimliğin Korunması: Gökçeada Örneği. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Edgell, David L. 2016. Managing Sustainable Tourism, Routledge, Oxon, UK.
- Erdem, D., Yanmaz, M., Ertem, M. E., ve Karakaya, G. B 2004. Sürdürülebilir Kalkınma ve Demir Çelik Sektörü. <http://emre.ertem.googlepages.com/ErtemSK.pdf>
- Erdoğan, N. Editörler: Reyhan, H., Mutlu, A., Doğan, H., H. ve Reyhan, A., S.(2014). *Sosyal Çevre Bilimleri: Ekoturizm Turizm, Çevre ve Sürdürülebilirlik*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Erşan, R.,Demiraslan, D. ,Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Haziran 2020, 21(1), 187-213 DOI: 10.17494/ogusbd.763605
- Eş, A. 2008. Sürdürülebilirlik ve Firma Üzerinde Sürdürülebilirlik Performans Ölçümü. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bolu.
- Fernando Vera Rebollo ve Josep A. Ivars Baidal, (2003) Measuring Sustainability in a Mass Tourist Destination: Pressures, Perceptions and Policy Responses in Torrevieja, Spain, Journal of Sustainable Tourism, 11(2), 181-203.
- Fokialı, P., Xanthakou Y., Tatlıdil R., Tatlıdil E. ve Kaila M., (2005), “Tourism and Sustainable Development Strategies in Rhodes:
- Göker, S. düşünüyorum dergisi, kaygı.2016, kurumsal sürdürülebilirlik
- Gunn, C. A. ve Var, T., 1994 Tourism Planning; Basics, Concepts, Cases, Fourth edition, Routledge pres, New York

Harris, J.M. 2000. Basic Principles of Sustainable Development. Bawa, K.S. and Seidler, R. (Eds.), Dimensions of Sustainable Development, Oxford: Eolss Publishers, 1: 21-39.

Himmetoğlu, B., 1992, "What Is Soft Tourism", Architecture of Soft Tourism Seminar, Y.T.Ü. Mim. Fak. Ve K.T.Ü. Mim Böl., Trabzon, s.201,202,203

Holiday, C., Schmidheiny, S., Watts, P.; "Walking the Talk: The Business Case for Sustainable Development", California, Greenleaf Publishing, 2002, s.14)

http://earthsummit.ca/earth_summit_history_past_documents (Erişim, 19/12/2020).

http://earthsummit.ca/earth_summit_history_past_documents (Erişim, 19/02/2020).

<http://tr.wikipedia.org/wiki/cunda> (Erişim tarihi, 19.12.2020)

http://www.balikesir.gen.tr/Ayvalik_adaları (Erişim, 10.10.2020)

<http://www.airbnb.com.tr> (Erişim tarihi, 12.09.2021)

<http://www.anatolianpr.com> (Erişim, 20.11.2020)

<http://www.arkeodenemeler.blogspot.com> (Erişim, 01.12.2020)

<http://www.ayvalikturizmdanismaburos.ktb.gov.tr> (Erişimi, 10.01.2021)

<http://www.balnet.net/> (Erişim, 19/12/2020).

<http://www.blog.flypgs.com> (Erişim, 01.10.2020)

http://www.cundadan.com/ayisiği_manastiri.html (Erişim, 29.12.20209).

<http://www.cundarehberim.com> (Erişim tarihi, 11.09.2020)

<http://www.ekolojist.net> (Erişim, 20.11.2020)

<http://www.gelecekturizmde.com> (Erişim, 29.12.2020).

<http://www.gelecekturizmde.com> (Erişim, 10.01.2021)

<http://www.gezenek.com> (Erişim, 01.10.2020)

<http://www.izmirdergisi.com.tr> (Erişim, 17.12.2020)

<http://www.kentli.org/makale/sibel.htm>), Erişim tarihi: 30.1.2020

<http://www.kulturportali.gov.tr> (Erişim, 01.11.2020)

<http://www.mavibayrak.org.tr> (Erişim tarihi, 12.10.2020)

<http://www.mfa.gov.tr/sürdürülebilir-kalkınma.tr.mfa> (Erişim, 19/12/2020)..

- <http://www.mfa.gov.tr/sürdürülebilir-kalkınma.tr.mfa> (Erişim,19/11/2020).
- <http://www.neredekal.com>(Erişim, 01.10.2020)
- <http://www.otelplus.net3>(Erişim, 01.10.2020)
- <http://www.Radyofm.com>. Ayvalık Adaları- Tabiat Parkı(Erişim tarihi,11.10.2020)
- <http://www.radyofm.com/ayvalıkadaları/tabiatparkı> (Erişim,15.12.2020)
- <http://www.rmkmuseum.org.tr>(Erişim, 01.10.2020)
- <http://www.rotasenin.com>.(
- <http://www.tarihiyapi.net>(Erişim tarihi,12.10.2020)
- <http://www.tedcreative.com>(Erişim, 01.10.2020)
- <http://www.unsdsn.boun.edu.tr>.(Erişim ,01.05.2021)
- Hunter, C. (1997). “Sustainable Tourism As An Adaptive Paradigm”, Annals Of Tourism Resarch, Vol.2, No.4, S.850-867. Printed In Great Britian.
- HUYBERS, A.T.VE BENNETT, B. .1. (2003), "Inter-Firm Cooperation at Nature-Based Tourism Destinations", Journal of Socio-Economics, Vol. 32, pp. 571-587.
- İnceoğlu, N., Önder, D., Çolakoğlu, B., Tong, T.,1992, “Architectural Issues of the Soft Tourism”, Architecture of Soft Torism Seminar, Y.T.Ü. Mim. Fak. Ve K.T.Ü. Mim. Böl., Trabzon, s.36,37,38,39
- Kahraman, Nüzhet ve Oğuz Türkay (2012). Turizm ve Çevre. Ankara: Detay Yayıncılık
- Kaya Y. ve Bıçkık, D. 2006. Sürdürülebilirlik Argümanı ve Derin Ekolojik İtiraz. İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 8(3): 231-249
- KELEŞ, Ayşegül (2003). “Sürdürülebilir Turizm Planlaması ve Türkiye’de Yat Turizmine Ekolojik Yaklaşım”, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kamu Yönetimi ve Siyaset Bilimi Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, Ankara
- KIZILBOĞA, R. ve BATAL, S. (2012). “Türkiye’ de Çevre Sorunlarının Çözümünde Yerel Yönetimlerin Rolü ve Önemi”, Mustafa Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 9(20): 191-212.
- Koç Baçaran, Y. (2017). Sosyal bilimlerde örnekleme kuramı. Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, 5
- Kula, E. 1998. History of Environmental Economic Thought. London: Routledge, 147-154.

- Kuntay, O. ,2004, Sürdürülebilir Turizm Planlaması, Ankara:Alp Yayınevi
- Kuşat, N. 2012. Sürdürülebilir İşletmeler İçin Kurumsal Sürdürülebilirlik ve İçsel Unsurları. Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi, 14(2): 227-242.
- Kuter N. Ve Ünal H. E.(2009), “Sürdürülebilirlik kapsamında Eko turizmin Çevresel, Ekonomik ve Sosyo-Kültürel Etkileri”, Kastamonu Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi, Sayı:9,No:2, S.146-156
- Lansing Paul and Paul De Vries (2007). Sustainable Tourism: Ethical Alternative or Marketing Ploy?. Journal of Business Ethics, Volume: 72, No.:1, pp.: 77-85
- Lickorish, Leonard J., Jenkins, Carson L., An Introduction To Tourism, İngiltere, 1997:12
- Mazilu, Mirela. (2010). “Sustainable Tourism of Destination, Imperative Triangle Among: Competitiveness, Effective Management and Proper Financing”, ss.5-35,
- Meadows, D. H., Meadows, D. L., Randers J. and Behrens W. W. 1972. The Limits to Growth: A Report for the Club of Rome’s Project on The Predicament of Mankind. New York: Universe Books, 45-53
- Munier, Nolbert. Introduction to Sustainability: Road to a Better Future, Springer , Dordrecht, 2005
- Müller, H. (199), “The Thorny Path Sustainable Tourism Development”, Journal of Sustainable Tourism, 177
- Ovalı, Pınar Kısali (2007). Kitle Turizmi ve Ekolojik Turizmin Kavram, Mimari ve Çevresel Etkileri Bakımından Karşılaştırılması. Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi E-Dergisi, Cilt: 2, Sayı: 2, ss.: 64-79.
- OVALI,P. K., 2002, “Kitle Turizmi ve Ekolojik Turizm”, T.Ü.Fen Bilimleri Enstitüsü, Doktora Programı, Mimari Eleştiri Dersi Çalışması, Edirne, s. 9,20,24,25,26
- Özdemir, Z. ve Pamukçu, F. 2016. Kurumsal Sürdürülebilir Raporlama Sisteminin Borsa İstanbul Sürdürülebilirlik Endeksi Kapsamındaki İşletmelerde Analizi. Mali Çözüm Dergisi, Mart-Nisan, 134: 13-35.
- Özgüç, Nazmiye: Turizm Coğrafyası, İstanbul,2003
- PALICH, Natasha ve EDMONDS, Angelique (2013). “Social Sustainability: Creating Places and Participatory Processes That Perform Well for People”, Environment Design Guide, 78, 1-13.
- Report of the World Commission on Environment and Development,2014
- Selimoğlu, Ö.(2004), “Dünyada ve Türkiye’de Eko Turizm”, İstanbul Ticaret Odası, Etüt ve Araştırma Şubesi.

- Sevim,C.,”Geçmişten Günümüze Enerji Güvenliği ve Paradigma Değişimleri”, Stratejik Araştırma Dergisi, 2009, Sayı:13, s.100.
- Sezgin, Mete ve Abdullah Karaman (2008). Turistik Destinasyon Çerçevesinde Sürdürülebilir Turizm Yönetimi ve Pazarlaması. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı: 19, ss.: 429-437.
- Sisaye, S. 2011. Ecological Systems Approaches to Sustainability and Organizational Development: Emerging Trends in Environmental and Social Accounting Reporting Systems. Leadership & Organization Development Journal, 32 (4):379-398
- Smith, B.G., ve Ley, D.,(2009), “Sustainable Tourism and Clean Water Project for Two Guatemalan Communities: A Case Study” , Science Direct, Sayı:248, s.225-232
- Swarbrooke, J. (1999). Sustainable Tourism Management. New York: CABI Publishing.
- SWARBROOKE, J. and HORNER, S. (2001), Consumer Behaviour in Tourism, Scd. Press. Britain
- Tosun, Cevat, (2001). “Challenges Of Sustainable Tourism Development In The Developing World: The Case Of Turkey”, Tourism Management, s. 289-303, Elsevier Science Ltd
- Tunçluer,H., (2010),Sürdürülebilirlik,7-8
- Tutulmaz, O. ,2012. Sürdürülebilir Kalkınma: Sürdürülebilirlik İçin Bir Çözüm Vizyonu..
- Tüm, K. 2014. Kurumsal Sürdürülebilirlik ve Muhasebeye Yansımaları: Sürdürülebilirlik Muhasebesi. Akademik Yaklaşımlar Dergisi, 5(1): 58-81.
- Türk Sanayicileri ve İş İnsanları Derneği (2012)
- VALLANCE, Suzanne (2011). “What Is Social Sustainability? A Clarification of Concepts”, Geoforum, 42, 342-348.
- Voigt, Christina, Sustainable Development As A Principle Of International Law, Holland, 2009.
- WCED,” Our Common Future”, Towards to Sustainability-Bölüm:2,s:9).
- WOODCRAFT, Saffron ve diğerleri (2011). Design For Social Sustainability A Framework For Creating Thriving New Communities
- Yıkılmaz, R.F. 2011. Sürdürülebilir Kalkınmanın Ölçülmesi ve Türkiye İçin Yöntem Geliştirilmesi Uzmanlık Tezi. DPT Yayınları.

Yılmaz, B. S. ve Yumuk, Y. (2013), Türk turizm pazarında çevreye duyarlı bir eğilim: “yeşil yıldız” uygulaması ve yeşil yıldız sahibi otel işletmeleri üzerine bir değerlendirme, 14. Ulusal Turizm Kongresi, 1288-1300, Kayseri.

Yılmaz, Ğ., A., Ünal, A. ve Çakır, G. (2015). Sürdürülebilir turizm literatürü üzerine bir değerlendirme: Türkiye bağlamı. *Mesleki Bilimler Dergisi*, 4(2), 55-83.

Yorulmaz, Ahmet,1991,Ayvalık’ı gezerken.

EKLER

EK-1. Araştırmada kullanılan anket formu

Bu araştırmamız sürdürülebilir turizmin ve çevre ile ilişkisini inceleyen bir anket çalışmasıdır.

Değerli Katılımcı,

Atılım Üniversitesi – İşletme Yüksek Lisans programı için hazırlanan bu akademik çalışma Tez için kullanılacak olup, kişisel bilgiler üçüncü şahıslar ile kesinlikle paylaşılmayacaktır. Yaklaşık 4-5 dakika sürecek bu ankete katkı sağladığınız için teşekkür ederiz.

**Atılım Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü**

*** Cunda Adası’nı ziyaret eden turistlere yönelik bir anket çalışmasıdır.**

Sürdürülebilir turizm: Bölgede yaşamakta olan yerel halkın sosyo-kültürel yapısını korumayı amaçlayan, bunu yaparken de yerel halkın ekonomik refah düzeyine katkı sağlayan ve turizm faaliyetlerinin meydana getirebileceği olumsuz çevresel etkileri en aza indirgeyen faaliyetler bütünü şeklinde tanımlanmaktadır (Cinnioğlu, 2015:1)

Soru 1) Cinsiyetiniz?

a)Kadın

b)Erkek

Soru 2) Yaşınız?

a)25-35

b)36-45

c)46-55

d)55-...

Soru 3) Medeni durumunuz?

a)Evli

b)Bekar

Soru 4) Eğitim durumunuz?

a)Lise

b)Önlisans

c)Lisans

d)Yüksek Lisans

e)Doktora

Soru 5) Gelir durumunuz?

a)2300-3000 b)3001-4000 c)4001 -5000 d)5001 ve üstü

Soru 6) Sürdürülebilir turizm hakkında bilgiye sahip misiniz?

a)Evet b)Hayır

Soru 7) Cunda Adası'na daha önce kaç kez gittiniz?

a)1 b)2-3 c)4-5 d)5 ve üstü

Soru 8) Cunda Adası'na tekrar gitmeyi düşünüyor musunuz?

a)evet b)hayır c)kararsızım

Soru 9) Bölgenin turizm potansiyeli şimdiye kadar tam olarak değerlendirilmiştir.

a)katılıyorum b)kısmen katılıyorum c)kararsızım
d)katılmıyorum e) hiç katılmıyorum

Soru 10) Sürdürülebilir turizmin uygulanması bölgedeki turizmin gelişmesini sağlayacaktır.

a)katılıyorum b)kısmen katılıyorum c)kararsızım
d)katılmıyorum e) hiç katılmıyorum

Soru 11) Sürdürülebilir turizm uygulamaları ve gelişimi için bölgede bir birim oluşturulmalıdır.

a)katılıyorum b)kısmen katılıyorum c)kararsızım
d)katılmıyorum e) hiç katılmıyorum

Soru 12) Sürdürülebilir turizm bölgenin doğal, kültürel ve ekolojik değerlerinin korunmasına katkı sağlayacaktır.

a)katılıyorum b)kısmen katılıyorum c)kararsızım
d)katılmıyorum e)hiç katılmıyorum

Soru 13) Sürdürülebilir turizm ilkeleri doğrultusunda bölgenin doğal ve kültürel dokusuna uygun yeni konaklama olanaklarına ve turizm yatırımlarına izin verilmelidir.

- a)katılıyorum b)kısmen katılıyorum c)kararsızım
d)katılmıyorum e) hiç katılmıyorum

Soru 14) Sürdürülebilir turizm için yerel halkın refahının en üst düzeye çıkarmak için istihdama katılmalarının sağlanması konusunda çalışmalar yapılması gerekir.

- a)katılıyorum b)kısmen katılıyorum c)kararsızım
d)katılmıyorum e) hiç katılmıyorum

Soru 15) Yerel girişimcilerin bölgenin doğası ve kültürü ile ilgili ürünler geliştirip satmaları konusunda desteklenmeleri Sürdürülebilir turizm çalışmalarına katkı sağlar.

- a)katılıyorum b)kısmen katılıyorum c)kararsızım
d)katılmıyorum e) hiç katılmıyorum

Soru 16) Sürdürülebilir turizmin uygulanabilmesi için bölge çalışanlarının, çevresel, sosyal, kültürel, ekonomik, kalite, güvenlik ve sağlık gibi konulardaki sorumluluklarına dair düzenli eğitim almalıdır (Oku,2013:43).

- a)katılıyorum b)kısmen katılıyorum c)kararsızım
d)katılmıyorum e) hiç katılmıyorum

Soru 17) Sürdürülebilir turizm geleceğe yönelik bir pazarlama aracıdır (Oku, 2013:42)

- a)katılıyorum b)kısmen katılıyorum c)kararsızım
d)katılmıyorum e) hiç katılmıyorum

Soru 18) Sürdürülebilir turizmin gelişimi için sunulan hizmetler talebe göre değil arza göre yapılmalıdır.

- a)katılıyorum b)kısmen katılıyorum c)kararsızım
d)katılmıyorum e) hiç katılmıyorum

Soru 19) Sürdürülebilir turizm uygulamaları bölgenin turizmde markalaşma sürecine katkı sağlayacaktır.

- a)katılıyorum b)kısmen katılıyorum c)kararsızım
d)katılmıyorum e) hiç katılmıyorum

Soru 20) Sürdürülebilir turizm gelişimi için tüm paydaşların (yerel halk, sivil toplum örgütleri, yerel yönetimler, kamu, turizm yöneticileri) bu sürece katılımlarının sağlanması gerekir.

- a)katılıyorum b)kısmen katılıyorum c)kararsızım
d)katılmıyorum e) hiç katılmıyorum

Soru 21) Bölgenin hangi özelliği sizi etkilemiştir?

- a)Kültürel ve Mimari yapısı b) deniz-kum-güneş c) yiyecek-içecek kültürü
d)doğası

Soru 22) Sürdürülebilir turizm için bölgede çevrenin bozulmasına neden olan Deniz, kum, güneş üçlüsüne dayalı kitle turizmi yerine alternatif turizm çeşitlerinden sizce hangisine önem verilmelidir?

- a)Kongre-toplantı-balo turizmi b)Kültür turizmi c)doğa ve kamp turizmi
d)Gastronomi

Soru 23) Sürdürülebilir turizmde itici güç (yönlendirici) sizce hangisidir?

- a)Turist b)turistik işletmeler c) yerel yönetimler d) devlet

EK-2. Ayvalık konaklama kapasitesi

AYVALIK				
KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI İŞLETME BELGELİ TESİSLER				
TESİSİN ADI	BÖLGE	SINIF	ODA SAYISI	YATAK KAPASİTESİ
HALİÇ PARK OTEL	ALİBEY ADASI	*****	225	450
MOLA CUNDA OTEL	ALİBEY ADASI	***	30	60
CUNDA BASEL OTEL	ALİBEY ADASI	***	28	60
CUNDA OTEL	ALİBEY ADASI	**	44	88
ORTUNÇ OTEL	ALİBEY ADASI	Özel Kon. Tesis	40	88
DESPOT EVİ	ALİBEY ADASI	Özel Kon. Tesis	28	55
NİSİ OTEL	ALİBEY ADASI	Özel Kon. Tesis	13	26
OSC SOBE OTEL	ALİBEY ADSI	Özel Kon. Tesis	7	14
YUNDANTİK CUNDA KONAKLARI	ALİBEY ADASI	Özel Kon. Tesis	14	28
SİYAH LALE OTEL	ALİBEY ADASI	Özel Kon. Tesis	10	22
TAŞ KONAK	ALİBEY ADASI	Pansiyon	16	32
TOPLAM İŞLETME BELGELİ:			439	923

KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI YATIRIM BELGELİ TESİSLERİ					
NO	TESİSİN ADI	BÖLGE	SINIF	ODA SAYISI	YATAK KAPASİTESİ
2	CUNDA ŞİBİRHAN OTEL	ALİBEY	Butik	20	40
3	MOSHONİSİ OTEL	ALİBEY ADASI	***	68	136
5	CUNDA REDDİSH OTEL	ALİBEY	****	25	50
8	R. KOÇ & AYA NİKOLA KİLİSESİ	ALİBEY ADASI	Müze Ö. Belge	Kapalı Sergileme Toplam Alanı (330M²) Azami Personel Sayısı 35 Kişi	
TOPLAM YATIRIM BELGELİ:				88	226
BAKANLIK BELGELİ GENEL TOPLAM:				527	1.149

OTELLER (AYVALIK)				
TESİSİN ADI	BÖLGE	SINIF	ODA SAYISI	YATAK KAPASİTESİ
SENAR NAZ OTEL	ALİBEY YOLU		16	32
HARAKOP OTEL	ALİBEY ADASI		18	50
CUNDA MARİNA HOTEL	ALİBEY ADASI		16	24
CUNDA HAYAL EVİ	ALİBEY ADASI		11	30
EZER OTEL	ALİBEY ADASI		15	40
KIVRAKZADE OTEL	ALİBEY ADASI		10	20
CUNDA PANAROMA OTEL	ALİBEY ADASI		30	60
SELİNA OTEL	ALİBEY ADASI		18	45
EROL OTEL	ALİBEY ADASI		13	28
EFANE OTEL	ALİBEY ADASI		12	24
SARAY OTEL	ALİBEY ADASI		10	26
DENİZ OTEL	ALİBEY ADASI		18	48
NESOS OTEL	ALİBEY ADASI		10	20
KAPYA OTEL	ALİBEY ADASI		16	32
OTEL ALYA	ALİBEY ADASI		16	38
CUNDA KIVRAK OTEL	ALİBEY ADASI		30	60
CUNDAHAN OTEL	ALİBEY ADASI		10	22
TAŞ BAĞÇE OTEL	ALİBEY ADASI		10	20
CUNDAVİLLA SUİT OTEL	ALİBEY ADASI		10	20
CUNDA VRODİ OTEL	ALİBEY ADASI		10	27
OTEL LABRİS	ALİBEY ADASI		24	58
ESEN OTEL	ALİBEY ADASI		12	21
FİKRET BEY KONAĞI	ALİBEY ADASI		15	30
CUNDA ROTA OTEL	ALİBEY ADASI		26	52
SVİLA OTEL	ALİBEY ADASI		10	20
CUNDA PARADISE OTEL	ALİBEY ADASI		11	22
CUNDA HOUSE KÜÇÜK OTEL	ALİBEY ADASI		19	45
GİRİTLİOĞLU OTEL	ALİBEY ADASI		13	30
HAS KONAK	ALİBEY ADASI		7	10
DEMİR OTEL	ALİBEY ADASI		7	14
OTEL LALE	ALİBEY ADASI		9	13
RODOP CHALET	ALİBEY ADASI		10	18
GÜLE OTEL	ALİBEY ADASI		8	16
ENDER OTEL	ALİBEY ADASI		9	18
CUNDA ALP OTEL	ALİBEY ADASI		7	14
MOSHİNO OTEL	ALİBEY ADASI		8	16
CUNDA ROOMS	ALİBEY ADASI		8	16
BALKONAK OTEL	ALİBEY ADASI		17	34
CAN CUNDA OTEL	ALİBEY ADASI		12	24
CUNDA TAŞ OTEL	ALİBEY ADASI		7	14
CUNDA INN	ALİBEY ADASI		9	18
CUNDA MİRA OTEL	ALİBEY ADASI		10	20
CUNDA LEO OTEL	ALİBEY ADASI		19	38
SUKHA OTEL	ALİBEY ADASI		18	40
CUNDA FORA OTEL	ALİBEY ADASI		18	36
EFRUZE OTEL	ALİBEY ADASI		11	22
PUSULA OTEL	ALİBEY ADASI		10	20
Q CUNDA OTEL	ALİBEY ADASI		12	24
TREND CUNDA OTEL	ALİBEY ADASI		13	26
CUNDA FORA GLAMPING (Doğa Karavan)	ALİBEY ADASI		11	22
CUNDA DEVREMÜLK SUİT	ALİBEY ADASI		60	120
AKSAÇ OTEL	ALİBEY ADASI		16	36
AYAYORGİ BEACH	ALİBEY ADASI		10	20
ZARBALI CUNDA	ALİBEY ADASI		5	10
SİR OTEL	ALİBEY ADASI		14	30
			767	1.619

APART OTELLER AYVALIK					
NO	TESİSİN ADI	BÖLGE	SINIF	ODA SAYISI	YATAK KAPASİTESİ
3	UZUN APART OTEL	ALİBEY ADASI		15	45
4	NEO BEACH CUNDA	ALİBEY ADASI		7	14
5	CUNDA SU KAYAĞI. CENNETİ	ALİBEY ADASI		11	33
				33	92

PANSİYONLAR (AYVALIK)				
TESİSİN ADI	BÖLGE	SINIF	ODA SAYISI	YATAK KAPASİTESİ
TUTKU PANSİYON	ALİBEY ADASI		5	9
CADİS PANSİYON	ALİBEY ADASI		6	16
KULELİ KONAK	ALİBEY ADASI		6	19
DURU PANSİYON	ALİBEY ADASI		7	15
MERCANAN PANSİYON	ALİBEY ADASI		2	4
ALTAY PANSİYON	ALİBEY ADASI		8	20
ZEYTUNE HOTEL	ALİBEY ADASI		5	10
ADALI PANSİYON	ALİBEY ADASI		5	11
NEVİZADE PANSİYON	ALİBEY ADASI		4	7
DENİZ YILDIZI PANSİYON	ALİBEY ADASI		5	12
DİSNEY KONAKLARI	ALİBEY ADASI		7	18
GÜNEŞ PANSİYON	ALİBEY ADASI		8	16
BEGONVİLLA HOUSE	ALİBEY ADASI		5	10
ZİYABEY KONAĞI	ALİBEY ADASI		13	26
BATTALOS PANSİYON	ALİBEY ADASI		10	20
ALİYE HANIM PANSİYON	ALİBEY ADASI		9	18
ELİA PANSİYON	ALİBEY ADASI		15	30
AYIŞIĞI PANSİYON	ALİBEY ADASI		8	16
CUNDA MAVİ PANSİYON	ALİBEY ADASI		5	10
CUNDA BADE PANSİYON	ALİBEY ADASI		8	16
NEFES PANSİYON	ALİBEY ADASI		7	14
CUNDA AŞIYAN PANSİYON	ALİBEY ADASI		10	25
ALİBEY HAN	ALİBEY ADASI		14	28
SETENAY PANSİYON	ALİBEY ADASI		11	24
ALTAY PANSİYON (NE'HAN)	ALİBEY ADASI		8	19
POSEIDON PANSİYON	ALİBEY ADASI		8	16
FLORİNA HOUSE	ALİBEY ADASI		4	10
LAVANTA CUNDA	ALİBEY ADASI		8	16
CUNDA SIR PANSİYON	ALİBEY ADASI		14	28
ÖZER BEY KONAĞI	ALİBEY ADASI		9	18
MAI PANSİYON	ALİBEY ADASI		5	11
MORISI PANSİYON	ALİBEY ADASI		7	14
GÜZEL YALI OTEL	ALİBEY ADASI		8	19
VİLLAANKA PANSİYON	ALİBEY ADASI		5	10
MUSKO OTEL	ALİBEY ADASI		5	12
CAVLIHANE OTEL	ALİBEY ADASI		6	12
DENİZ YILDIZI OTEL	ALİBEY ADASI		5	10
ZEYTİNDALİ PANSİYON (SİM)	ALİBEY ADASI		6	12
CUNDA S PANSİYON	ALİBEY ADASI		5	10
YALI PANSİYON	ALİBEY ADASI		5	13

CUNDA ADAY PANSİYON	ALİBEY ADASI		10	22
CUNDAM PANSİYON	ALİBEY ADASI		5	12
THE LARA	ALİBEY ADASI		7	12
KING AEGEUS	ALİBEY ADASI		10	25
AYDEMİR PANSİYON	ALİBEY ADASI		4	12
ŞİRA PANSİYON	ALİBEY ADASI		6	12
FRAGRANTE PANSİYON	ALİBEY ADASI		5	10
CUNDA EXODUS	ALİBEY ADASI		6	12
SU OTEL CUNDA (Eski Amantes)	ALİBEY ADASI		10	22
ELİA PANSİYON-2	ALİBEY ADASI		5	10
CUNDA FLAMINGOM PANSİYON	ALİBEY ADASI		5	10
ADA KIZI PANSİYON	ALİBEY ADASI		5	11
LA LUNA PANSİYON	ALİBEY ADASI		6	13
FATMA HANIMIN KONAĞI	ALİBEY ADASI		5	9
CUNDA AYLA PANSİYON	ALİBEY ADASI		5	10
TRIA PANSİYON CAFE	ALİBEY ADASI		5	8
PANJUR OTEL	ALİBEY ADASI		12	24
SELENE OTEL	ALİBEY ADASI		10	25
CUNDA LA VIE PANSİYON (sevinç)	ALİBEY ADASI		8	14
MASMAVİ PANSİYON	ALİBEY ADASI		11	20
ÖMER AĞA KONAĞI	ALİBEY ADASI		12	24
3 ODA PANSİYON	ALİBEY ADASI		3	6
PANJUR 1852	ALİBEY ADASI		9	9
			455	956

KAMPLAR					
NO	TESİSİN ADI	BÖLGE	SINIF	ODA SAYISI	KAPASİTESİ Kişi Sayısı
1	ADA CAMPİNG	ALİBEY ADASI			130
				0	130

TURNİTİN RAPORU

arslan.mehtap

ORJİNALLIK RAPORU

%**19**

BENZERLİK ENDEKSİ

%**18**

İNTERNET KAYNAKLARI

%**3**

YAYINLAR

%**6**

ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1

acikerisim.akdeniz.edu.tr

İnternet Kaynağı

%**2**

2

egitim.sakarya.edu.tr

İnternet Kaynağı

%**2**

3

acikerisim.kirklareli.edu.tr:8080

İnternet Kaynağı

%**1**

4

www.researchgate.net

İnternet Kaynağı

%**1**

5

aregem.kulturturizm.gov.tr

İnternet Kaynağı

%**1**

6

acikerisim.baskent.edu.tr

İnternet Kaynağı

%**1**

7

dergipark.gov.tr

İnternet Kaynağı

%**1**

8

Submitted to Istanbul Gelisim University

Öğrenci Ödevi

%**1**

9

www.iecses.org

İnternet Kaynağı

<%**1**

10	Submitted to Trakya University Öğrenci Ödevi	<% 1
11	Submitted to Selçuk Üniversitesi Öğrenci Ödevi	<% 1
12	blog.logo.com.tr İnternet Kaynağı	<% 1
13	www.mavibayrak.org.tr İnternet Kaynağı	<% 1
14	Submitted to Batman University Öğrenci Ödevi	<% 1
15	www.korfezdeolay.net İnternet Kaynağı	<% 1
16	www.egesektor.com İnternet Kaynağı	<% 1
17	www.sporbilimleri.org.tr İnternet Kaynağı	<% 1
18	blog.niximera.com İnternet Kaynağı	<% 1
19	www.cundaadasi.com İnternet Kaynağı	<% 1
20	www.sakarya54.net İnternet Kaynağı	<% 1
21	www.zeytinbahceevleri.com İnternet Kaynağı	<% 1

22	unsdsn.boun.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
23	polen.itu.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
24	toad.halileksi.net İnternet Kaynağı	<% 1
25	www.izmirdergisi.com İnternet Kaynağı	<% 1
26	dergi.iibf.gazi.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
27	elelebizbize.com İnternet Kaynağı	<% 1
28	www.turkishlibrary.us İnternet Kaynağı	<% 1
29	www.scribd.com İnternet Kaynağı	<% 1
30	www.ekonomianaliz.com İnternet Kaynağı	<% 1
31	Submitted to Pamukkale Üniversitesi Öğrenci Ödevi	<% 1
32	www.ayvalik.web.tr İnternet Kaynağı	<% 1
33	www.yumpu.com İnternet Kaynağı	<% 1

		<% 1
44	www.sonhaber.com.tr İnternet Kaynağı	<% 1
45	tr.wikipedia.org İnternet Kaynağı	<% 1
46	anadoluhaber.blogspot.com İnternet Kaynağı	<% 1
47	cilgingezgin.com İnternet Kaynağı	<% 1
48	home.tr.net İnternet Kaynağı	<% 1
49	paperity.org İnternet Kaynağı	<% 1
50	sutsad.selcuk.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
51	www.etstur.com İnternet Kaynağı	<% 1
52	www.sp.gov.tr İnternet Kaynağı	<% 1
53	docplayer.biz.tr İnternet Kaynağı	<% 1
54	Submitted to Hasan Kalyoncu Üniversitesi Öğrenci Ödevi	<% 1

34	Submitted to Anadolu University Öğrenci Ödevi	<% 1
35	www.acarindex.com İnternet Kaynağı	<% 1
36	SEVİM, Cenk. "Geçmişten günümüze enerji güvenliği ve paradigma değişimleri", Genel Kurmay ATESE Bşk.lığı, 2009. Yayın	<% 1
37	webdosya.csb.gov.tr İnternet Kaynağı	<% 1
38	www.azbibak.com İnternet Kaynağı	<% 1
39	Submitted to European University of Lefke Öğrenci Ödevi	<% 1
40	YÜCEL, Fatih. "Sürdürülebilir Kalkınmanın Sağlanmasında Çevre Korumanın ve Ekonomik Kalkınmanın Karşıtlığı ve Birlikteliği", TUBİTAK, 2003. Yayın	<% 1
41	gidatarim.com İnternet Kaynağı	<% 1
42	Submitted to Kahramanmaraş Sütçü İmam University Öğrenci Ödevi	<% 1
43	www.mevka.org.tr İnternet Kaynağı	

55	Submitted to Mimar Sinan Guzel Sanatlar University Öğrenci Ödevi	<% 1
56	Seyit Ahmet SOLMAZ. "SÜRDÜRÜLEBİLİR TURİZM VE TÜRKİYE DE ÇEVRE POLİTİKALARI", Journal of International Social Research, 2019 Yayın	<% 1
57	www.asosjournal.com İnternet Kaynağı	<% 1
58	www.talpa.org İnternet Kaynağı	<% 1
59	www.skyscrapercity.com İnternet Kaynağı	<% 1
60	dergipark.org.tr İnternet Kaynağı	<% 1
61	www.dersindir.net İnternet Kaynağı	<% 1
62	www.yeniakhisarinsesi.com İnternet Kaynağı	<% 1
63	YILDIZ, Sevilay Zeynep. "EGE KRONOLOJİSİ ÜZERİNE: MÖ 12.-11. YÜZYIL", Mustafa Alican, 2017. Yayın	<% 1
64	blog.biletbayi.com İnternet Kaynağı	<% 1

65	docplayer.hu İnternet Kaynağı	<% 1
66	doczz.net İnternet Kaynağı	<% 1
67	efdergi.yyu.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
68	isfaw2018.isfaw.org İnternet Kaynağı	<% 1
69	okurgezeriz.wordpress.com İnternet Kaynağı	<% 1
70	ozgururus.wordpress.com İnternet Kaynağı	<% 1
71	acikerisim.deu.edu.tr İnternet Kaynağı	<% 1
72	egitimarastirmasi.ueuo.com İnternet Kaynağı	<% 1
73	epamimarlik.com İnternet Kaynağı	<% 1
74	seelikeus.org İnternet Kaynağı	<% 1
75	www.iibdergisi.com İnternet Kaynağı	<% 1
76	KUTER, Nazan and ÜNAL, H.Emre. "Sürdürülebilirlik kapsamında Ekoturizmin	<% 1

Çevresel, ekonomik ve sosyo-kültürel etkileri",
Kastamonu Üniversitesi, 2009.

Yayın

77

"Alternative Tourism in Turkey", Springer
Science and Business Media LLC, 2016

Yayın

<% 1

78

turkiyegezgini.wordpress.com

İnternet Kaynağı

<% 1

79

www.gezi-yorum.net

İnternet Kaynağı

<% 1

Alıntıları ıkart

Kapat

Eşleşmeleri ıkar

Kapat

Bibliyografyayı ıkart

Kapat

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Mehtap ARSLAN

Öğrenim Durumu

Derece	Alan	Üniversite	Yılı
Lisans	Turizm işl. ve Otelcilik Yük. OK.	Akdeniz Üniversitesi	2000-2006
Yüksek Lisans	İşletme Anabilim Dalı	Atılım Üniversitesi	2019-Devam ediyor

İş Deneyimi

Çalıştığı Yer	Görev	Yıl
Ankara Halk Ekmek	Satın Alma	2021-Devam ediyor
Aktem A. Ş.	Asistan	01/2010-01/2020
Büyük Anadolu Otel	Satış ve Pazarlama	06/2009-01.09.2009
Öger Grup Majesty palm Beach	Santral	05/2007-04/2009

Yabancı Diller : İngilizce

Tarih :/...../.....